

CICERON
ORATIO
PRO SEXTRO

BIBLIOTHÈQUE DE L'UNIVERSITÉ
RÉSERVE — XVIe SIÈCLE
864

PP 26.

4448

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE

13, RUE DE LA SORBONNE - 75257 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 - FAX : 01 40 46 30 44

Inv.

SIGB

Sibil

SU

Cote

R XVI 864

1153377246

R XVI 864

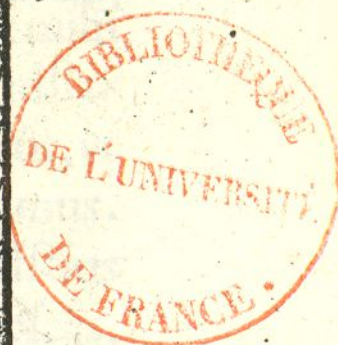
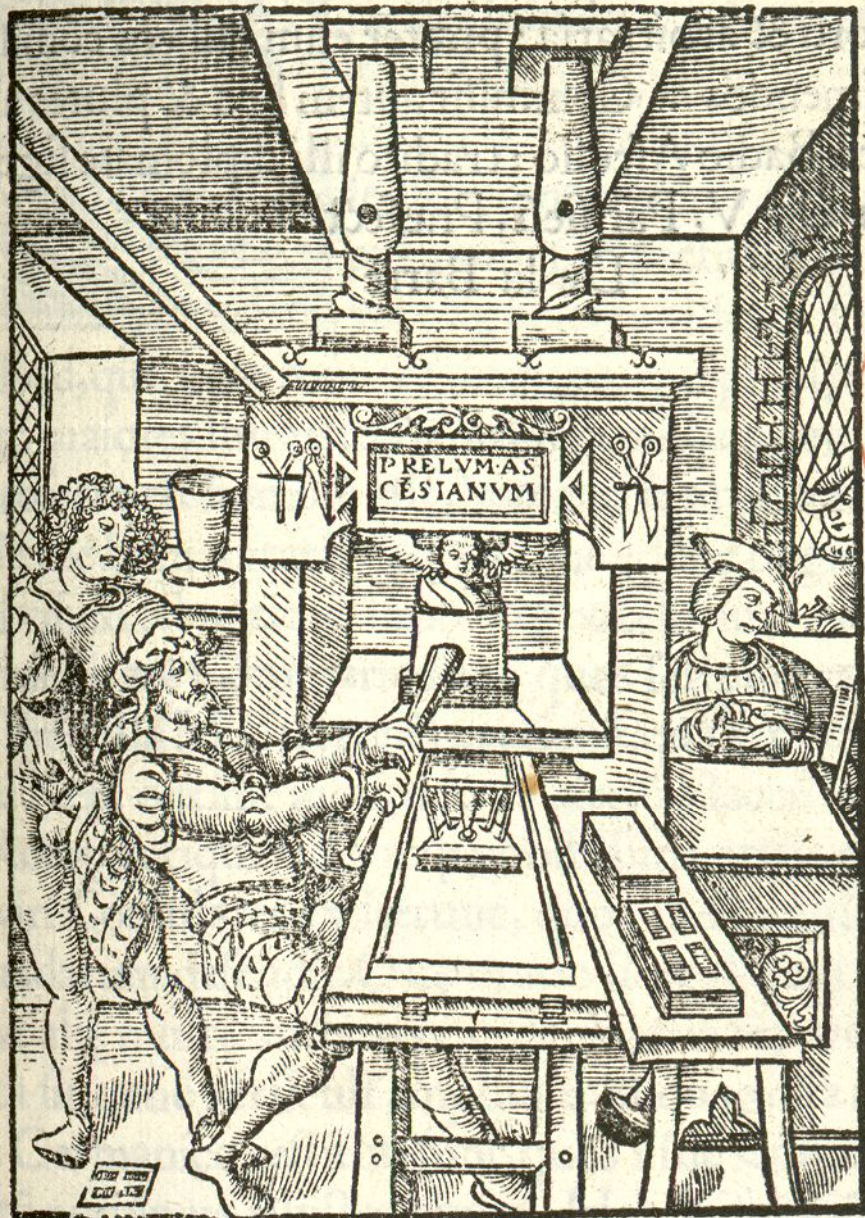
PROLVALE

rio Flacco, M. T. Ciceronis cum F.

Syluii Commentariis

Oratio.

16

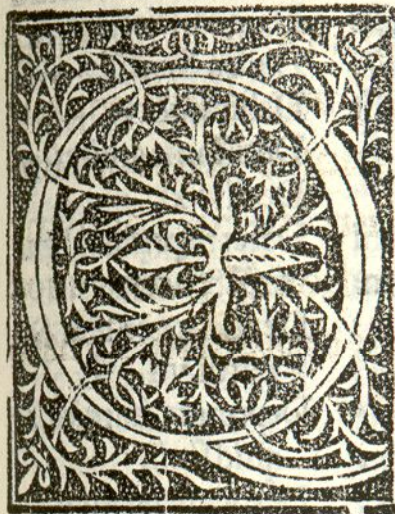
Vendatur Iodoco Badio Ascensio
Sub gratia & Priuilegio solitis.

CAutum est auctoritate subregia, ne quisq̃ Com-
mentarios Francisci Syluii Ambiani in Oratio-
nes M. Tullii Ciceronis editos aut edendos triennio
post impressionē primā aut recognitionē & auctione
eorūde rursus imprimere audeat, aut aliubi impres-
sos diuendere, sub pœna confiscationis librorum im-
pressorū & arbitraria: præter eum cui eos cōmiserit
imprimendos. Commisit autem hos & plures alios
Iodoco Badio Ascēfio: tradito illi diplomate signato
manu C. V. Parisiē. Præfecti.

De la Barre.

Sub gratia & Privilegio solitis.
Venerabili Iodoco Badio Ascēfio

Reuerendissimo Domīno Ioanni a Lotharingia
S.R.E. Tituli sancti Honofrii Diacono Cardī-
nali, Franciscus Syluius S.

Vum me tibi proxime vir cla-
rissimus Ioannes Giuerlæus
presentē cōmendaret, singula-
ris tua humanitas, & qua me &
qua alios permultos partim sa-
lutatū te, vt fit, veniētes, partim
se tibi cōmendantes tum acce-
pisti, mihi perspecta est, vt mihi
vere agnoscere viderer Tullia-

nū illud, quo bene monere dicit eos, qui pręcipiūt, vt
quāto maiores sumus, tāto nos summissius geramus.
Id profecto est hominē esse, humanū se pręstare. Istius
tuę in me humanitatis memorē me esse vt cognoscas,
mihi visum est antiquissimo atq; nobilissimo tuo no-
mini dedicare Cōmētarios eos quos scripsimus in no-
bilissimā illā M. Ciceronis orationē, qua virū optimū
& de Rep. optime meritū L. Valeriū Flaccū in fami-
lia Romę antiquissima atq; nobilissima ortū, ex qua
tot viri Consulares extiterunt, quot ex alia nulla, re-
petundarum defendit. Quę oratio licet aliquot in lo-
cis, vt alię multę authoris eiusdē, iniuria tēporis cor-
rupta sit, tamē versiculī amplius quinquaginta ex co-
dice Germanico restituti sunt, quos iisdē Cōmētariis
quātū potuimus, illustrauimus. Hos igitur Cōmen-
tarios tibi nūcupo. Eos quęso tā gratos habe, quam
me humane accepisti. Bene vale. Cal. Iuniis Parisiis
ex schola Tornaca.

INDEX LITERA-
rum serie in Orat. se-
quentem.

A Bducere vxorē
ab marito. 33.
Abire a iudice.
folio xxiiii.
Abusq; Tmolo. xxii.
Accessere. vii.
Accipe a Quēstore. 21.
Actionis columē. xix.
Accusator inquit vi-
tia rei. 7. Et⁹ tabulæ.
folio. xi.
Addict⁹ qui sit. xxiii.
Adramyttiū. 15. 31.
Aedes sacra. xxi.
Aedem reficere. xxi.
Alliget se scelere. xix.
Aliud agere xviii.
Aenum. xvi.
Anni continui. xiii.
Apamea. xxxi.
Aquilij defensio. xliii.
Arā tenens iurat. 39.
Arbor fici. xviii.
Arcessere. vi. vii.
Aristobolus. xxx.
Athenien⁹ laus. xxvii.
Aurelij gradus. xxx.
Aurū Hierosolymita-
nū nō attigit Pōpe. 30.
Author iniuriæ. xix.
B Acchus Euchi⁹
& Euh⁹. xxvi.
Bellū cōficere. 14.
Bellū maritimū. xliii.
Beneficiū deferre. i.
Bipertito. xv.
C Apena. xxxii.
Car & i Care pe-
riculum. xxix.

Castus homo. xxxi.
Causa liberalis. xix.
Ceres legifera. xxviii.
Cic. qñ fuit Consul. i.
Ciceronis de Græcis
sententia. v.
Cicero quando scripsit
orationes suas. 34.
Cingulum & la. ix.
Circumscribere. xxxiii.
Clodius captus a pira-
tis. folio. xv.
Coēptio cōiugis. 37.
Coloniæ. xxix.
Columen actiōis. xix.
Columē & Colūne. 19.
Columellæ. xx.
Comesse bona. xl.
Cōpēdium. iii. iiii. Cō-
pendiaria via. iiii.
Concionem dare. ix.
Conficere pecuniā. x.
Cōficere bellum. xliii.
Cōficere patrimoniu
& pecuniam xl.
Conficientiss⁹ ma lite-
rarum ciuitas. 20. 21.
Consulatū inire. xliiii.
Contemnere. xxi.
Continui anni. xiii.
Cōuictus iudiciis. xx.
Cornici oculū &c. fo-
lio. xxi. & xxii.
Corrigia. ix.
Crassus ager. xxxii.
Credere fidei. xxii.
Credita pecunia. xxii.
Creta Asiatica. xvii.
Creta obsignare & ob-
signatē literę. xviii.
Crimen falcidianū. xl.
Crustumium. xxxii.

D A mihi testis
moniu mu-
tuum. v.
Damnatus furti. xix.
Dare concionem. ix.
Dare a Sextilio. xvii.
Debitas. xxv.
Decisionis arbiter. 39.
Decisio. xl.
Deferre premiū, bene-
ficiū & honores. i.
Denūciare testi & Se-
natui. vii.
Deponere inimicitias
quid sit. ii.
Derogare fidem v.
Describere sumptū. 16.
Despicatui duci. xix.
Detrahit de viuo. xl.
Deuoratū spe. xxv.
Deuorare pecuniā. 16.
Dicere testimoniū. vi.
Diligere. xxv.
Discipulos dimidio
stultiores q̄ accepat
reddidit rhetor. xxi.
Dissipat⁹ sermo. 7. 4c.
Doli mali iudiciū. 2.
Doti dicere pecuniam
folio. 38. & 39.
Drachma. xvii.
E Dictū dare. 39.
Electi iudices. 2.
Elocata gēs. 30.
Elinguis. xi.
Elocatus xxxi.
Enūciare cōsilia. 37.
Ephebus. xxiii.
Epulū dare. xlii.
Erogare. xliii.
Euchius Euhius. 27.
Ex tempore. xvii.

INDEX

FAcere occasione folio xxxv.
 Facessere. xliii.
 Facite vt recordemini. xxvi.
 Falcidianū crimē xl.
 Fici arbor. xviii.
 Fex ciuitatū. ix.
 Ficus. xix.
 Fidem derogare. v.
 Fidei credere. xxii.
 Fidē liberare. xxiii.
 Fide abducere. xxxvii.
 Fiduciariā accipere. 24.
 Fiscina. xix.
 Flabellū seditiōis est lingua. xxv. xxvi.
 Foeminæ in publicis cōsultationibus. 28.
 Plures erāt viris. ibi.
 Foenore occupare pecuniam. xxiii.
 Fraudatores. xxiii.
 Frugalissimi Asia tota. xxxii.
 Frugalitas & Frugalitas licet nō dicatur frugalis xxxii.
 Fruges inuentæ. 28.
GRad⁹ Aurelij. folio. 30.
 Gratiōsi homines. iii.
 Græcorū fidē vilipendit Cic. v.
 Græcorū leuitas. xxvi.
 Græcorū tria gēa. 23.
 Græco more bibere. 41.
HEmus. xvi.
 Hierosolyma⁹ nū seu Hierosolymitanū aurū nō

attigit Pōpeius magnus. xxix. xxx.
 Honorem habere alicui & habere aliquē in honore. xxii.
 Horē litigatiū. xxxvi.
IMpressio & facere impressionē. 38.
 Incensus xxxv.
 Infatuare. xxii.
 Inferre sumptū. xxii.
 Inficiator. xxiii.
 Ingratitudo. xv.
 In manum conuenire mariti. xxxvi. xxxvii.
 Insidiosus. xxxix.
 Intentis oculis. xii.
 Iniurię author. xix.
 Ire in duplum xxiii.
 Iubet populus. vii.
 Iudæorū religio con⁹ tēnitur. xxx.
 Iudicare falsum. xxiii.
 Iudicatū negare. xxiii.
 Iudices electi. ii.
 Iudices multi. iii.
 Iudiciū de dolo malo. folio. xxxii.
 Iudicio persequi & Iudicatū nō facere. 23.
 Iudicia p*i* iudicib⁹. 27.
 Iudiciū ex edicto dare. folio. xxxvi.
 Iudiciū tabellę. xliiii.
 Iurat tenēs arā xl.
 Iusta. xli. & xlii.
LAcedemonij. 28.
 Laodicea. xxxi.
 Laudare facili⁹ q*u* amulari. xxviii.
 Lectissimus. ii.
 Legationes liberę. 39.

Legati Prætorū. xv.
 Leuitas Græcorū. 26.
 Lex Sempronia. iij.
 Liberalis causa. xix.
 Liberare fidē. xxiii.
 Licuit te & tibi capere. folio. xxvi.
 Lycurgi legibus quot annis vsi sunt Lacedæmonij. xxix.
 Lydus seruus. xxix.
 Lingua flabellū seditiōis est. xxv.
 Litare. xli. xlii.
 Literarū lōgitudō. 17.
MAnū porrigere. viii.
 Marcellea festa xxvi. Massilia. xxix.
 Matercula. xl.
 Matres familias. 37.
 Mensarii. xxi.
 Mineruę seu Athenes & Neptuni cōtētio super Athenas noīe. 28.
 Mysorū vltimus. xxix.
 Mithridatis i Romanos crudelitas. xxvii.
 Moderatus rei. xxxix.
 Mouere nūmum. xxi.
 Mulieres sub tutela virorum. xx. xiii.
 Murena absolutus. 43.
NAsica. xxxiii.
 Negare iudicatum. xxii.
 Nonę decemb. viii.
 Nūmū mouere. xxi.
 Nūdina. viii.
OBrectator. 2.
 Occupare pecuniā foenore. 24.

Oculis contēplari. 12.
 Oculum cornici. 21. 22.
 Odiā virorum clarissimorum causa Reip. deposita. ij.
 Olympionices. 14. 15.
 Oibus turpissimis. 20.
 O nox illa. xliiii.
 Operē. xliii.
 Oratu. xli.
 Orba ab optimatib⁹. fo. xxv.
 Orbus & orbat⁹. xxvi
 Ostracismus. ix.
P Arentare. 43.
 Partes primę. 30.
 Peculatus. xx.
 Pecuniā compensari pedibus. xxxi. xxxii.
 Pedibus cōpensari pecuniā. xxxi. xxxii.
 Periculo nro viueſ. 18.
 Pythodorus. xxv.
 Plebs sciscit. vii.
 Plebē amplecti. xx.
 Plebiscita. viii.
 Plenus ingenii. vii.
 Persequi iudicio. 23.
 Phryx plagis fit melior. i. dñi vapulat. 29.
 Pœnitere recte facti nō est viri fortis. 45.
 Pompeius nō attigit aurū Hierosolymitanum. xxix.
 Ponere in lucro. 18.
 Populus iubet. vii.
 Pręditus perfidia. 3.
 Prętura vrba. iiii.
 Primę & primus agere. xxx.
 Prolectare. ix.

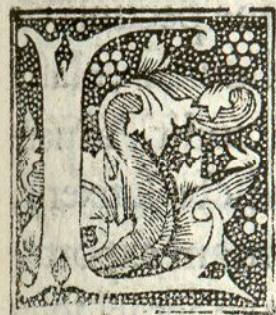
Prolixe. xxxix. xl.
 Proscribere rem. 33.
 Prouincię tēpus. iiii.
 Psephismata. ii. 33.
 Ptolemęi Cyprii bona publicata. xv.
 Pudicum esset. xxiiii.
Q Væstor & ab eo accipe. 21.
 Q. Cicero Prętor. xv.
 Q. Metellus Creticus. iiii.
R Atiobona & mala. xlvj.
 Receptaculum fo. xliii.
 Receptator locus & homo. xliii.
 Reconciliati amore Reip. 2.
 Recuperatores. 6. 23.
 Reficere ædem. xxi.
 Religio testimoni di cendi. vi.
 Res magna dephēdit sepe in minimis. 17.
 Romana ciuitas maledicentissima. iiii.
 Romanorum magnificentia. xlii.
S Ciscit plebs. vii.
 Sciscere & iubeſ. 8.
 Scita & Iussa. ibid.
 Secūdū te iudicare. 24.
 Sempronīa lex. iiii.
 Sententiam dicere & ferre. xxiiii.
 Sepeliri in vrbe paucis datum. xxxiiii.
 Sermo dissipatus. vii.
 Sestertiū viciēs. 36.

Seruata gens. xxxi.
 Seruilius Isauricus. 3.
 Sylla repetundarum reus. xvi.
 Sociū fallere. xx. & pro socio damnatus. xix.
 Sutores. viii.
T Abernarij. ix.
 Tabulæ accusatoris. xi.
 Tabellę iudicū. 44.
 Tempus prouincię 4.
 Tergiuersari. xxiiii.
 Terrę vltimę. xxix.
 Testes vbi dicāt. vi.
 Testis titubans. xii.
 Testimoniū gręcorū. 5.
 Testimoniū dicere. 6.
 Testimoniū dicere quibus nō liceat. 8. ii. 17.
 Tyrānicidę pmiū. xv.
 Tmol⁹. 22. Tributū. 21.
 Trallis oppidū. xxv.
 Trinūdinū. viii.
 Tutela legitima. 38.
V Aleria ex gēte cōsules pmi. i.
 Vectigal. xxi.
 Venire in Senatū. xx.
 Ventilata. xxvi.
 Viaticū. 7. Vicari⁹. 4. 5.
 Victi nō sunt diis grati. xxxi.
 Vna vestimēta. xxxi.
 Vnis moribus. xxviii.
 Viuū in emptione. 41.
 Vltimę terrę. xxix.
 Vsus. 38. Vsu habere vxorem. xxxviii.
 Viuere piculo nro. 18.
 Vocē mittere. iiii.
 FINIS.

F. SYLVII AM.

biani in M. Tullii Ciceronis Oratione luculentam, bona ex parte integritati restitutam, pro clarissimo viro L. Valerio Flacco.

ARGUMENTVM.

Valerius Flaccus ex antiqua illa Valeria familia usque a Valerio Publicola repetita, fuit: in qua multi Consulares viri fuerunt. Is Pretor factus est Comitibus iisdem, quibus M. Cicero Cos. Idem cum C. Pothinio collega, Ciceronis consilio deprehendit noctu ad potestatem Milium Legatos Allobrogum cum comitatu, & literas a coniuratis ad Catilinam & Gallorum Senatum. Anno proximo L. Murena & D. Syllano Coss. provinciam Græciam & Asiam obtinuit, eamque annum administravit. Repetundarum a Deciano & Lelio accusatus, primum a Q. Hortensio, deinde a M. Cicerone hac oratione defensus est. Criminum obiectorum maior pars testimoniis eorum quos ex Asia secum & Græcia Lælius deduxerat, nitebatur. Itaque tota fere defensio est in testimoniorum refutatione. Suadet iudicibus Cicero, ut anteaquam Flacci vitæ, ipsis etiam aliqua ex parte notæ credant potius, quam ignotorum hominum testimoniis. Scientiam Græcis tribuens iisdem testimonii fidem adimit. Coarguit vitiorum Flacci in Asia & Græcia inquisitionem, quam Lælius fecit. Græcorum & Asiaticorum fidem in dicendis testimoniis eleuat, quod ea corrupta libidine, iracundia, lædendi cupiditate, precio, periurio dicta sint. Aemonensium, Do-

*Quibus Comitis
factus fuit
Valerius Flaccus*

*A deciano et Lelio
Accusatus*

rylensium, Mithridatis, Heraclidæ, Nicomedis, Lysaniæ, Meandrii, Tralliani testimonia refutat. Atheniensium, Lacedæmoniorum, Acheorum, Boeotiorum, Thessalorum & Massiliensium laudationes Flacci his testimoniis opponit. Asiaticos ex domesticis eorum prouerbiis nihil habere authoritatis demonstrat. Accusatus est Flaccus, quod classis nomine pecuniâ ciuitatibus prouinciæ imperarit. Id ei licuisse, classe opus fuisse, eamq; nauigasse Cicero ostendit. Aduersarii verterunt Flacco crimini, quod edicto sanxerit, ne ex prouincia sua aurum Hierosolymam exportaretur, quod ex aliis quoq; prouinciis exportari solebat. Id iure factum Cicero defendit. Deciani querelæ de Flacco credendum non esse ostendit, quia is Flacco iratus erat, quod ab eo Prætor damnatus fuerat. nec verum id esse docet, quod Flaccum sibi iratus Decianus dixerat. Valeria Andronis Sextilii vxor mortua est intestata. Flaccum aduersarii criminati sunt, quod eius, quæ soror erat, hæreditatem Prætor ipse sibi vèdicasset. Id iure factum Cicero contendit. Quod Falcidium Flacco dedisse talenta quinquaginta aduersarii dixerint, id Cicero eludit. Concludens per enumerationem & commiserationem ostendit Reip. perniciosum fore, si Flaccus damnetur. Causa est composita. Genus causæ iudiciale. Status coniecturalis, qui in omnibus causis repetundarum esse solet. Non longe a gradibus Aureliis hæc causa T. Vectio Prætoris acta est. Locī opportunitate Flaccum absolutum esse Macrobius in libro Saturnaliū secundo scripsit.

Quare Accusatus

*Decianus A. prætor
Flacco damnatus*

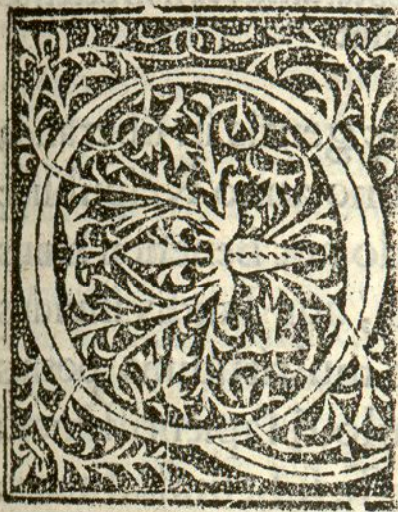
*Valeria mortua
intestata*

*Quis status est solus
In Causis repetundarum*

M. T. CICERONIS

PRO L. FLACCO

ORATIO.

VVM In maximis periculis huius Urbis atq; Imperii, grauissimo atq; acerbissimo Rei publicę casu, socio atque adiutore consiliorum periculorūq; meorū, L. Flacco, cędem a vobis, coniugibus, liberis vestris: vastitatem a tēplis, delubris, Vrbe, Italia depellebam, sperabam Iudices honoris potius L. Flacci me adiutore futurum, q̃ miseriarū deprecatorē. Quod enim esset premiū dignitatis, quod populus Romanus cum huius maioribus semper detulisset, huic denegaret?

Amplificatio

Deprecator Miseriarum

F. Syluij Ambiani in eandem Commentarij.

Q Vum in maximis) Preter spem suā euenisse Cicero dicit, vt L. Flaccus de Rep. meritis optime, a D. Lelio, optime spei adolescēte in iudiciū vocatus sit. In maximis periculis). i. quo tēpore esset Catilinę cōiuratio. in qua opprimēda L. Flaccus Prętor adiunxit Ciceronē Cos. Isq; cū C. Pōtinio Collega Allobrogū comitatus in ponte Miluio p̃ insidias dephēdit. In maximis periculis) Amplificat cōiuratiōis periculū, vt L. Flacci beneficiū maius faciat, quo eā adiutore depulit, vt maiore accusationis indignitatē ostēdat. Honoris adiutore). i. vt eū in petitione Cōsulatus adiuuare. Is aut Cōsulatus post Pręturā geri solebat. Miseriarū deprecatorē). i. defensorē. in qua defensione miserias eius a vobis deprecaret. Huius maioribus) Nulla, vt arbitror, familia Romę fuit, ex qua plures facti fuerint Cōsules, q̃ ex Valeria. Innumerabiles ex hac familia apud T. Liuiū inuenire licet. Populus Ro. detulisset) Nā populi Rom. suffragiis vt alij magistratus, ita Cōsules fiebāt. Detulisset) deferre p̃miū dicit, vt deferre beneficium & honores. In primo de Officiis, Quę beneficia æque magna non sunt habēda, atq; ea quę iudicio considerate cōstāterq; delata sunt. Pro Cn.

Valerij Cōsules plurimi. Deferre premiū beneficium & honores.

Planco, Ego tibi Laterensis Plancū nō anteposui. Sed quū esset s̄ equē boni viri, meū beneficiū poti⁹ ad eū detulī, qui a me cōtenderat, q̄ ad eū qui mihi non minus submisit supplicarat. Et pro M. Cēlio, Nam q̄ est obiectum municipibus esse adolescentem non probatum suis, nemini vnq̄ præsenti Puteolani maiores honores habuerunt, quā M. Cēlio, quē absentem in amplissimū ordinem cooptarunt, & ea non petēti detulerunt, quæ multis petentibus denegarunt.

cum L. Flaccus veterem Valerię gentis in liberanda patria laudē prope quingentesimo anno Reipublicę retulisset. Sed si forte aliquando aut beneficiū huius obtrectator, aut virtutis hostis, aut laudis inuidus extitisset, existimabā L. Flacco multitudinis potius imperitę, nullo tamen cū periculo, q̄ sapientissimorū & lectissimorū virorū iudiciū esse subeundū. Etenim quibus auctoribus & defensoribus omniū tum salus esset nō ciuiū solū, verū etiā gētīū defensa ac retenta, neminē vnq̄ putauī per eos ipsos periculū huius fortunis atq; insidias creaturū. Quod si esset aliquādo futurū vt aliquis de L. Flacci pernīcie cogitaret, nūq̄ tamē existimaui Iudices, D. Lēliū optimi viri filium, optima ipsum spe pręditū, summe dignitatis, eā susceptorū accusationē, quę sceleratorū ciuiū potius odio & furori, q̄ ipsius virtuti atq; institutę adolescentiæ cōueniret. Etenim cum a clarissimis viris iustissimas inimicitias sepe cum bene meritis ciuib⁹ depositas esse vidissem, nō sum arbitratus quēq̄ amicum reip. posteaq̄ L. Flacci amor in patriā p̄spect⁹ esset, nouas huic inimicitias, nulla accepta iniuria, denūciaturū.

Valerię gētis) Ex qua fuit Valerius Publicola is q̄ in regib⁹ eiciēdis & patria liberāda cū Iunio Bruto Cōsul fuit. Prope quingentesimo) Plinius cap. 29. libri. 9. author est Ciceronē fuisse Cos. anno ab Vrbe cōditā Dcc. Romę regnatū fuisse p̄ annos. ccxl. Eusebius in Annalib⁹ tra-

Cicero
quo tpe
Cōsul fuit.

Defensio obiectationis
virtutis hostis
Laudis Inuidus
Imperita Multitudo

Cogitare de pernīcie
aliquis
Adversarius Laudis

Instituta adolescentia

Denūciare nouas
inimicitias
nulla accepta iniuria

dit. Secundo aut tertio anno post Cōsulatū Ciceronis hāc causam actam
fuisse cōicere licet. A siā em post opprēssam cōiurationē sortitus est, q̄ op-
pressa fuit in fine Cōsulat⁹ Ciceronis. Eā prouinciā annū administrauit.
Inde postq̄ decessit, repetundarū accusatus est. Itaq; anni quingēti a Va-
lerio Publicola Cos. ad L. Valeriū Flaccū nō interfuerūt. Beneficij hui⁹
obtrektor). i. malignus laudator, detrectator, & maledicus. Cic. in lib.
Tusculanarū disputationū. 4. æmulari & obtrektare distinguit, vt is di-
cat æmulari, q̄ se nō idē videat cōsecutū, qđ aliū obtrektare, qui aliū idē
videat cōsecutum, quod se aut aliū. Idem quoq; paulo post, Obtrektare,
inqt, alteri, aut illa vitiosa æmulatione, q̄ riualitatī similis est, æmulari,
quid habet vtilitatis: quū sit æmulātis angī alieno bono, qđ ipse nō ha-
beat, obtrektātis aut alieno bono, qđ id etiā ali⁹ habeat. Multitudinis
imperitæ). i. vt vulgo dicūt, minuti populi. Sapientissimorū) iudiciū. f.
Laus aut iudiciū admisceť, vt ij reo cōciliēť. Lectissimorū) Quoniā a
Cōsule, vel Quēsitore maior nūer⁹ ex Senatu & Equestri ordine elige-
batur, q̄ legitimus iudicum numer⁹ cōstitutus esset, vt ex eo facta for-
titione numer⁹ legitim⁹ haberet. Vel lectissimorū. i. egregiorū & eximi-
orū. Qđ nomen diciť sepius q̄ electissimū. Vt pro Cēlio, i. idēq; nunc
lectissimos viros & nostri ordinis & Equites Ro. cū Legatione ad hoc
iudiciū, & cū grauissima atq; ornatissima laudatione miserūt. Et pro M.
Fonteio, Nū etiā de matris hūc cōplexu lectissimę miserrimeq; scemi-
nē vobis inspectātib⁹ auellet. Etenim qbus authorib⁹) Ordo est, Ne-
minē vnq̄ putauī creaturū periculū & insidias fortunis hui⁹ p eos ipsos
quibus authorib⁹ & defensoribus &c. Quibus authorib⁹) Nā in oppri-
mēda cōiuratione Catilinę Ciceronē Equites adiuuerūt, sed præcipue
Senatus vniuersus. In quo ordine nūq̄ post hominū memoriā plus vir-
tutis plus amoris in rēp. plus grauitatis, q̄ tū fuisse Cicero pro P. Sylla
dicit. Curaturū) Quis in exēplis omnibus ita scriptū inueniā: tamē
creaturū nō curaturū scribēdū esse arbitror. Create periculū a Cicerone
sepe dici alio loco docuim⁹. Pernicie) i. accusatiōe. Sceleratorū ciuiū). i.
cōiuratorū, vt vlciscerent cū p quē indicata cōiuratio esset. Quū a cla-
rissimis) Multas huiusmodi inter viros grauissimos inimicitias Reip.
causa depositas fuisse apud scriptores inuenire licet. Authore Cicerone
in libro de Prouinciis Cōsularib⁹ M. Lepidus qui bis Cos fuit & Pont.
Max. cū M. Fuluiō Collega, quodie Censor est factus, hoīe inimicissimo
in cāpo statim rediit i gratiā, vt cōmune officiū Cēsūrę cōmuni animo
ac volūtate defenderet. Grauiissime P. Seruili & M. Luculli inimicitie
fuerūt. eas nō solū extinxit Reip dignitas & ipsorū, sed etiā ad amici-
tiā cōsuetudinēq; traduxit. Iustissimas). i. iustissima de causa susceptas.
Ratione a cōtrario pter spem suā euenisse dicit, vt D. Lēlius Flaccū ac-
cusaret. Depositās) Vt de Prouinciis Cōsularibus, Quid si ipsas inimi-
citas depono Reip. causa. De quo dicēdi genere alio loco plura dixim⁹.

Quot anni Interfuerūt
Inter A. Valerio Publicola
ita ut Valerium
Flaccum

Obtrek-
tor.

Iudices
electi.

Lectissim⁹

Odia viro-
rū clarissi-
morū cau-
sa Reip. po-
sta.

Deponere
inimici-
tias.

Sed quoniam Iudices multa nos & in nostris rebus
 & in Republica fefellerunt, ferimus ea, quæ sunt
 ferenda, tantum a vobis petimus, ut omnia Reipub-
 licæ subsidia, totum statum ciuitatis, omnem me-
 moriam temporum præteritorum, salutem præsen-
 tium, spem reliquorum, in vestra potestate, in vestris
 sententiis, in hoc vno iudicio positam esse & defi-
 xam putetis. Si vnquam respublica consilium, gra-
 uitatem, sapientiam, prouidentiam, iudicium implo-
 rauit: hoc tempore, hoc inquam tempore implorat.
 non estis de Lydorum aut Mysorum aut Phrygum,
 qui huc compulsi concitatique venerunt, sed de ve-
 stra Republica iudicaturi, de ciuitatis statu, de com-
 muni salute, de spe bonorum omnium, si qua reliqua
 est etiam nunc, quæ fortium ciuium mentes cogita-
 tionesque sustentet. omnia alia perfugia bonorum,
 præsidia innocentium, subsidia reipublicæ, consilia,
 auxilia, iura ceciderunt. Quem enim alium appellem?
 quem obtester? quem implorem? Senatum ne? at is
 ipse auxilium petit a vobis, & confirmationem au-
 ctoritatis suæ, vestræ potestati permissam esse sentit.
 an Equites Romanos? iudicabitis principes eius or-
 dinis quinquaginta, quid cum omnibus senseritis.
 an populum Romanum? at is quidem omnem suam
 potestatem de bonis tradit vobis. Quamobrem nisi
 hoc loco, nisi apud vos, nisi per vos Iudices non au-
 ctoritatem, quæ amissa est, sed salutem nostram,
 quæ spe exigua extremaque pendet, tenuerimus, nihil
 est præterea, quo confugere possimus: nisi forte que-
 res hoc iudicio tentetur, quid agatur, cui causæ fun-

*Sustentant mentes et
 Cogitationes Ciuium*

*Salus nostra spe vna
 qua extremaque pendet*

damenta iaciantur Iudices non videtis. **Damnatus** est is, qui Catilinā signa patriæ inferentē interemit. quid est causę, cur non is, qui Catilinam ex vrbe repulit, pertimescat? rapitur ad pœnam, qui indicia cōmunis exitiū cepit: cur sibi confidat is, qui ea proferenda & patefacienda curauit? socii consiliorū, ministri, comitesq; vexantur, quid auctores? quid duces? quid principes sibi expectent? Atq; vtinā inimici nostri ac bonorū omniū mecū potius contendāt. Tantū est vtrum tum omnes boni, duces nostri an comites fuerint ad communem conseruandam salutem. ✕

Desit fortasse quippiam.

Nos fefellerunt) id est contra spem nostrā euenerunt. Tātū a vobis peto) Sententiā, quā laturi sint iudices, ad Rēpublicā pertinere ostēdit, vt Flaccū Iudicibus magis cōciliet, eiusq; causam, magis commendet.

Reliquorū). i. futurorū. De Lydorū aut Mysorū aut Phrygū) Qui ipsi Asię populi sunt, & vnde testes a Lelio in Flaccū excitati sunt. Omnia alia perfugia) pręter ea quę in vobis collocata existūt. Quę enim aliū) q̄ vos. At is ipse auxiliū petit a vobis) Significare videtur iam tuin fuisse improbos, qui accusationē Senatui denūciarent. q̄ de coniuratis indicta causa vltimū suppliciū sumpsisset, qua de causa Ciceronē postea P. Clodius accusauit. Eius ordinis) Equestris. Iudicabitis quinquaginta). i. in hac causa estis quinquaginta sortiti iudices ex Equestri ordine. Ex Senatu, quot fuerint incertū est. In singulis causis publicis certum quēdā fuisse iudicum numerū, nec eūdē in omnibus fuisse alio in loco scripsimus. Quod cum omnibus senseritis) id est vos iudicabitis qđ senseritis cū omnibus Equitibus. Omnem suā potestatem) Iudices enim iudicandi potestatem habent a populo Romano. De bonis) Nā de improbis & perniciosis ciuibz iudicādi potestatem populus Romanus lege Sempronia sibi retinuit, qua cautū erat, ne ciuis Ro. iniussu populi Romani morte multaretur. Cui causę) Causę suę Cicero, hoc est, vt damnato Flacco ipse Cicero accusetur, fundamenta iaci dicit.

Damnatus est is) Flaccus. Cur non is) Cicero. Indicia) id est indices coniurationis. i. Allobroges. Mecum potius contendant) q̄ cum Flacco. Hic deest finis exordij, transitus ad refutationem, & refutationis initium. Quantum autem conicere licet, pauca desunt.

Ita enim fundamenta

Rapi ad pœnam

*Iudices
multi in
causis pu-
blicis.
Iudicū po-
testas.
Lex Sem-
pronia.*

Oppugnare hominē

Hūc igitur virū Leli quibus tādē rebus oppugnās?

Fuit P. Seruiliū Imperatore in Cilicia Tribunus mil-

litū: ea res filetur. fuit M. Pisoni Quæstor in Hispa-

nia: vox de Quæstura nulla missa est. bellū Cretēse

ex magna parte gessit, atq; vnā cū sūmo Imperatore

sustinuit: muta est huius tēporis accusatio. Præturæ

iurisdicctio, res variā & multiplex ad suspiciones &

simultates nō attingitur, ea vero in summo & peric-

ulosissimo Reip. tēpore etiā ab inimicis laudatur.

At a testibus lēditur: anteq̃ dico a quibus, qua spe,

qua vi, qua re concitatis, qua leuitate, qua egestate,

qua perfidia, qua audacia præditis, dicam de genere

vniuerso, & de cōditione omnium nostrū. Per deos im-

mortales Iudices, vos quomodo is qui anno ante Ro-

mæ ius dixerat, anno post in Asia ius dixerit, a testi-

bus quæretis ignotis? ipi cōiectura nihil iudicabitis?

in tā variā iurisdicctione, tā multa decreta, tot homi-

nū gratiosorū lēse voluntates, quæ est vnq̃ iacta non

suspicio, quæ tñ solet esse falsa, sed iracundiæ vox aut

doloris? & is est reus auaritiæ, q̃ in vberrima re turpe

cōpēdiū, in maledicētissima ciuitate, in suspiciosissi-

mo negotio maledictū omne nō modo crimē effugit?

Præditus
perfidia.Gratiosi
homines.
Cōpēdiū.Maledicē-
tissima ci-
uitas.P. Seruiliū
Isauricus.
Tribunus
militū.

Hūc igitur virum) Ex vita Flacci ante acta remouet huius criminis
suspitionē, admonet etiā iudices, qui Flacci vitā norūt, coniecturæ suæ,
potius q̃ ignotorū hominū testimoniis credere debere. P. Seruiliū) P.
Seruilius Procōsul Isauros in Cilicia domuit, vt ait T. Liuius libro. 93.
Inde Isauricus cognominatus est. Tribunus militū) Legio habebat
decē cohortes. Cohorti primæ Tribunus militū præerat, armorū sciētia,
virtute corporis, morū honestate præcipuus. Reliquæ cohortes prout
principi placuisset, a Tribunis vel a prepositis regebantur. Author est
Vegetius lib. 2. M. Pisoni Quæstor) Quæstores cū Prætoribus in pro-
uincias mitti, iisque perinde ac liberos charos haberi solitos alio in loco

P. Seruiliū Imperatorē
in Cilicia tribunus
militum | valens
M. Pisoni Quæstor
fuit

Suspiciones et simul-
tates

etiam volu-
tates

Legio habebat
decē cohortes

scripsimus. Missa est. i. facta est, ab accusatore in Flaccū. **Mittere vocē** **Mittere**
 pro eo qđ est loqui, alibi quoq; Cicero vsurpauit. vt in Oratione de re **vocem.**

spōsis Aruspiciū, Furiales in cōcionibus voces mittis. Pro P. Sestio, Cō-
 ciones haberi quotidie cōtra me, vocē pro me ac pro rep. neminē mitte
 re. Et pro domo sua, Quis est q̄ existimare possit huic nouo Pontifici
 primā hāc post sacerdotiū initū, religionē institutēti, vocēq; mittēti, nō
 & linguā obmutuisse, & manū obtorpuisse, & mētē debilitatā metu cō-
 cidisse? Cū sūmo Impatore) Q. Metello, q̄ a deuictis Cretēsis Creti-

Q. Metel.
Creticus.

cus cognominatus est. De quo T. L. i. libris. xcix. & c. Sustinuit) Nā
 Metello Legatus in eo bello fuit. Muta est hui⁹ tps accusatio). i. accu-
 sator nihil eū hoc tpe admisisse crimina. Preturę iurisdictio) L. Flac-
 cus anno eo, quo Cicero fuit Cōsul, Pretor vrbānus fuit. itaq; ei inter
 ciues iuris dictio fuit. Vrbāna Pretura reliquas dignitate antecellebat,
 vt scribit Plutarch⁹ in vita C. Marij. De hmōi Pretura plura scripsim⁹
 in Cōmētariis in Catonē Maiorē Ciceronis. Iuris aut dictio nō iurisdic-
 tio hac in re dicit. Nā dicere ius Pretores dicunt, estq; vnū ex trib⁹ illis
 verbis q̄ nefastis dieb⁹ fileri Ouidi⁹ scribit in lib. Fastor. i. Multiplex
 ad suspitionē) qđ sepe aut amicitia aut pecunia corrupti sentētia ferāt.

Pretura
urbana.

Et simultates) Qui em cōdenati sunt, quis nō iniuste, cū iudice odiū
 quoddā suscipiūt, nec ij solū qui sunt cōdemnati, sed etiā eorū propinqui
 & amici. Nō attingitur) ab accusatore. In summo & periculossimo
 tpe) quo erupit Catilinę cōiuratio. Etiam ab inimicis) Verior laus est.

At a testibus leditur) Id ex accusatione proponit refutandū. Reū ledi
 a testibus pro eo qđ est testes in reū dicere testimoniū postea dici sepe
 inuenias. Anno post) Significat Flaccū administrasse Asiā vno anno **Prouincia**
 tātū, quā Verres Siciliā, M. Fonteius Galliā, Q. Cicero Asiā, L. Catilina **admini-**
 Africā, triēniū administrauerint. Coniectura) Quā em videritis quo **strādę tem-**
 modo Romę ius dixerit, nūquid cōiectare potestis quomodo anno pro **pus.**
 ximo in Asia ius dixerit, vestre cōiecturę potius q̄ ignotis testib⁹ cre-
 dere? Gratiōforti). i. q̄ apud multos valeāt gratia, quibus offensis offen-
 dūtur ij quoq; apud quos gratia valeant. Lesę volūtates) quia con-
 demnati sunt. Quę tamē solet esse falsa) Vsu em sepe venit, vt falsa
 suspicio sit. Reus auaritię). i. repetundarū. In vberima re). i. in iur-
 isdictione, in qua quęstum, quis turpē & sordidū, sed tamen quęstum
 facere poterat maximū. Compendiū). i. lucrū. Vt in libro de Officiis. 3. **Cōpendiū.**
 Negat se facturū compēdij sui causa quod non liceat. A ctione in Ver-
 rem. v. In Apronianis rapinis in quęstu sunt compendio que versati.
 Et pro Roscio Comædo, Me vis peierare, vt paululum tu compendij
 facias. Alioqui cōpēdium pro via breuiore, Quintilianus libro. 4. dicit,
 Amoenū ac molle iter, etiā si est spatij amplioris, minus fatigat, q̄ du-
 rū arduūq; cōpēdiū. Compendiariā viā pro eadem re dixit Cicero **Cōpendia-**
ria viā.

Roma ma
ledica.

in libro de Officiis secundo. Preclare, inquit, Socrates hanc viam ad gloriam proximam & quasi compendiariam dicebat esse, si quis id ageret, ut qualis haberi vellet, talis esset. In maledicentissima ciuitate id est Rome. Ut postea, In tam suspitiosa & maledica ciuitate locum sermoni obrectatorum non reliquit. Et pro M. Celio, At fuit fama. quotus quisque istam effugere potest in tam maledica ciuitate? Ex qua oratione cognoscere licere quid intersit inter maledictum & crimen. Quae de re alibi scripsimus.

Sordem In Re famam
hanc proferri

Vicanus.

Pretereo illa quae pretereunda non sunt: nullum huius in priuatis rebus factum auarum, nullam in re pecuniaria contentionem, nullam in re familiari sordem posse proferri. Quibus igitur testibus ego hosce possum refutare, nisi vobis? Timolites ille vicanus, homo non modo nobis, sed ne inter suos quidem notus, vos docebit qualis sit L. Flaccus? quem vos modestissimum adolescentem, prouinciae maximae sanctissimum virum, nostri exercitus fortissimum militem, diligentissimum ducem, temperatissimum Legatum, Quae storemque cognorunt: quem vos praesentes constantissimum Senatorem, iustissimum Praetorem & amantissimum Reipub. ciuem iudicastis. De quibus vos alios testes esse debetis, de iis ipsi alios testes audietis? At quos testes? primum dicam (id quod est commune) Graecos, non quo nationi huic ego vnus maxime fidem derogem: nam si quis vnquam de nostris hominibus a genere isto, studio ac voluntate non abhorrens fuit, me & esse arbitror, & magis etiam tu, cum plus erat otii, fuisse. Sed sunt in illo numero multi boni, docti, prudentes, qui ad hoc iudicium deducti non sunt: multi imprudentes, illiterati, leues, quos variis de causis video concitatos. Veruntamen hoc dico de toto genere Graecorum, Tribuo illis literas, do multarum ar-

Derogare fidem

tium disciplinam, non adimo sermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam: denique etiam, si qua sibi alia sumunt, non repugno: testimoniorum religionem & fidem nunquam ista natio coluit: totiusque huiusce rei que sit vis, que auctoritas, quod pondus, ignorat. Vnde illud est, Da mihi testimonium mutuum: num Gallorum: num Hispanorum putatur? totum istud Græcorum est, ut etiam qui græce nesciunt, hoc quibus verbis a Græcis dici soleat, sciāt. Itaque videte quo vultu, qua confidentia dicant: tum intelligetis qua religione dicant. Nunquam nobis ad rogatum respondent, semper accusatori plus quam ad rogatum: nunquam laborant, quemadmodum probent quod dicunt, sed quemadmodum se explicent dicendo.

Cicero. de
Græcis sen-
tentia.
Da mihi
testimo-
nium mu-
tuum.

*Respondent ad
rogatum*

Prætereo illa) Occupatio est, qua auditores magis attentī fiunt. (Sordem) id est inelegantiam. Vicanus) Ut ab vrbe urbanus, a villa villanus, a pago paganus, ita a vico vicanus dicitur. Nō quoniam nationi huic) Authore Quintiliano libro quarto vitandum est ne in ordinem quem contumeliosi esse videamur. Sed aliquando, ut idē ait libro. xi. fides patrocini cogit quedam de vniuerso genere aliquorum hominum dicere, vel libertinorum, vel militum, vel publicanorum, vel similiter aliorum. In quibus omnibus commune remedium est, ut ea que ledunt, nō libenter tractare videaris, nec in omnia impetum facias, sed in id quod expugnandum est, & reprehendens alia laude compenses. Si milites cupidos, dicas esse non mirum, quod periculorum ac sanguinis maiora sibi deberi præmia putent. Eosdem petulantes, & hoc fieri quod bellis magis quam paci assueuerint. Libertinis detrahenda est auctoritas: licet iis testimonium reddere industria, per quam exierint de seruitute. Quod ad nationes externas pertinet, Cicero varie detracturus Græcis testibus fidē, doctrinam iis concedit ac literas, seque eius gentis amatorem fuisse profitetur. Derogem fidem) id est detraham. ut pro M. Fonteio, Quorum virtuti, generi, rebus gestis fidem & auctoritatem in testimonio cupiditatis atque inimicitiarum suspitio derogauit. Et pro P. Quintio, Fides huius multis locis cognita ne perfidia Sex. Næui

Vicanus.

Derogare
fidem.

derogetur. De nostris hominibus).i. Romanis. Tum quum plus erat otij) id est quum eram adolescens, nec dum ad Remp. accesseram. Quibus verbis a Græcis dici soleat) Ea aut sunt, $\Delta\acute{\epsilon}\nu\psi\sigma\acute{o}\nu\ \mu\omicron\iota\ \mu\alpha\rho\tau\upsilon\varsigma\ \epsilon\iota\omega$. De quo Erasmus satis multa. Ad rogatum) id est ad interrogatum, & vt vulgo dicunt, ad propositum. Plus quā ad rogatum).i. patrono interroganti. Testes enim accusator & patronus interrogat. Vt cognosci potest ex quinto libro Quintiliani. Pro bent) id est faciāt vt a iudicibus probetur. Explicent) id est expediant, & expedite dicant.

M. Lurco
 Iratus Flacco dixit M. Lurco, q̄ (vt ipse aiebat) libertus erat eius turpi iudicio condemnatus. Nihil dixit quod læderet eum, cum cuperet: impediebat enim religio: tamen id quod dixit, quāto cum pudore, quo tremore & pallore dixit? Q̄ promptus homo P. Septimius: q̄ iratus de iudicio & de villico: tamen hesitabat, tamen eius iracundiæ religio nonnunq̄ repugnabat. inimicus M. Cælius, q̄ cum in re manifesta putasset nefas esse Publicanum iudicare contra Publicanum, sublatus erat e numero Recuperatorū: tamen tenuit se, neq̄ attulit in iudiciū quicq̄ ad lædēdum, nisi voluntatem. Hī si Græci fuissent, ac nisi nostri mores ac disciplina plus valerent q̄ dolor ac simulas, omnes se spoliatos, vexatos, fortunis euerfos esse dixissent. Græcus testis cum ea voluntate processit, vt lædat, non iurisiurādī, sed ledēdī verba meditatur: vinci, refelli, coargui putat esse turpissimū: ad id se parat, nihil aliud curat. Itaque non optimus quisq̄ nec grauissimus, sed impudentissimus loquacissimusq̄ deligitur. Vos autem in priuatis minimarum rerum iudiciis testem diligenter expenditis: etiā si formam hominis, si nomen, si tribum nostis, mores tamen exquirendos putatis, qui autem dicit testimo

Expenden. testem

nū ex nostris hominibus vt se ipse sustentat, vt omnia verba moderatur, vt timet, ne quid cupide, ne quid iracunde, ne quid plus minusve q̄ sit necesse dicat, num illos idem putatis? quibus iusiurandum iocus est: testimonium, ludus: estimatio vestra: tenebrae, laus, merces: gratia, gratulatio proposita est omnis in impudenti mendacio.

Verba omnia moderari

Iratus Flacco dixit) Vel dixit hoc in loco superest, vel ita intelligas. M. Lurco dixit testimonium in Flaccum, iratus ei q̄ libertus ei &c. Ex comparatione testium Romanorum ostendit q̄ leues Greci habendi sint. Turpi iudicio). i. Flacco iudice corrupto. Hunc aut Lurconis libertum Flaccus Pretor condemnauit. De Lurconis & Septimii in Flaccum odio & testimonio postea dicet latius. De iudicio & de villico). i. de villico a L. Flacco damnato. M. Caelius) Hunc arbitror esse patrem Caelij eius quem Cicero defendit, quem ex Equestri ordine esse dicit. Ex quo ordine sunt Publicani, ex quo etiam sunt Recuperatores. i. Iudices a Pretore constituti, qui cognoscant causas eorum, qui spoliatos se aut vi deieectos dicant, ut eorum iudicio illi suum recuperent. Putasset) Flaccus. Sublatus erat) Caelius. Vinci). i. eius testimonio non credi. Ad id se parat). i. ita meditatur verba testimonij, ut vinci refelli coargui non possit. Loquacissimusq̄) Non etiam male scriptum est in alijs codicibus leuissimus non loquacissimus.

Recuperatores.

Expenditis). i. ponderatis & examinatis. Si formam hominis nostis) id est si ipsum testem de facie cognoscitis. Qui autem dicit) Romanorum & Grecorum mores in dicendo testimonio comparat, ut planius faciat testimoniis Grecorum credendum non esse. Qui autem dicit testimonium) Dicere testimonium non ferre a Cicerone dici solitum opus non esset ut admoneremus, nisi ferre testimonium, ut vulgo, ita indocte dici solitum cognosceremus. Sustentat). i. examinat. A trutina fit translatio, quae tamen sustentatur, quum in ea aliquid expenditur. Cupide). i. ledendi cupiditate. De hac religione testimonij dicendi est etiam in oratione pro M. Fonteio. Recordamini, inquit, quanto opere laborare soleatis non modo quid dicatis pro testimonio, sed etiam quibus verbis utamini, ne quid minus moderate positum, ne quod ab aliqua cupiditate prolapsum verbum esse videatur. Vultu denique laboratis, ne qua significari possit suspitio cupiditatis, ut & quum proditis, estimatio sit quaedam tacita de vobis pudoris & religionis, & quum disceditis, ea diligenter conseruata ac retenta videatur &c. Tenebrae). i. ut res obscura & vilis ac parui momenti.

Dicere testimonium.

Testimonij dicendi religio.

Sed non dilatabo orationem meam, etenim posset
 esse infinita, si mihi libeat totius gentis in testimo-
 niis dicendis explicare vanitatem, sed propius ac-
 cedam. de his vestris testibus dicam. Vehementem
 accusatorem nacti sumus Iudices, & inimicum in
 omni genere odiosum ac molestum, quem spero his
 rebus fore magno vsui & amicis & Reipublicæ. sed
 certe inflammatus incredibili cupiditate hanc cau-
 sam accusationemque suscepit. qui comitatus in in-
 quirendo? comitatum dico? immo vero quantus
 exercitus? quæ iactura? qui sumptus? quanta lar-
 gitio? quæ quæq; utilia sunt causæ, timide tamen di-
 co, quod vereor ne Lælius ex his rebus, quas sibi
 suscepit gloriæ causa, putet aliquid oratione mea
 sermonis in sese, aut inuidiæ esse quæsitum. Itaque
 hanc partem totam relinquam, tantum a vobis pe-
 tam Iudices, ut si quid ipsi audistis communi fama
 atque sermone de vi, de manu, de armis, de copiis,
 memineritis, quarum rerum inuidia lege hac recen-
 ti ac noua, certus est inquisitioni comitum nume-
 rus constitutus. Sed ut hanc vim amittam, quanta
 illa sunt? quæ quoniam accusatorio iure & more
 sunt facta, reprehendere non possumus, queri ta-
 men cogimur. primum quod distributis partibus ser-
 mo est tota Asia dissipatus, Cn. Pompeium, quod L.
 Flacco est vehementer inimicus, contendisse a Læ-
 lio paterno amico ac pernecessario, ut hunc hoc iu-
 dicio arcesseret, omnemque ei suam auctoritatem,
 gratiam, copias, opes ad hoc negocium conficien-
 dum detulisse.

Explicare vanitatem

*Inflammatus Inimicus
Cupiditate*

Dissipare sermonem

*Arcessere
iudicio.*

Conficere negotium

Vanitatem) id est leuitatem & mendacium. Vehementem accusatorem) Mos erat Romæ, vt qui in causa repetundarum accusator constitutus erat, ei dies aliquot darentur, ad inquirenda rei vitia quum alibi, tum præcipue in prouincia ea quæ vexata dicebatur. Vt Ciceroni ad inquirenda vitia Verris dati sunt dies centum decem. In Flacci vitiorum inquisitione in Græcia quam immoderatum, quam vehementem se Lælius præstiterit, Cicero hoc loco docet, vt ostendat, quam leuia & vana sint testimonia ea quæ in Flaccum dicta sunt. Et inimicum) Lælio fidem derogat, quod odij causa Flaccum infectatus falsos testes habuerit. Quem spero) Ironia est. Cupiditate) id est odio, ideo nocendi cupiditate. Immo vero quantus exercitus) Correctio est. Qui sumptus) Accusatorem in prouincia inquirentem vitia qui accipiebant siue priuatim siue publice nonnunquam sumptus faciebant. Cicero actione in C. Verrem tertia de moderata sua in Sicilia inquisitione loquens, Nemini, inquit, meus aduentus labori aut sumptui, neque publice neque priuatim fuit. Ex his rebus) id est ex accusatione & inquisitione. Adducit autem Lælium in odium, quod turpe sit ex aliena calamitate gloriam sibi querere. De vi, de manu) id est de vi quam accusatores tanta comitum multitudine stipati in vitijs inquirendis facere soliti sint. De vi itaque & de armis, de manu & copijs. Significat autem propter vim & multitudinem comitum latam esse legem qua certus comitum numerus constitueretur, vt ostendat Lælium contra hanc legem comites multos habuisse. Distributis partibus) id est Asia in partes diuisa, in easque partes dimissis a Lælio comitibus, qui hunc rumorem disseminarent. Accusatori autem inquirenti vitia rei licebat in diuersas partes prouinciæ comites dimittere, quorum auxilio vitia facilius inueniret. Itaque accusatorio iure & more id factum dicit. Sermo dissipatus est) id est rumor disseminatus est. Vt actione in Verrem tertia, Romam vt ex Sicilia redij, quum iste atq; istius amici homines lauti & vrbanis sermones huiusmodi dissipassent, quo animos testium retardarent, me magna pecunia e vera accusatione esse deductum. In Asia) Hanc prouinciam, cui Flaccus præfuit, modo Asiam, modo Græciam Cicero appellat. Nam secundum geographiam non fiebat ea prouinciarum diuisio. Hanc autem partim in Asia partim in Europa fuisse arbitror. Contendisse) id est summis precibus postulasse. Paterno amico) id est cuius Lælij pater amicus Pompeij fuerat. Paterno amico ac pnceffario) Vt credibile magis esset Flaccum a Lælio Pompeij causa accusatum. Hoc iudicio) id est hac causa repetundarum. Arcesseret) id est vocaret. Arcessere & accersere pro eodem dici Valla scribit lib. primo. Arcessere autem dicitur, quia a Latinis priscais arcio pro accio dicebatur, vt est apud Priscianum libro primo. De quo verbo alibi plura.

Accusator
inquirat
vitia rei.

Accusato-
ris inquire-
tis vitia
sumptus.

Accusato-
ris vitia
inquiretis
comitatus.

Dissipatus
sermo.

Arcessere
& accersere.

Id hoc verisimilius Græcis hominibus videbatur, q̄ paulo ante familiarem Lælium in eadem prouincia Flacco viderant. Pompeiū autem auctoritas cū apud omnes tāta est, quanta esse debet, tum excellit in ista prouincia, quam nuper & prædonum & Regū bello liberauit. Adiunxit illa, vt eos qui domo exire volebant, testimoniū denūciatione terreret: qui domi stare non poterant, largo & liberali viatico cōmoueret. Sic adolescens ingenii plenus, locupletes metu, tenues præmio, stultos errore permouit. Sic sunt expressa ista præclara, quæ recitantur, psephismata, non sententiis neq̄ auctoritatibus declarata, nec iureiurādo constricta, sed porrigenda manu, profundendoq̄ clamore multitudinis concitata. O morem præclarum disciplinamq̄, quam a maioribus accepimus, si quidem teneremus, sed nescio quo pacto iā de manibus elabitur. Nullam enim illi nostri sapiētissimi & sanctissimi viri vim concionis esse voluerūt, quæ scisceretur plebs, aut quæ populus iuberet summota concione, distributis partibus tributim & centuriatim, descriptis ordinibus, classibus, ætatibus, auditis auctoribus, re multos dies promulgata & cognita, iuberi, vetariq̄ voluerunt.

Illo.

Viaticum.

Plenus
ingenij.Elabit de
manibus.
Scisceret
plebs.
Populus
iuberet.Denūciare
testi & Se-
natui.

Hoc verisimilius) id est tanto verisimilius. Familiarē Lælium) Si Flacco Lælius familiaris paulo ante visus est, isq̄ nūc eum accuset, grauem accusationis causam subesse oportet. Ea autem Pompeij contētio esse putabitur. Quanta esse debet) Ne nimiam dicendo faciat Pompeio inuidiam, quem præ ceteris vnum Cicero fere extollit. Prædonū) id est piratarum. Et Regum) Mithrydati & Tigrani. Qui domo exire volebant) id est locupletes: qui ad dicendum testimoniū in vrbem eam, in qua concio daretur Lælio, conuenire nollent. Testimoniū denūciatione) Denūciare testi est iudicio publico testi inuito lege des-

nunciare, & vt vulgo dicūt, facere testē cōuenire in iudicio ad dicendum testimonium. Id significat Quintil. lib. quinto. Duo, inq̃t, genera sunt testimonium, aut voluntariorū, aut eorū quib⁹ iudex publicis iudicijs lege denūciare solet. Quorū altero vtraq; pars vtitur, alterū accusatoribus tātū concessum est. Paulus Iurisc. lib. Digest. xxii de Testibus, Lege Iulia, inquit, iudiciorum publicorum cauetur ne alicui inuito denunciatur, vt testimonium dicat aduersus socerum, generum &c. In loco eodem Vlpianus, Nec pupillis testimonium denunciari potest. Senatui denūciare pro eo quod est Senatum inuito cogere & congregare, Cicero dixit in Vatinius testem, Initio Tribunatus tui Senatui denūciaris.

Qui domi stare non poterant) vel propter egestatem, vel propter lenitatem. Largo & liberali viatico) Lege Iulia de vi a dicendo testimonio arcetur is qui ob dicendum testimonium vel non dicendum pecuniam accepisse iudicatus vel cōuictus erit. Hos igitur testes testimonij dictione indignos significat. Largo & liberali viatico) Callistratus Iurisc. negat testes temere per longum iter euocandos. Largo itaq; viatico testibus opus non est. Psephismata) id est testimonia, quę scripta ad hoc iudiciū allata sunt, qua voce etiā postea vtitur. Declarata) id est dicta & explicata. Constricta) id est obligata. Porrigēda manu profundēdoq; clamore. Significat Gręcorū morē fuisse, vt in cōcionibus rem, de qua ageretur, non suffragijs, sed clamore & manu iuberent aut vetaret. Concionis) eius. s. quę tota simul quid iuberet vetaretve manu & clamore significaret. Quę scisceret plebs, aut q̃ popul⁹ iuberet) Sciscere & iubere quid differāt ex hoc loco potest colligi. Plebs em̃ a patritijs separata est, Populus aut plebē & patritios cōplectitur. Sciscere itaq; & iubere sunt suffragio aliquid probare aut improbare, sed sciscit plebs (Vnde appellata sunt plebiscita) populus vero iubet, quāuis etiā plebs iubere dicatur. Inde scita & iussa appellata sunt. Vt pro Cornelio Balbo, Si tū sit fundus, quū scita & iussa nostra, sua sentētia cōprobat. Sūmota) i. remota. Distributis partibus) i. populo Romano in tribus & centuriis diuiso. Descriptis) i. diuisis & distributis. Auditis authoribus) q̃ rem de qua ageretur, suaderent aut dissuaderent. Re multos dies promulgata) Quo tēpore Romani etiā Senatores agriculturę studiosi erāt, in urbē ex agris nono quoq; die veniebāt, vel ad emēda ea quibus ipsis opus esset, vel ad vendēda ea quibus ipsi abūdarēt, aut aliā ob causam, vt octauo quoq; die licet videre plebē rusticā in urbē cōuenientē. A nono die nundinas appellabāt. Si quid suffragijs populi Ro. ferendū erat, id per ternas nundinas recitabatur ac promulgabatur. Id tempus trinūdinū, & duobus vocabulis trinū nūdinū dicitur iuberi vetariq; voluerūt) Populus Ro. suffragio iubeat quę probabat, quę cōtra, vetabat. A. Gellius lib. xiiij. Cū populo agere, inquit, est rogare quid populū, quod suffragijs suis aut iubeat aut vetet.

Testimonium dicere quibus nō liceat.

Manū porrigere.

Sciscere & iubere.

Plebiscita. Scita & iussa.

Nundinae.

Trinūdinum.

Græcorum autem totæ Respub. sedentis concionis temeritate administrantur. Itaque, vt hanc Græciā, quæ iandiu suis consiliis perculsa & afflicta est, omittam: illa vetus, quæ quondam opibus, imperio, gloria floruit, hoc vno malo concidit, libertate immoderata ac licentia concionum. cum in theatro imperiti homines rerum omnium rudes ignariq; cōsederant, tum bella inutilia suscipiebant, tum seditiosos homines Reipub. præficiēbant, tum optime meritos ciues e ciuitate eiiciebant. Quæ si hæc Athenis tum cum ille non solum in Græcia, sed prope cunctis gentibus tenitebant, accidere sunt solita, quam moderationem putatis in Phrygia aut Mysia concionum fuisse? Nostras conciones illarum nationum homines plerumq; perturbant. Quid, cum soli sunt ipsi, tandem fieri putatis? Cæsus est virgis Cynicus ille Athenagoras, qui in fame frumentū exportare erat ausus. Data concio Lelio est. Processit ille, & Græcus apud Græcos nō de culpa sua dixit, sed de pœna questus est. Porrexerunt manus. psephisma natum est. hoc testimonium est: nuper epulati, paulo ante omni largitione saturati Pergameni, quod Mithrydates, qui multitudinem illam non auctoritate, sed sagina tenebat, se velle dixit, id sutores & zonarii conclamarunt. hoc testimonium est ciuitatis? Ego testes a Sicilia publice duxi, verum erant ea testimonia non concitata concionis, sed iurati Senatus. quare iam non est mihi contentio cum teste, vobis videndum est, sint ne hæc testimonia putanda. Adolescēs bonus, honesto loco natus, disertus, cum maximo ornatissimoque comitatu venit in

concio pro Multitudine

Perculsa et Afflicta Græcia

homines omnes Rudes

teminebant.

Cynicus Athenagoras
Cæsus virgis

Sutores.
Zonarij.

oppidū Græcorū, postulat concionē, locupletes ho-
mines & graues, ne sibi aduersarētur, testimoniū de
nūciatione deterret, egētes & leues spe largitionis &
viatico publico, priuata etiā benignitate prolecat.

In theatro) Athenis conciones in theatro haberi solitas, vt Romę
in foro, significat. Optime meritos ciues) Per multis in locis apud
Plutarchum in vitis, inuenire licet Athenienses solitos esse quotan-
nis exilio decenniali multare ciuem eum qui cæteris videretur diui-
tiis gloria & potentia excellere. Idq; damnationis genus appellabatur
Ostracismus. Nam ὄστρακον calculus erat, in quo inscribebatur nomē
eius, quē quis exilio multari iuberet, eoq; suffragii loco vtebatur. Eni-
tebāt) In codicibus aliis scriptum est eminebāt. In Phrygia aut Mys-
sia) Asiæ regionibus, vbi homines minus prudentes sunt. Nostras
conciones) quæ in eorum prouincia a nostris Prætoribus habentur.
Est autem argumentū a minore ad maius. Cæsus est virgis) Prætorē
Flacco ita imperante. Lælio) Flacci vitia inquirenti. Data concio)
vt sepe dicit dare Senatum Legatis. Processit ille.) Athenagoras.
Non de culpa sua dixit) Id autem iniquum fuit. Culpam enim si au-
disset concio, poenam indignā fortasse non existimasset. Nuper epu-
lati) Illi testimonio credendū non esse ostendit. Quod Mithridates)
De hoc Mithridate Pergameno, eiusq; testimonio postea Cicero dicit.

Ostra-
cismus.

Dare con-
cionem.

Zonarii).i. qui zonas cōficiūt. Per sutores autē & zonarios omnis ge-
neris opifices, quos mechanicos appellāt, intelligit. Ζώνη autē cingulū
est. a cingēdo cingulum a Latinis dicitur, qđ a cingula Seruius distin-
git, q; hæc iumētorū sit, illud hominū. Corrigiā appellat Cicero in li.
de Diuinatione. 2. Quę, inquit, si suscipiamus, pedis offensio nobis, &
abruptio corrigię, & iternutamēta erūt obseruāda. Testes a Sicilia du-
xi) cōtra C. Verrē. Publice).i. quos Siculi publice mittebāt. Adoles-
cēs bon⁹) D. Leli⁹. Disert⁹) aduersario suo eloquētiā Cicero more suo
tribuit. Cū maximo comitatu) Id cōtra legē esse antea dixit. Ne
sibi aduersarent).i. ne verū testimoniū dicerēt, & inde testis locuples di-
citur, de quo alio loco dixim⁹: aut ne reuocarēt tenuiores a dicēdo falso
testimonio in L. Flaccū. Spe Legationis) In codicibus aliis meli⁹ scri-
ptū est, spe largitionis. Nā antea dixit, Qui domi stare nō poterāt, largo
& liberali viatico cōmoueret. Viatico publico) qđ Asiatiti præstarent.

Zonarij.

Cingulū
& cingula
Corrigia.

Benignitate).i. liberalitate, vt in. 1. de Offic. Et huic est cōiūcta bene-
ficētia, quā eādē vel benignitatē vel liberalitatē appellare licet. Prole-
cat).i. inuitat & allicit. In codicib⁹ aliis q; legatur perlectat, non itidē

Prolectare

Fex ciuitatū. Opifices & tabernarios atq; illam omnē fecem ciuitatum, quid est negociū concitare? in eum præsertim qui nuper summo cū imperio fuerit, summo autē in amore esse, propter nomen ipsum imperiū non potuerit. Mirandum vero est, homines eos, quibus odio sunt nostræ secures, nomen acerbitatī, scriptura decumę, portorium mortī, libenter arripere facultatē ledendī, quęcūq; detur. Memētote igitur cū audietis psephismata, nō audire vos testimonia, audire temeritatem vulgī, audire vocem leuissimī cuiusq;, audire strepitum imperitorum, audire cōtentionē & concionē concitatā leuissimę nationis. Itaq; perscrutamini penitus naturā rationēq; criminū. iā nihil præter spem, nihil præter terrorem ac minas reperietis. *

Deesse videntur nonnulla,

In ærario nihil habēt ciuitates, nihil in vectigalibus: duę rationes cōficiendę pecunię, aut versura aut tributo: nec tabulę creditoris proferuntur, nec tributī cōfectio vlla recitatur. Q; vero facile falsas rationes inferre, & in tabulas, quodcūq; commodū est, referre soleāt, ex Cn. Pōpeiī literis ad Hypseum, & Hypsei ad Pompeiū missis quęso cognoscite. **LITERÆ POMPEII ET HYPSEI.** Satis ne vobis coarguere his auctoribus dissolutā Gręcorū cōsuetudinē licētiāq; impudētē videmur? nisi forte q Cn. Pōpeiū, qui pręsentē, qui nullo implente fallebant, eos vrgente Lælio in absentem & in L. Flaccū aut timidos fuisse aut religioſos putamus.

**Taberna-
rij.
Fex ciui-
tatis.**

Opifices) qui in officinis opera faciunt. Tabernarios) qui opera in tabernis venditant. Fecem ciuitatum) Vt libro Epistolarū ad Quin-

*Concitant omni fecem
Ciuitatum*

*Audire Contentionem
et Commotionem Con-
citatam leuissimę
scq; nationis*

*Perscrutari naturā
criminis*

Corifera pecunias

*Dissoluta Græcorum
Consuetudo licētia
Impudens*

tum Fratrem secundo, Apud illam perditissimam atque infimam fecem populi propter Milonem suboffendit. Et libro Epistolarum primo, Noster autem status est hic, apud bonos iude sumus quos reliquisti, apud sordem urbis & fecem, multo melius quam reliquisti. Et in Pisonem, Innumerabilia quidam noua ex omni fece urbis ac seruitio concitata. Vnde facta sit translatio nemini, ut arbitror, ignotum est. Quid est negotij id est quanti laboris est, quam facile est. Summo cum imperio id est cum Imperio Consulari. Praetorum enim ut Consulum in prouinciis imperium summum semper habitum est. Facit credibile Flaccum fuisse Graecis & Asiaticis odiosum propter summum imperium quod in ea prouincia gerebat. Itaque eorum testimoniis credendum non esse, qui ad id testimonium paulo negotio impelli potuerunt. Mirandum vero est Ironia est. Scriptura) Decumae portorium) Vectigal apud Romanos veteres, quod ex portu portorium, quod ex aratione decumas, quod ex pastione scripturam appellari solitum in Commentariis pro Lege Manilia scripsimus latius. Morti id est instar mortis quod dixit Cicero in libro de Officiis secundo, Patrocinio vero se usus, aut clientes appellari mortis instar putant. Mos autem veterum erat, ut quum quid se maxime auersari significabant, id est ut mortem fugere dicebant. Inde heroes illi Achilles & Ulysses apud Homerum eos qui aliud in lingua promptum, aliud in pectore clausum haberent, se perinde odisse dicebant, ut portas inferorum. Praeter speciem) In codicibus aliis melius scriptum est, praeter spem. Nam paulo ante dixit, Egentes & leues spe largitionis & viatico publico priuata etiam benignitate perlectat.

Praeter terrorem & metum) Nam locupletes homines & graues, ne sibi aduersarentur, testimonij denunciatione Laelius deterruit. In aerario) Proponit Cicero, ut refutet quod dixerat aduersarius ciuitates in aerario, & in vectigalibus nihil habere tamquam eas ciuitates Flaccus spoliauerit & exinanierit. In vectigalibus) id est ex pecunia ea quae ex vectigalibus colligatur. Duae rationes) id est duobus modis pecuniam conficiunt Praetores in prouincia, aut mutuando pecuniam ex aerario vel priuatim, aut tributum imponendo. Neutrum fecisse Flaccum ostendit.

Conficiendae) id est colligendae & accumulendae. Ut contra Rullum ad Quirites, Permittitur infinita potestas innumerabilis pecuniae conficiendae de vestris vectigalibus non fruendis, sed alienandis. Versura) id est mutuatione. De hac voce scripsimus pro M. Fonteio. Falsas rationes) id est falsas supputationes, & ut vulgo loquuntur, falsos computos. In tabulas referre) id est scribere in tabulis, & ut dicunt, in registro. Ad Hypseum) Is est, ut arbitror, P. Plautius Hypseus, qui Milonis competitor Consulatus erat. Literae Pompeii) Tum praeco Pompeii & Hypsei literas recitauit. His authoribus) Pompeio & Hypseo. Dissoluta) id est malam & sceleratam, quae veritatis honestatis & religionis vinculo colligata non sit.

Portorium
Decumae
Pastio

Conficere
pecuniam.

Licentiā impudentem) id est licentiā mentiendi impudenter. Nisi forte) Arguit a facilioribus. Facilius enim fuit, vt Græci inimicū Flaccum, absentem, Lelio impulsore fallerent, q̄ Pompeium amicum, præsentem, nullo impulsore. Et tamen Pompeium fefellerūt. Cn. Pompeium) Cuius authoritas in ista prouincia excellebat, quam nuper & prædonū & Regum bello liberauit. In L. Flaccum) qui propter ipsum nomen imperij in amore esse non potuerit.

Sed fuerint incorruptæ literæ domi, nunc vero quam habere auctoritatem, aut quā fidem possunt? Triduo lex ad Prætorem deferri, iudicium signis obsignari iubet, tricesimo die vix deferuntur, ne corrumpi tabulæ facile possint, idcirco lex obsignatas in publico poni voluit. At obsignantur corruptæ: quid refert igitur, tanto post ad iudices deferantur, an omnino non deferantur? Quid si testium studium cum accusatore sociatum est? tamen ne isti testes habebuntur? ubi est igitur illa expectatio, quæ versari in iudiciis solet? nam antea cum dixerat accusator acriter & vehementer, cumque defensor suppliciter demisseque responderat: tertius ille erat expectatus locus testium, qui aut sine vlllo studio dicebant, aut cum dissimulatione aliqua cupiditatis. Hoc vero quid est? vnâ sedent, ex accusatorum subselliis surgunt, non dissimulant, non verentur. de subselliis queror? vna ex domo prodeunt.

Sed fuerint incorruptæ) Postq̄ visus est Cicero satis ostendisse Græcorum literis credendum non esse, id donat aduersario, vt ad sequētia sibi faciat transitum. Authore Quintiliano libro. vii. quasdam questiones executi donare solemus & concedere. Neque enim transire, ad alias

*Expectatio que in
Iudiciis versari solet*

possimus, nisi omiſſis prioribus. Quod ipsum ita fieri oportet, non vt damnaſſe eas videamur, vel omiſſiſſe, quia poſſum⁹, etiā ſine iis vincere.

Incorruptæ).i.veræ. Domi).i.in Græcia, vbi ſcriptæ ſunt. Triduo lex ad Prætoſem deferri) Tabulas ab inquitore ſclerum rei repetū. Accuſato: darum Romam delatas, intra triduū ad Prætoſem deferri oportere le- ris tabulæ ge cautum eſſe dicit. Hac quoq; ætate fieri videmus, vt in cauſis etiam de vitiis priuat⁹, quæ appellari ſolet inquitio, ad Iudices obſignata mittatur, rei. ne cea petitori ante aut defenſori committatur. At obſignantur cor- rupte) Tāq; aduerſarii obiectio ſit, non ſolum veras, ſed etiā corruptas literas ſignis iudicum obſignari. Itaq; has nō eſſe corruptas, propterea q; vix triceſimo die, quā Lælius ex Græcia rediit, hæ literæ ad Præ- toſem delatæ ſint. Si teſtium ſtudiū) id eſt voluntas .i. ſi teſtis eſt amicus accuſatori vel inimicus reo : ideoq; vt accuſator reum damnari cupiat. Calliſtratus Iuriſc. libro Digeftoꝝ. xxij. de Teſtibus, Fidem teſtū non probat, qui vel ei inimici ſunt, aduerſus quem teſtimoniū dicunt, vel amici ei, pro quo dant teſtimoniū. Authore Cicerone pro M. Fon- teio noluerunt ii qui iudicabant, hanc patere inimicitiiſ viam, quem quiſq; odiſſet, vt eum teſtimonio poſſet tollere. Expectatio) teſtium, qui loco tertio dicebant. Quid enim dicturi eſſent, audita accuſatione & defenſione expectabatur. Nam ſi eorū ſtudiū cū accuſatore ſociatum eſt, quid dicturi ſint, ſcitur non expectatur. Tertiu⁹ ille erat) Teſtes nō ſemper loco tertio interrogari ſolitos accepimus. Modo enim ante Teſtes actionē cauſæ, modo in ipſa actione, ſæpius poſt cauſæ actionem. Au- thore Aſconio Pediano in cauſa Milonis teſtes citati ſunt ſecundum quo loco dicāt teſti- moniū. legem, quæ iubebat, vt priuſq; cauſa ageretur, per triduum teſtes audi- rentur. Cicero Actione in Verrem ſecunda, dicit, ſe daturum teſtes in ipſa actione, vt quum crimen explicauerit, ad id teſtes accōmmode- t. Faciam, inquit, hoc non nouū, ſed ab aliis qui nūc principes noſtræ ci- uitatis ſunt, ante factū, vt teſtibus vtar ſtatim. Illud a me nouum iudi- ces cognoscetis, q; ita teſtes conſtituam, vt crimen totū explicem. Vbi id interrogando, argumentis atq; oratione firmauero, tum teſtes ad crimen accōmodū, vt nihil inter illam vſitatā accuſationem atq; hanc nouā interſit, niſi q; in illa tū quū omnia dicta ſunt, teſtes dātur: hic in ſingulas res dabūtur, vt illis quoq; eadem interrogandi facultas argu- mentādi dicendiq; ſit. Quibus verbis ſatis oſtendit in accuſatione vſi lata teſtes dicere ſolitos eſſe loco tertio. Cupiditatis) ledēdi.ſ. Ex ac- cuſatorū ſubſelliis ſurgunt) Authore Cicerone pro Sex. Roſcio nemo vtitur teſte eo, qui de accuſatoris ſubſellio ſurgit. Non diſſimulant) cupiditatē. De ſubſelliis q̄ror).i. de teſtibus ex accuſatorū ſubſelliis ſur Teſtes de gentibus queror : quum illud grauius ſit, q; teſtes ex domo accuſatoris domo ac- prodeant. Paulus Iuriſc. Digefſis de teſtibus, Teſtis, inquit, eos quos cuſatoris producti, accuſator de domo produxerit, interrogari non placuit.

Si verbo titubarint, quo reuertantur non habebunt.
 An quisquam esse testis potest, quem accusator sine
 cura interroget? nec metuat ne sibi aliquid quod
 ipse nolit, respondeat? Vbi est igitur illa laus ora-
 toris? quæ vel in accusatore antea, vel in patrono
 spectari solebat? Bene testem interrogauit, callide
 accessit, reprehendit: quo noluit, adduxit: conuicit,
 & elinguem reddidit. Quid tu istum roges Læli, qui
 priusquam hoc, te rogo, dixeris, plura etiam effun-
 det, quam tu ei domi ante præscripseris? Quid ego
 autem defensor rogem? nam aut oratio testium re-
 felli solet, aut vita lædi, qua disputatione orationem
 refellam eius, qui dicit, dedimus? nihil amplius in
 hominem dicendum est. Igitur cum oratio argu-
 mentationem non habet, quid dicam in ignotum?
 Querendum est ergo & deplorandum, id quod iam
 dudum facio, de omni accusationis iniquitate. pri-
 mum de communi genere testium. dicit enim natio
 minime in testimoniis dicendis religiosa. propius
 accedo: nego esse ista testimonia, quæ tu ipse pse-
 phismata appellas: sed & fremitum egentium &
 motum quendam temerarium Græculæ concionis.
 intrabo etiam magis, qui gessit, non adest: qui nu-
 merasse dicitur, non est deductus: priuatæ literæ
 nullæ proferuntur, publicæ retentæ sunt in accusa-
 torum potestate: summa est in testibus, hi viuunt
 cum inimicis, adsunt cum aduersariis, habitant
 cum accusatoribus. vtrum hic tandem disceptatio-
 nem & cognitionem veritatis, an innocentiae labem
 aliquam aut ruinam fore putatis? Multa enim sunt

Elinguis.

Ant oratio testium
 refellitur
 Ant vita læditur

Psephis-
mata.

Fremitus Egentium et
 Motus quidam temera-
 rius Græculæ Concionis

Inno centia Labris
 aut Remora

eiusmodi Iudices, vt etiam si in homine ipso, de quo agitur, negligenda sint, tamen in imitatione atq; in exemplo pertimescenda videantur.

Si verbo titubarint) Quintilianus libro.v.testes domi in t*u*l*u* ante versandos, ac variis percotationibus, quales haberi ab aduersario solent, explorandos esse precipiens, Sic fit, inquit, vt aut consent sibi, aut si quid titubauerint, opportuna rursus eius, a quo producti sunt, interrogatione velut in gradū reponantur. Quo reuertantur non habebunt) Nam sunt egētes) Nec eos L*eli*us villo viatico adiuturus sit, quo ipsi in Græciam reuertantur. Aut quo reuertantur) id est in quam domum. Quem accusator sine cura interroget) Nam si ex domo accusatoris testis prodeat, quid ipse dicturus sit, sciet accusator. Eum igitur accusator secure interrogabit, nec metuet, ne sibi respōdeat contra atq; velit. Bene; testem interrogauit) Mimesis est. Imitatur enim verba ea quæ dici solebant in accusatoris aut patroni laudatione, qui diligenter testē interrogauerat. Quo noluit adduxit) In codicibus aliis scriptum est, quo voluit adduxit. Sed vtroq; modo eadem est sententia, vt sit quo voluit accusator, aut quo noluit testis. Effundet) id est temere loquetur. Oratio) id est dictum & responsum. Vita l*edi*) .i. vita ante acta reprehēdi, vt inde cognoscatur eos ad dicendū testimoniū non admittēdos. Quibus autē dicere testimoniū nō liceat, in lib. Digestor*um*. 22. de testibus, abunde perscriptū est. Dedimus.) pecuniā Flacco. Nihil amplius in hominē).i. vt in eius orationem nihil dici potest, ita nec in eius vitā, quā ignotus sit. Argumentationē).i. refutationē, quæ argumentatione fiat. Accusationis) huius .i. Primū de cōmuni genere testiū) Specialis cōclusio est per enumerationē. Nam strictim & per capita repetit quæ ante dicta sunt. Primū vt auditores memoriæ mādēt fidelius & tenacius quæ audiuerūt, deinde vt ad audienda sequētia p*ro*parētur. Postremo vt ea simul collecta maiore vim habeāt, vt sunt argumenta ea quæ turba valent. Propius accedo).i. vltra dico. Quæ tu ipse psephismata appellas) Significat Cicero a L*eli*o psephismata sæpius appellata, & eam ob rem a se hanc græcā dictionē in oratione latina vsurpatā. Intrabo etiā magis).i. interius accedam, & vt vulgo dicunt, ego dicam adhuc vltra. Qui gessit).i. per quem gestum est, vt pecunia daretur. Retentę sunt) ad diem tricesimū. Summa) id est tota vis causę. Vtrum hīc tādē) Sententia est. Vtrum putatis hos testes produci ad cognoscendam veritatem, an ad innocentem Flaccū opprimēdum. In conditione) In codicibus aliis melius scriptum est in imitatione. vt postea dicit, Ne periculosam imitationem exempli reliquis in posterum proderetis.

Titubat
testis.

*Infirmis loco natus
nullo splendore glorie
et nulla commendatione
non sumus*

Contubernalis

Exterminare Reges

*Intētisocu
lis contem
plari.*

*Nihil Religionis fundu
re testatur nihil veritate
re fundatur nihil dolore
expressum*

Imperatores pecunia

Si quē infimo loco natum, nullo splendore vitę, nul
la cōmendatione famę defenderem, tamen ciuis a ci
uibus communis humanitatis iure ac misericordia
deprecarer, ne ignotis testibus, ne incitatis, ne accusa
toris confessoribus, conuiuis, contubernalibus, ne ho
minibus leuitate Gręcis, crudelitate barbaris, ci
uem ac supplicem vestrum dederetis: ne periculosam
imitationem exempli reliquis in posterū proderetis.
Sed cū L. Flacci res agatur, cuius ex familia qui pri
mus Consul factus est, primus in hac ciuitate COS.
fuit: cuius virtute Regibus exterminatis, libertas in
Rep. constituta est, quę vsq; ad hoc tempus honoribus,
imperio, rerū gestarum gloria continuata per
mansit: cumq; ab hac perennī contestataq; virtute
maiorū non modo non degenerauerit L. Flaccus, sed
id qđ maxime florere in generis sui gloria viderat,
laudē patrię in libertatem vindicādę Prętor adama
uerit: in hoc ego reo ne quod perniciosum exemplum
prodatur, pertimescā? in quo, etiam si quid errasset,
omnes boni conuiuendū esse arbitrarētur: quod qui
dem ego non modo postulo, sed cōtra Iud. vos oro &
obtestor, vt totā causam q̄ maxime intētis oculis (vt
aiunt) acerrime cōtemplemini. Nihil religione testa
tum, nihil veritate fundatū, nihil dolore expressum:
contraq; omnia corrupta libidine, iracundia, studio,
precio, periurio reperiētur. Etenim iā vnīuersa istorū
cognita cupiditate, accedā ad singulas querelas cri
minationesq; Gręcorum. Classis nomine pecuniam
ciuitatibus imperatam queruntur, quod nos factum
Iud. confitemur: sed si hoc crimen est, aut in eo est, qđ

non licuerit imperare: aut in eo, quod non opus fuerit nauibus: aut in eo, quod nulla hoc Prætoris classis nauigauerit. Licuisse ut intelligas, cognosce quid me Consule Senatus decreuerit, cum quidem nihil a superioribus continuorum annorum decretis decesserit. SENATVSCONSVLTVM. Proximum est ergo, ut opus fuerit classe, nec ne, queramus. vtrum igitur hoc Græci statuent, aut vllæ exteræ nationes: an vestri Prætores: vestri Duces: vestri Imperatores: Equidem existimo in eiusmodi regione atque prouincia, quæ mari cincta, portibus distincta, insulis circumdata esset, non solum præsidii, sed etiam ornandi imperii causa nauigandum fuisse.

Prouincia maris, Cuius portibus circumdatur Insulæ, Cuius Romano statum magnificetia.

Si quem infimo loco natum) Is esset homo, de quo ageretur. Est autem argumētum a fictione. A ciuibus) id est a vobis Iudices. Cuius ex familia) Is autem fuit Valerius Publicola. Prætor adamauerit) quum ad Pontem Miluium Allobroges cum comitatu deprehendit, sequi adiutorem C. Antonio Cos. præbuit in opprimendo Catilinæ exercitu.

Quod quidem ego non postulo) ut in eo omnes boni conuiueant.

Nihil religione testatum) Nam ante negauit hæc psephismata iure iurando constricta esse. Nihil dolore expressum) id est nullus dixit testimonium, qui se a Flacco spoliatus doleret. Nam qui numerasse dicitur, non est deductus. Iam vniuersa istorum) Ad alia se transire dicit: quo fit oratio ipsa magis dilucida & auditores magis attentum.

Classis nomine) id est in classem edificandam. Queruntur) accusatores vel testes a Lælio producti. Aut in eo est quod non licuerit) Argumentum a remotione est, quo docet Flacco Prætori crimen non esse imperare pecuniam, classis nomine. Quum quidem nihil) id est quum Senatus decreuerit secundum ea quæ superioribus annis continuis decreuerat. Continuorum annorum) id est se continentium. Senatus consultum) id est Senatusconsultum quod Cicerone Cos. factum est, quod hoc loco præco recitauit. Id quod fuerit sciri non potest. Licet tamen conijcere eo aut mandatum aut certe permissum Prætoribus, ut prouinciæ ciuitatibus imperarent in classem & remiges pecuniam.

Continui anni.

Portibus) id contra Grammaticorum præceptum est, quibus portibus non portibus dici placet. Nauigandum fuisse) id est classem habendam fuisse.

Hæc enim ratio ac magnitudo animorum in maioribus nostris fuit: ut cum in priuatis rebus, suisque sumptibus minimo contenti tenuissimo cultu viverent, in imperio atque in publica dignitate omnia ad gloriam splendoremque reuocarent, quaeritur enim in re domestica continentiae laus, in publica dignitatis. Quid? si etiam praesidii causa classem habuit? quis erit tam iniquus, qui reprehendat? Nulli erant praedones. quid? nullos fore quis praestare poterat? Minuis, inquit gloriam Pompeii: immo tu auges molestiam. Ille enim classes praedonum, vrbes, portus, receptacula sustulit: pacem maritimam summa virtute atque incredibili celeritate confecit: illud vero neque suscepit neque suscipere debuit: ut si qua vspiam nauicula praedonum apparuisset, accusandus videretur. Itaque ipse in Asia, cum omnia iam bella, terra marique confecisset, classem tamen iisdem istis ciuitatibus imperauit, quod si tum statuit opus esse, cum ipsius presentis nomine tuta omnia & pacata esse poterant, quid cum ille decessisset, Flacco existimatis statuendum & faciendum fuisse? Quid nos hic? nonne ipso Pompeio auctore, Syllano & Murena Coss. decreuimus, ut classis in Italia nauigaret? nonne eo ipso tempore, cum L. Flaccus in Asia remiges imperabat, nos hic in mare superum & inferum tertium ter & quadragies rogabamus? quid postremo anno? nonne M. Curio & P. Sextilio Quaestoribus pecunia in classem est erogata? quid? hoc omni tempore equites in ora maritima non fuerunt? Illa est enim gloria diuina Pompeii: primum praedones eos, qui tum cum illi bellum

Nota tenuitate virtutis
Apud Romanos
veteris

In re domestica
continentiae laus
In publica dignitate

Pax maritima a
Pompeio confecta

Imperare Classem

Remiges Imperare

Erogare pecunia

maritimum gerendum datum est, toto mari dispersi vagabantur, redactos esse omnes in potestatem.

Præstare) id est promittere, & verum efficere, id est vt vulgo dicunt, quis auderet dicere? Gloriam Pompeij) qui prædonibus mare purgauit. Tu auges molestiam) quam ei tu facias, si putes reprehendendum, si vsquam prædonum nauicula apparuisset. Receptacula) Receptaculum dicitur locus in quem se improbi homines recipiunt. Vt in L. Pisonem, Arma in templo Castoris, O proditor templorum omnium, vidente te constituebantur ab eo latrone, cui templum illud fuit te Consule arx ciuium perditorum, receptaculum veterum Catilinæ militum, castellum forensis latrocinij, bustum legum omnium ac religionum. Receptator locus dicitur pro Milone, Sustinisset hoc crimen primum ipse ille latronum occultator & receptator locus. Receptatores etiam homines dicuntur, apud quos fures & latrones se recipiunt. Recelatores vulgo appellant. Martianus Iurisconsul. libro Digestorum. xlvij. de Receptatorib⁹, Pessimum, inquit, genus est receptatorum, sine quibus latere nemo diu potest. Et præcipitur vt perinde puniantur atque latrones. Pacem maritimam) id est in mari pacem eiectis piratis confecit. Vt maritimum bellum dixit pro lege Manilia, Ab eodem Cn. Pompeio omnium rerum egregiarum exempla sumant, qui quo die a vobis maritimo bello præpositus est Imperator, tanta repente vilitas annonæ ex summa inopia & caritate rei frumentariæ consecuta est, vnius spe & nomine, quantam vix ex summa vbertate agrorum diuturna pax efficere potuisset. Pacem confecit) id est fecit & absoluit. Conficere bellum contra dicitur, pro eo quod est belli finem facere. Incredibili celeritate) id est quadraginta dieb⁹. De piratis) quos Pompeius persecutus leges accipere coegit. Plura sunt pro lege Manilia, & apud Plutarchum in vita Cn. Pompeij Ipse in Asia) A minori ad maius probat opus fuisse classe, quàm in Asia Flaccus Prætor erat. Decessisset) ex Asia. Hic) id est Romæ & in Italia. Syllano & Murena Coss.) qui post Ciceronem proximi fuerunt. Remiges imperabat) id est pecuniam in classem & remiges. Superum) id est Adriaticum, & inferum, id est Tyrrhenum. Sestertiū ter & quadragies) id est ex moneta nostra scutatorum amplius centum millia. De hoc genere dicendi apud Budeum plura legere possis. Rogabamus) Non imperabamus sed rogabamus. Nam deuictis bello imperatur, ciues vero rogantur. Postremo) id est superiore. M. Curio erogata) id est a M. Curio rogata & impetrata. Rogare & erogare distant quantum orare & exorare. Bellum maritimum) quod ei lege Gabinia aduersus piratas mandatum est. Syriam esse nostram) Eam enim & Ciliciam Regi Tigra-

ni Pompeius ademit, vt ait T. Liuius libro. ci.

Receptaculum.

Receptato locrus, & homo.

Maritimum bellum & pax.

Conficere bellum & pacem.

Erogare.

Deinde Syriam esse nostram, Ciliciam teneri, Cyprum per Ptolemeū Regem nihil audere, præterea Cretam Metelli virtute esse nostram, nihil esse unde profiscantur, nihil quo reuertantur: omnes sinus, promontoria, littora, insulas, vrbes maritimas claustris imperiī nostri contineri. Quod si Flacco Præatore nemo in mari prædo fuisset, tamen huius diligentia reprehēdēda nō esset. idcirco enim, quod hic classem habuisset, existimarem non fuisse. Quid si L. Eppii, L. Agrii, C. Cestii Equitū Ro. huius etiā clarissimi viri Cn. Domitii, qui in Asia tū Legatus fuit, testimonio doceo, eo ipso tēpore, quo tu ipse negas classem habēdam fuisse, complures a prædonibus esse captos: tamen Flacci consilium in remigibus imperādīs reprehēdetur? quid si etiā occisus est a piratis Adramitenus homo nobilis, cuius est fere nobis omnibus nomen auditū, Acinas pugil Olympionices? hoc est apud Græcos (quoniā de eorū grauitate dicimus) prope maius & gloriosius, quā Romę triumphasse. At neminē cepisti. quā multi orę maritimę clarissimi viri præfuerunt, qui cū prædonem nullū cepissent, mare tamen tutum præstiterunt? Casus est enim in capiēdo, locus, euentus, occasio: defendēdi facilis est cautio, non solum latibulis occultorum locorum, sed etiā tempestatum moderatione & cōuersione. Reliquū est, ut queratur, vtrum nostra ista classis cursu & remis, an sumptu tātum & literis nauigarit. Num igitur negari potest, cuius rei cuncta telis est Asia, bipertito classem distributam fuisse? ut vna pars supra Ephesum, altera infra Ephesum nauigaret?

Olympionices.

latibula occultorum locorum

Syriam terrarum maximam quondam fuisse, Plinius capite duodecimo libri quinti author est. De qua ibidem plura scribit. Cyprum per Ptolemæum Regem nihil audere. Cyprus in Ptolemæorum ditionem Romanis fauentibus concessit. Hic Ptolemæus Cleopatæ patruus Cy pri Rex vltimus fuit. Nam quū P. Clodius in piratas incidisset, ad Pto lemæum misit orans vt se redimeret. Rex autem præcium misit ita exiguum, vt piratæ Regi id remiserint, & Clodium sine vlllo precio di miserint. Itaq; Clodius factus Trib. pleb. cum populo Romano egit, vt Ptolemæus aduersus Romanos bene de se meritos ingratus multaretur, eiusque bona publicarentur. Eam ob causam Catonem missum esse in Cyprum, vbi Ptolemæus intellexit, veneno sibi mortem consciauit. Regijs opibus diuenditis, Cyprus facta est populi Romani prouincia. Author est Strabo libro quartodecimo. Quod Cyprus per Ptolemæum Regem nihil auderet, causa erat, quod populi Romani aut Pō peii beneficio Ptolemæus Cypro potiretur. Metelli virtute) Q. Metellus, vt dixi, deuictis Cretensibus Creticus cognominatus est, vt est apud T. Liuium libris. xcix. & c. Existimarem non fuisse) prædones in mari scilicet. Huius etiam clarissimi viri) Significat Cn. Domitium fuisse ex iudicibus in hac causa. Is autem Cn. Domitius est, qui postea in causa Milonis quesitor fuit. Tum Legatus fuit) Fuit autem, vt arbitror, Legatus L. Flacco. Prætores enim quum in prouincia erāt, Legatos habebāt. Vt M. Cicero Quinto fratri Prætori Asiam administranti, q. Flacco successit, tres fuisse Legatos scribit libro epistolarū primo ad eundem fratrem. Adramitenus) Acinas ex Adramiteo Asiæ oppido, qui Pedasus antea dictus est, vt ait Plinius lib. quinto. Olympionices) id est Olympiorum victor. Vt in libro Tusculanarum quaestioniū primo, Quum Rhodius Diagoras Olympionices nobilis vno die duos filios suos victores Olympiæ vidisset, prope maius & gloriosius. Idem in libro secundo dicit vti Olympiorum victoria Græcis Consulatus ille antiquus videatur. Lex illa apud Græcos veteres fuit, vt est in libro de inuentione secundo, Qui tyrannum occiderit, Olympionicarum præmium capito, & quam volet sibi rem a magistratu sibi de poscito, & magistratus ei cōcedito. Iccirco Acinacis nomē permultis auditū est. In capiēdo). i. vt q. orę maritimę præest, prædones capiat. Defendēdi). i. vt se prædo defendat, ne capiatur. Facilis est cautio). i. facile est cauere. Latibulis occultorū locorū) Nā quū in locis occultis prædo latet, nō facile inuenitur. Tempestatū) Tempestatē in partē vtrāq; dici alias admonuimus. Moderatione). i. tranquillitate. Cōuersione). i. seuitia & maris inclemētia. Sumptu tantū & literis). i. quod tantū expensa & soluta pecunia Flacco sit, nec vllā classem ædificandam curauerit. Bipertito). i. in duas partes. Vt tripertito dixit libro Tusculanarum quaestionum. v. At diffidat necesse est, qui bona diuidit tripertito.

Syria terrarum maximam quondam fuisse
Ptolemæus Cleopatæ patruus
P. Clodius captus a piratis.
Ingratitudo.
Ptolemæi Cato missus
Cyprii bona In Cyprum
na publicata.
Ptolemæus bene merito veneno mortuus
Q. Metellus Creticus
Cognominatus Creticus
Cretensibus L. Metellus
Metellus Creticus
Metellus Creticus
Legati Prætorū
Adramiteum.
Olympionices.
Rhodius Diagoras
Diagoras Rhodius
Olympionices
Tyrannidæ
Consulatus
præmium.
Bipertito.
Tripertito.

Hemo

Crassus

Imperium sumptu

Hac classe M. Crassus vir amplissimus ab Aeno in Asiam, his nauibus Flaccus ex Asia in Macedoniam nauigauit. In quo igitur Prætoris est diligentia requirenda: in numero nauium, & in descriptione equabili sumptus: dimidium eius, quo Pompeius erat usus, imperauit: non potuit parcius. Descripsit autem pecuniam ad Pompeii rationem, quæ fuit accommodata L. Syllæ descriptioni, qui cum omnes Asiæ ciuitates pro portione in prouincias descripsisset, illam rationem in imperando sumptu & Pompeius & Flaccus secutus est, neque est adhuc tamen ea summa completa, non refert vero. Quid lucretur: cum enim genus imperatæ pecuniæ suscipit, id quod tu crimen esse vis, confitetur. Qui igitur probari potest in ea pecunia non referenda, crimen sibi ipsum facere, in qua crimē esset nullum, si referret. At enim negas fratrem meum qui L. Flacco successerit, pecuniam ullam in remiges imperasse. Equidem Q. fratris mei laude delector, sed aliis magis grauioribus atque maioribus. Aliud quiddam statuit, aliud vidit. Existimauit quocunque tempore auditum quid esset de prædonibus, quæ vellet subito se classem comparaturum. Denique hoc primus frater meus in Asia fecit ut hoc sumptu remigum ciuitates leuaret. Crimen autem tum videri solet, cum reliquis sumptus instituit eos, qui antea non erant instituti, non cum successor alius quid immutat de institutis priorum. Flaccus quid alii postea facturii essent scire non poterat, quid fecissent videbat. Sed quoniam de communi totius Asiæ crimine dictum est, aggrediar iam ad singulas ci-

uitates, ex quibus sit sane nobis prima ciuitas Aemonensis.

Ab Aeno in codicibus alijs mihi videtur scriptum melsus, ab Hæmo. Est autem Hæmus Thraciæ promontorium. Sed Aenū ab Aenea profugo in Thracia conditum Pomponius Mela libro secundo scribit.

Prætoris diligentia requirenda) quod satis diligens Prætor Flaccus non fuerit, vel in cognoscendo quanta classe opus fuerit, vel in æquabili sumptus descriptione. In numero nauium) quod nimis multas naues ædificandus curauerit. In descriptione æquabili sumptus) Describere sumptum, & describere pecuniam hoc in loco Cicero dicit, pro eo quod est describere quantum vnaqueque ciuitas debeat soluere: vt in exigendis tributis fieri solet. Aequabilis autem descriptio mihi videtur dici ea, quæ sit secundum descriptiones ante factas, vt sit descriptio num superiorum æquabilis quædam secundum proportionem obseruatio. Vt fortuna æquabilis quæ non mutatur a Cicerone dicitur in oratione post reditum ad Quirites. Homini nihil est magis optandum, quam prospera, æquabilis, perpetuaque fortuna. Dimidium eius) Ostendit primum diligentiam Flacci in nauium numero, deinde in æquabili sumptus descriptione requirendam non esse. Quo Pompeius erat vsus) Nam Pompeius in Asia, quum omnia iam bella terra marique confecisset classem, tamen iisdem ciuitatibus imperauit: vt ante dictum est. Num potuit parcius) Melius legatur. Non potuit parcius. Ad Pompeij rationem) id est secundum Pompeii descriptionem.

Qui quum omnes Asiæ ciuitates) Arbitror tum fuisse quum Sylla post Præturam in Cappadociam cum exercitu missus est, vt Ariobarzanem in regnum reduceret. Inde enim redeuntem Syllam Censorinus repetundarum accusauit, quod ex amicorum sociorumque regno magnam contra legem pecuniæ vim compilasset, vt in eius Syllæ vita Plutarchus scribit. In prouincias) id est in partes. Ea summa) quam Flaccus imperauit. Non refert) in tabulas rationum. Est autem aduersarij obiectio. Quid lucretur) id est quantum pecuniæ confecta classe supersit. Genus imperatæ pecuniæ) id est pecuniam in generali imperatam. Qui igitur probari potest) Argumentum a consequentibus est, ad hanc sententiam, Si referret quantum lucretur, crimen nullum esset: si igitur non referat, crimen ne sit. Qui L. Flacco successerit) Q. Ciceronem fratrem in Asia per triennium cum summa innocentia Prætores fuisse est in libro epistolarū M. Tullij ad eundem Q. fratrem primo. Sed alijs magis) Delector, inquit, hac laude Quinti fratris, sed magis delektor alijs eius laudibus, quæ sunt grauior res. Quid recissent) Prætores ij qui ante se Asiam administrauerant,

Hæmus.

Aenum.

Summus Thraciæ promontorium
Aenus ab Aenea profugo
In Thracia conditus

Describere
sumptum

fortuna Aequabilis

Censorinus Syllam
accusauit

L. Sylla
repetundarum
reus.

Q. Cicero
Prætor.

Citat præco voce maxíma Legatos Aemonenses.
 Procedít vnus Asclepiádes, prodeant. Etíam ne præ-
 conem mentírí coegístí? est enim credo ís vír íste, vt
 ciuitatis nomen sua auctoritate sustíneat? Damna-
 tus turpíssímís iudiciís domí, notatus literís publi-
 cis: cuius de probris, adulteriís ac stuprís extant Ae-
 monensium literæ: quas ego non solum propter lon-
 gitudínem, sed etíam propter turpíssimam obscœni-
 tatem verborum prætereundas puto. Dixít publice
 datum drachmarum. CC. & VI. millia. dixít tantum,
 níhil ostendít, níhil protulít, sed adiunxit íd, quod
 certe quoníam erat domesticum, docere debuit, se
 priuatim drachmas CCVI dedísse, quantum sibi
 ablatum homo impudentíssimus dicit, tantum nunq̃
 est ausus vt haberet, optare. Ab Aulo Sextílio dicit
 se dedísse & a suis fratribus. Potuít dare Sextílius:
 nam fratres quídem consortes sunt mendícitatis. Au-
 díamus ígitur Sextílium. Fratres deniq; ipsi prode-
 ant: q̃ volent impudenter mentiantur, & quod nunq̃
 habuerint, dedísse se dicant: tamen aliquid fortasse
 coram producti dicent, in quo reprehendantur. Non
 deduxi, inquit, Sextílium. Cedo tabulas, non depor-
 tauí. Fratres saltem exhibe, non denunciauí. Quod
 ergo vnus Asclepiádes, fortuna egens, víta turpis,
 exístimatióne damnatus, impudentia atque audacia
 fretus, sine tabulís, sine auctore legerit, id nos
 quasi crímen aut testímonium pertimescamus? Idem
 laudationem, quam nos ab Aemonensibus Flacco
 datam proferebamus, falsam esse dicebat, cuius
 quídem laudatiónis iactura exoptanda nobis fuit

Asclepiades

Asclepiades

*Turpissimorum
obscœnitas*

Drachme CCVI

*Dedisse a
Sextilio.*

Aulus sextilius

Iacturam exoptam

nam vt signum publicum inspexit præclarus iste au-
ctor suæ ciuitatis, solere suos ciues cæterosq; Græ-
cos ex tempore, quod opus sit, obsignare, dixit, Tu
vero tibi habeto istam laudationem: nec enim Ae-
monensium testimonio Flacci vita & dignitas niti-
tur. das enim mihi, quod hæc causa maxime postu-
lat, nullam grauitatem, nullam constantiam, nul-
lum firmum in Græcis hominibus consilium, nul-
lam denique esse testimonii fidem.

Citat præco) ad dicendum testimonium. Mentiri) qui quum mul-
tos citauerat, Asclepiades vnus prodierit. Vt ciuitatis nomen &c.)
id est vt vulgo loquuntur, vt ciuitatem suam repræsentet. Damna-
tusturpissimis iudiciis.) Lege Iulia de vi cauetur, ne in reum dicere
testimonium liceat ei qui testimonio publico damnatus sit, vt ait Cal-
listratus Iurisconsult. libro Digestorum. xxij. de testibus, qui idem ne-
gat ad fidem testimonii admittendos homines propter notam vitæ
suæ & infamiam. Eodem in loco Papinianus non putat adulterii da-
mnato licere vt dicat testimonium. Literis publicis.) id est stygma-
tis, aut re vera literis Aemonensium, quas extare Cicero dicit. Pro-
pter longitudinem) id est quia longæ sunt & prolixæ. Datum) Quid
si legas, data? Drachmarum) Drachmam valere tres denarios tu-
ronicos & semissem est apud Budæum. Est autem Græcorum pecu-
nia Nihil ostendit) ne tabulas quidem. Domesticum) id est priua-
tum, & domo prolutum. Priuatim) id est vt loquuntur, pro parte sua.

Drachmarum) drachmas legendum esse arbitror. Impudētissimus)
id est mendacissimus. Ab A. Sextilio dicit se dedisse) id est collegisse
& dedisse. vel subauditur acceptum mutuo, vt sic dicit se dedisse non
de suo, sed acceptum ab A. Sextilio. Cedo.) id est produc & exhibe.

Legerit) collegerit & coegerit. Laudationē) quā in gratiam Flacci
Aemonenses publice miserant. Iactura) quod Flacco nihil profit,
quodeam falsam Asclepiades dicat. Id autem artificiosum est, vt quod
ab aduersario dictum sit, id ad vtilitatem suam orator cōuertat. Si-
gnum) Id per diminutionem sigillum vulgatus appellat. Præcla-
rus iste auctor) Ironia est. Ex tempore) id est causa temporis, seruiē-
do temporī, vt vulgo dicunt, secundum exigentiam temporis.

Testimo-
niū quib?
non liceat
dicere.

Lōgitudo
literarū.
Drachma.

Dare a
Sextilio.

Ex tēpore.

*A testu refutatio. Quis est in notis
in marginibus. Confessio. Testimonium
Cuius ab auctore obiectum in finem*

In minimis rebus
sæpe res
magnæ de
prehendun
tur.

Creta Asiatica.

Nisi vero hactenus ista formula testimoniū atq; ora
tionis tuæ describī ac distingui potest. vt Flacco ab
senti aliquid ciuitates tribuisse dicantur, Lælio præ
senti, per se agentī, vi legis, iure accusationis, opib;
bus præterea suis terrenti ac minanti, nihil tempo
ris causa scripsisse aut obsignasse videantur. Equi
dem in minimis rebus sæpe res magnas vidī Iudices
deprehendī ac tenerī, vt in hoc Asclepiade. Hæc
quæ est a nobis prolata laudatio, obsignata erat cre
ta illa Asiatica, quæ fere est omnibus nota nobis,
qua vtuntur omnes non modo in publicis, sed etiam
in priuatis literis, quas quotidie videmus mitti a pu
blicanis, sæpe vnicuique nostrum. Neque enim so
lum testis ipse signo inspecto, falsum nos proferre
dixit, sed leuitatem totius Asiæ protulit, de qua nos
& libenter & facile concedimus. Nostra igitur lau
datio, quam ille temporis causa nobis datam dicit,
datam quidem confitetur, consignata creta est: in il
lo autem testimonio, quod accusatori dicitur datū,
ceram esse videmus. Hic ego Iudices, si vos Aemo
nensium decretis, si ceterorum Phrygum literis per
mouerī putarem, vociferarer: & quantum maxime
possem, contenderem, testarer Publicanos, excitarem
negociatores, vestram etiam conscientiam implora
rem, cera depressa, considerem totius testimoniū fi
ctam audaciam manifesto comprehensam atque op
pressam tenerī: nunc vero non insultabo vehemen
tius, nec volitabo in hoc insolentius, neque in istum
nugatorem tanquam in aliquem testem inuehar, neq;
in toto Aemonensium testimonio, siue hic confictum

est vt apparet, siue missum domo est vt dicitur, com-
mouebor. Etenim quibus ego istam laudationem re-
mittam, quoniam sunt (vt Asclepiades dicit) leues,
horum testimonium non pertimescam. Venio nunc
ad Dorylensium testimonium, qui producti tabu-
las se publicas ad speluncas perdidisse dixerunt.

Nisi vero haftenus &c.) Ironia est, qua probat Aemonensium lau-
dationem Flacci credibilem esse eorundem in Flaccum testimonio nō
esse credendum. Vi legis) qua Flacci iudicium constitutum est. Tē-
poris causa) Id antedixit, Ex tempore. Hęc quæ est a nobis prolata)
Alia ratione ostendit Aemonensium laudationem veram esse, eorum
litteras quas in Flaccum Asclepiades profert, falsas esse & corruptas, &
Romæ apud D. Lælium scriptas. Creta illa Asiatica) Cera viridi pō-
tiffices, cera flaua Reges in obsignandis literis publicis vti solent. Ac-
ceditq; literis authoritas a ceræ qualitate. Vt si literas regias publicas
cera rubra aut viridi obsignatas videas, corruptas existimes. Hęc lau-
datio Aemonensium Creta illa Asiatica obsignata est, literę de Flacci
testimonio cera obsignatæ sunt. Itaque fidem & authoritatem amit-
tunt. Creta illa Asiatica) Mos erat vt Asiatici creta Asiatica litteras
suas siue publicas siue priuatas consignarent, quemadmodum apud
maiores nostros regiæ literæ publicæ farina macerata, quam pastam
vulgo appellant, obsignabantur, quales multas signis integris in cœ-
nobio Diui Germani de Pratis vidi. In quo eodem cœnobio vidi lite-
ras vetustissimas in cortice Iuniperi scriptas. A publicanis) qui sunt
in Asia. Neque enim testis ipse.) Arbitror legendum esse, Neque
enim solum testis ipse &c. Ne pugnet cum eo quod ante dixit, Idem
laudationem, quam nos ab Aemonensibus Flacco datam profereba-
bamus, falsam esse dicebat. Ceram esse videmus) Significat has lite-
ras in domo Lælij scriptas, & cera obsignatas, quia cretam Asiaticam
Lælius domi non habebat. Testarer) id est testes vocarem. Nego-
ciatores) qui in Asia tum erant. Vestram etiam scientiam) id est ve-
stram cognitionem. In codicibus aliis scriptum inuenio, vestram etiā
conscientiam. Quæ lectio etiam aspernanda non est. Venio nunc ad
Dorylensium testimonium) Ad alia testimonia refutanda venire se
dicit, quo fiat oratio magis dilucida, & magis attenti auditores. Do-
rylaum esse Phrygiæ oppidum Plinius libro quinto scribit. Inde Do-
rylenfes.

Cera ob-
signare.

Creta ob-
signatę li-
terę.
Regię li-
teræ.

Dorylaū.

O pastores nescio quos cupidos literarum, siquidem nihil istis præter literas abstulerunt. sed aliud esse causæ suspicamur, ne forte isti parum versuti esse videantur: poena est, ut opinor, Dorylai grauior, quàm apud alios, falsarum & corruptarum literarum. si veras protulissent, criminis nihil erat: si falsum, erat poena. bellissimum putarunt, dicere amissas. Quiescant igitur & me hoc in lucro ponere, atque aliud agere patiantur. Non sinunt. supplet enim ille nescio quis, & priuatim dicit se dedisse. hoc vero ferri nullo modo potest: quia de tabulis publicis recitat, his quæ in accusatoris potestate fuerunt, non debet habere auctoritatem. sed tamen indicium fieri videtur, cum tabulæ illæ ipsæ cuiusquemodî sunt proferuntur: cum vero is, quem nemo vestrum vidit unquam, nemo qui mortalis esset, audiuit, tantum dicit, dedi, dubitabitis Iudices, quin ab hoc ignotissimo Phryge nobilissimum ciuem vindicetis? Atque huic eidem nuper tres Equites Ro. honesti & graues, cum in causa liberali eum qui afferebatur, cognatum suum esse diceret, non crediderunt. qui hoc euenit? ut qui locuples testis doloris & sanguinis sui non fuerit, idem sit grauis auctor iniuriæ publicæ? Atque hic Dorylenis nuper cum efferretur, magna frequentia confessusque vestro, mortis illius inuidiam in L. Flaccum Lælius conferebat. Facis iniuste Læli, si putas periculo nostro viuestro viuere tuos contubernales: præsertim quod tua negligetia factum arbitremur. hominî enim Phrygi, qui arborem fici nunquam vidisset, fiscinam ficorum obiecisti: cuius mors te ex aliqua parte releua-

Proferre literas

bellissimum

Ponere in
lucro.
Aliud age
re.

Cuiusque
modi.

Periculo
nostro vi
uere.

Arbor fici

uit. edacem enim hospitem amisisti. Flacco vero quid profuit? qui valuit tādīu dum huc prodiret, mortuus est aculeo iam dimisso ac dicto testimonio.

O pastores) Testium mendacium irridet. Criminis nihil erat) in illis tabulis Dorylensium nihil erat, qđ Flaccum lederet. Hoc) qđ literas sibi a pastoribus ablatas dixerūt. In lucro).i. ad causę meę utilitatem. Non sinūt) me hoc in lucro ponere, & aliud agere. Supplet).i. deficientibus iis qui se dedisse dicerent, se dicit priuatim dedisse. Aut supplet).i. loco tabularū publicarum ad speluncas perditarum alias tabulas profert. Quę in accusatoris potestate fuerūt) Nam triduo ad Prætorē eas deferri oportebat, vt ante dictum est. Sed tamen indicium) Obiectio aduersarij est. Tantū dicit).i. non probat. Nobilissimū ciuem).i. Flaccum vobis notissimum. Nobilem pro noto dici Nonius Marcellus multis probat. In causa liberali) in qua de alicuius libertate aut seruitute agebatur. Sed a meliore facta appellatio est. Afferebatur) id est in libertatem vindicabatur. Non crediderunt) nam eum seruū iudicauerunt. Locuples) id est cui credi oporteat. De teste locuplete alio in loco scripsimus. Sanguinis sui) id est cognati sui. Author iniurię publicę) id est cui committatur, vt vindicet iniuriā publicam, quęrendo de L. Flacco. Vt postea, Si hunc habent authorem Tralliani doloris sui. Efferretur) Efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum, vt ait Donatus in And. Terentij. Mortis illius inuidiam.) qđ Flacci opera hunc necatum esse Lælius diceret. Periculo nostro) id est ad nostrum periculum. vt nos suis testimoniis opprimant. Tuos contubernales) Hoc verbo significat eorū testimoniis credendum non esse, qđ de domo accusatoris producti sint. Qđ tua negligentia) Lælii enim negligentia factum putat Cicero, vt Dorylensis hic moreretur. Arbore fici) Ficus cuius generis atq; declinationis sit, siue pro fructu, siue pro arbore, inter grammaticos disceptatio est. Hoc in loco tam pro arbore q̃ pro fructu Cicero dicit in secunda declinatione. Fiscinam ficorum) Fiscina & fiscella, sparteę esse vtensilia ad maioris summe pecunias capiendas, Asconius Pedianus scribit. Vtensile rusticum esse M. Varro significat libro de re Rustica primo, Quę, inquit, nasci in fundo ac fieri a domesticis poterunt, eorum ne quid ematur, vt fere sunt, quę ex viminibus & materia rustica fiunt, vt corbes, fiscinæ, tribula, mallei, & rastelli. Valuit) id est sanus fuit. Ostendit autem credibile non esse Flacci opera hunc Dorylensem occisum esse. Aculeo iam dimisso.) id est postq̃ dicendo testimonio tantum nocuit, quantum potuit. Est autem translatio ab apibus sumpta.

Edac. hospis

Supplet

Nobilissimus

Liberalis causa.

Author iniurię

Efferri

Ficus.

Fiscina.

Columen actionis. At istud columen actionis tue Mithridates, posteaq̃ bīduū retētus testis a nobis, effudit, q̃ voluit omnia, reprehēsus, conuictus, fractusq; discessit: ambulat cū lorica: metuit homo doctus & sapiens, ne L. Flaccus nunc se scelere alliget, cū iam testē illū effugere non possit, vt qui ante dictū testimoniū sibi tēperarit, cū tamen aliquid assequi possit, is nūc id agat vt ad falsum auaritiæ testimoniū, verū etiā maleficiū crimen adiungat. Sed de hoc teste, totoq; Mithridatico, disseruit & subtiliter & copiose Q. Hortensius: nos vt instituimus, ad reliqua pergamus. Caput est omniū Græcorū concitandorū, qui cū accusatoribus sedet. Heraclides ille Tennites, homo ineptus & loquax, sed (vt sibi videtur) ita doctus vt etiā magistrum aliorū se esse dicat: & qui ita sit ambitiosus, vt oēs vos nosq; quotidie persalutet: Tenni vsq; ad illam ætatē in Senatū venire non potuit. & qui se artē dicēdi traditurū etiā ceteris profitebatur, ipse omībus turpissimis iudiciis cōuictus est. Parī felicitate vna Legatus venit Nicomedes, qui neq; in Senatum vlla conditione peruenire potuit, & furti & pro socio damnatus est, nam princeps Legationis Lysanias adeptus est ordinem Senatoriū, sed cū Rēpublicā nīmiū amplecteretur, peculatus damnatus & bona & Senatoriū nomen amisit. Hi tres etiā ærarii nostri tabulas falsas esse voluerunt. nam seruos nouē se professi sunt habere, cum omnino sine comite venissent.

Persuadem.

Furti & pro socio damnat.

Columen).i.sustentatio & decus quasi culmen, inde columnę authore Donato appellatę sunt. Terētius in Phormione, Oh bone custos saluę & Colūnæ. columen vero familię. Cui cōmendauī filium hinc abiens meū. Cicero

Actione in Verrē .v. Timarchides autē columen familiæ vestræ pre-
mit fauces defensionis tuæ. A columna columellas seruos maiores do- **Columel-**
mus apud veteres appellatos fuisse Donatus probat illo Lucilij dicto, **la.**
Seruus neq; infidus domino, neq; inutilis cuiq; Lucilij columella, hic
situs est Tubero. Biduū retentus) quum interrogaretur. Effudit).i.
temere & inconsiderate dixit. Homo doctus.) Ironia est. Se scelere
alliget).i. obliget se scelere ipsum Mithridatē credēdo. Quū iam testē
&c.) Ostendit Cicero nō esse verisimile Flaccū Mithridati fecisse infi-
dias. Effugere) Iam em̄ effudit Mithridates quē voluit omnia. Ali-
quid assequi possit) ne cōtra se testimoniū diceret Mithridates. Potuis-
set q̄ possit scriberetur coherētius. Avaritię).i. repetūdārum. Male-
dicti) Nā Mithridatis cedes, si eū Flaccus necasset, in hac causa maledi-
cū esset. De ea enim q̄stio hęc cōstitutā nō esset. Maledictū quid sit, alio
loco docuimus. Q. Hortensius.) qui cū Cicerone L. Flaccū defendit.

Tennites) Tennis ex Æolicis vrbibus est, vnde Hermagoras fuit is **Tennuis:**
quide dicendi arte conscripsit, vt author est Strabo lib. 13. Inde Tenni-
tes gentile nomen, primę declinationis. Ambitiosus).i. glorię cupi-
dus. Persalutet) vel vt multos amicos habere videatur, vel vt a no-
bis inuicē salutetur. Tenni vsq; ad illā ætatē &c.) In cōtēptū iudicib;
& odiū adducit Heraclidem. Eū enim ita ineptū & stultū & improbum
fuisse dicit, vt tā grandi ætate Senator adhuc factus nō sit. In Senatum
venire dicit pro eo qđ est Senatōrē fieri: vt in ciuitatē venire, pro ciui-
tate donari sepe dicit pro L. Cornelio Balbo. Omnibus turpissimis)
Id dicēdi genus, quātū cōtra grāmaticorū præceptionem sit, Ciceroni
tamen infrequēs omnino nō est. Iudiciis cōuictus est).i. iudicatus est.
Qua ratione ostēdit eū bonū rhetorē nō esse. Causas em̄ oratores age-
bant. Et pro socio) Cicero pro Sex. Roscio de violata societate a T.
Roscio dicens, Recte, inquit, maiores, eum qui sociū fefellisset, in viros;
bonos; numero nō putarūt haberi oportere. Quū Rēpublicā nimīū
amplecteretur).i. nimīū diligeret. Vt pro Milone, Occidi nō Sp. Meliū,
qui annona leuanda, iacturāq; rei familiaris, quia nimis amplecti plebē
putabatur, in suspiciōē incidit regni appetēdi. Sed ita Rēpublicā Ly-
saniā amplectebatur, vt eā spoliaret. Peculatus) Peculatum definit
Labeo, vt sit pecunię publicę aut sacrę furtū. vt ait Paulus Iuriscōsult;
lib. Digestorū. 48. ad legē Iuliam peculatus. Peculatus poena, vt eodē in
loco Vlpianus tradit, aque & ignis interdictionē cōtinet, in quā hodie
successit deportatio. Porro qui in eū statū deducitur, sicut omnia pristi-
na iura, ita & bona amittit. Ideo dicit Cicero damnatū Lysaniā, & bona
& Senatorium nomen amisisse. Hi tres) Heraclides, Nicomedes, & Ly-
saniā. Ærarij nostri tabulas) Apud scribas ærarij professi sunt se Ro-
mam ad dicendū testimoniū cū seruis nouem venisse, quo ipsis maior
pecunia pro itinere & viatico numeraretur.

Venire in
Senatū.
Omnibus
turpissi-
mis.
Cōuictus
iudiciis.
Socium
fallere.
Amplecti
plebem.
Peculatus

Cōficiētis-
sima lite-
rarum.

Decreto scribendo primum video affuisse Lysaniā, cuius fratris bona, quod is populo non soluebat, Prætor Flacco publice venierunt. Præterea Philip-
pus est Lysaniæ gener & Hermobius, cuius frater Poles item pecuniæ publicæ est condemnatus. Dicunt se Flacco & iis qui simul essent, drachmarum XV. milia dedisse: cum ciuitate mihi res est, acerrima & conficiētissima literarum, in qua nummus moueri nullus potest sine quinque Prætoribus, tribus Quæstoribus, quattuor Mensariis, qui apud illos a populo creantur. Ex hoc tanto numero deductus est nemo: & cum illam pecuniā nominatim Flacco datam referant, maiorem etiam aliquam, cum huic iudæ darent, in ædem sacram reficiendam se perscripsisse dicunt. quod minime conuenit: nam aut omnia occulte referenda fuerunt aut aperte omnia. Cum perscribunt nominatim Flacco, nihil timent, nihil verentur: cum operi publico referunt, iudem homines subito eundem quem contempserant, pertimescunt. Si Prætor dedit, ut est scriptum, a Quæstore numerauit: Quæstor a mensa publica: mensa aut ex vectigali aut ex tributo. Nunquam erit istud simile criminis, nisi mihi totam rationem omni & personarum genere & literarum explicari. Vel quod est in eodem decreto scriptum, homines clarissimos ciuitatis, amplissimis usus honoribus, hoc Prætor circumuentos: cur hi neque in iudicio adsunt? neque in decreto nominantur? non enim credo significari isto loco illum, qui se eriget, Heraclidam. Vtrum enim in clarissimis est ciuibus is, quem iudicatum hic duxit Hermippus.

Vtrum.

Decreto) quod Tennitæ miserunt contra Flaccum. Cuius fratris bona) Lyfanie testimonio credendum non esse ostendit, quod L. Flacco inimicus fuerit. Inimico testi credi non oportere antea docuim⁹. Pecunie publicæ) id est peculatus, vel quod pecuniam publicam deberet, nec eam solueret. Et ijs qui simul essent) vt Legato & comitibus. Res est) id est negocium est. Conficientissima literarum) id est quæ literas facillime conficiat. Moueri) id est publice exigi, & vt vulgo dicunt, leuari. Mensarii) id est argentarii numularij, qui trapezitæ Græce dicuntur. Ex hoc tanto numero) Prætorum Quæstorum & Mensariorum, qui numero duodecim erant. Deductus) id est ad dicendum testimonium huc adductus. Referant) in tabulas publicas. Perscripsisse) id est publice scripsisse. Nam aut omnia &c.) Argumentum ex remotione est, quo probat nullam pecuniam a Tennitis Flaccum accepisse, nec nominatim, nec in ædem sacram reficiendam. In ædem sacram) Aedem sacram in numero singulari dici attendendum est. In ædem sacram reficiendam) Id dictum est vſitatus, quam ad ædem sacram reficiendam. Reficere ædem dixit, vt reficere domum & porticum dixit libro epistolarum ad Atticum quart. Forensium, inquit, rerū hæc nostra consilia sunt, domesticarum autem impedita. Domus ædificator, scis quo sumptu, qua molestia reficiatur Formianum. Quod ego nec relinquere possum, nec videre. Itemq; Disturbata porticus Catuli, quæ ex S. C. Consulum locatione reficiebatur, & ad tectum pene peruenierat. Operi publico) id est in ædem sacram reficiendam. Contemperant) id est non timuerant. Contemnere enim & timere contraria sunt. A Quæstore numerauit) id est a Quæstore accepit, vt Flacco traderet. Vt antea, ab A. Sextilio dixit se dedisse. A mensa publica) id est a mensarijs, aut ab ærario. Aut ex vectigali aut ex tributo) Tributū a vectigali distinguere videtur, vt tributū certa summa sit, vectigalis incerta. Vectigal enim modo pluris modo minoris locatur. Tributum autem quia certæ summæ est, nunquam locatur. Id tributum vectigal stipendiariū Cicero appellat Actione quinta in Verrem. Aut impositum est vectigal certum, quod stipendiarium dicitur, vt Hispanis & plerisque Poenorum, quasi victoriæ præmiū ac poena belli, aut censoria locatio constituta est, vt in Asia lege Sempronia. Personarum genere) id est nominando personas eas quæ Flacco pecuniam numerauerint. Literarū) publicarū, in quibus de hac pecunia perscriptum sit. In eodē decreto) quod publice scriptū Legati attulerūt. Hoc Prætor) Flacco. Cur hi) clarissimi viri. Isto loco) quo in decreto scriptū est, homines clarissimos ciuitatis amplissimis vſos honoribus hoc Prætor circumuentos. Dixit Hermippus) Condemnatos. Heraclides Hermippo addictus ab eo ductus est, vt postea dicit.

Conficiēs
literarum.
Mouere
numum.
Mensarij.

Ædes sa-
cra.
In ædē re-
ficiendam
Reficere
ædem.

Cōtēnere.
A Quæ-
store acci-
pere.
Tributū.
Vectigal.

Quí hanc ípsam legationem, quam habet, non acce-
 pit a suis ciuib⁹, sed ab usq; Tmolo petiuit: cui nullus
 honos in sua ciuitate habitus est vnq̃. Res autem ea,
 quę tenuissimis committebatur, huic vni in vita cõ-
 missa sola est. Custos T. Aufidio Prẽtore in frumen-
 to publico est positus: pro quo cum a P. Varino Prẽ-
 tore pecuniam accepisset, celauit suos ciues, vltroque
 iis sumptum intulit. quod posteaq̃ Tenni literis a P.
 Varino missis cognitum atq; patefactum est: cumq;
 eadem de re Cn. Lentulus, qui Censor fuit, Tennita-
 rum patronus literas misisset: Heraclidem istum
 Tenni nemo postea vidit. Atque vt eius impudentiam
 perspicere possitis, causam ipsam, quæ leuissimi ho-
 minis animum in Flaccum incitauit, quæso cogno-
 scite. Fundum Cymeum Romæ mercatus est de pu-
 pillo Meculonio, cum verbis se locupletem faceret,
 haberet nihil præter illam impudentiam, quam vi-
 detis: pecuniam sumpsit mutuã a Sex. Scola Iudice
 hoc nostro primario viro, qui & rem agnoscit, neque
 hominem ignorat, qui tamen credidit P. Fuluiũ Ver-
 ratii lectissimi hominis fidei. Is cum solueret, sumpsit
 a C. & M. Fusiis, Equitibus Rom. primariis viris.
 Hic hercule, cornici oculum, vt dicitur: nam hunc
 Hermippum hominem eruditum ciuem suum, cui
 debebat esse notissimus, percussit: eius em̃ fide sum-
 psit a Fusiis. Securus Hermippus Tennũ proficiscit̃,
 cū iste sese pecuniã, quã huius fide sumpserat, a disci-
 pulis suis, diceret Fusiis persoluturum. Habebat
 enim Rhetor iste adolescentes quosdam locupletes,
 quos dimidio redderet stultiores, quàm acceperat,

Mercatus
 de pupillo.

Cornici
 oraculum.
 Prouerbiũ

De quo p
 L. Murena
 Rhetor di
 midio stul
 tiores dis
 cipu. reddi
 q̃ accepe-
 rat.

ubi nihil possent discere nisi ignorantiam literarum: neminem quidem adeo infatuare potuit, ut ei nummum ullum crederet. Itaque cum Roma clam esset profectus, multosque minutis mutationibus fraudauisset, in Asiam venit: Hermippoque percontanti de nomine Fusiano, respondet se omnem pecuniam Fusiis persoluisse.

Infatuare.

Vsq; Tmolo) id est vsq; a Tmolo, nisi abusq; Tmolo potius legendū sit, ut sit vsq; a Tmolo, quemadmodum Vergilius dixit in lib. Aeneid. septimo, Siculo prospexit abusq; Pachynno. Est autem Tmolus Lydie mons, vnde Pactolus defluit. in eo monte castellum est eiusdem nominis. Author est Strabo libris. x. & xiii. Nullus honos habitus est). i. nullus magistratus datus est. Habere homini honorē, & habere hominē in honore dicimus. Vt pro A. Cluentio Per triennium maxime ex omnibus feruis Stratonē illū dilexerat, in honore habuerat, commodis omnibus affecerat. Tenuissimis). i. pauperrimis. A P. Varino) qui T. Aufidio successit. Celauit suos ciues). i. negauit vllā se pro hac custodia pecuniā accepisse. Iis sumptū intulit). i. ab iis p mercede pecuniā accepit. Impudentiā). i. impudens mendaciū, qua in re saepe dicitur. Fundū Cyrenū) Narratio specialis est. Mercatus est de pupillo) Vt pro A. Cluentio dixit, Emisse de sectoribus; & Emit de A. Rupilio. Credidit Fuluij fidei). i. mutuā dedit Fuluiō spōdente. Fide fortasse nō fidei legendum est, uti paulo post dicit, Eius enim fide sumpsit a Fusiis. Is quū solueret) Quū Heraclides Sex. Scolę repetēti pecuniā suā solueret, versurā fecit. Nā a Fusiis Hermippi fide sūpsit. Cornici oculū) percussit. i. Hermippo tam belle imposuit, ut Hermippus ipse excecatus visus sit, qui ita deceptus sit ab eo qui sibi notissimus esse debebat. De hoc proverbio Cicero pro L. Murena. Eius fide). i. eo spondēte. Securus). i. de hac sponfione nihil curās, quod Heraclidē satisfactoriū arbitraretur. Infatuare). i. fatuū facere. Vt in Philippica tertia, Cur magister eius ex oratore arator factus sit, ut possideat in agro publico populi Ro. cāpi Leontini duo millia iugerū immunitia, ut hominē stultū magis etiam infatuaret mercede publica? Crederet). i. mutuo daret. Inde credita pecunia potius quam debita dicitur. De nomine Fusiano). i. de pecunia a Fusiis mutuo accepta.

Vsq; Tmolo.

Tmolus.

Habere honore alicui & aliquem habere in honore.

Inferre sumptum Mercatus de pupillo. Credere fidei.

Cornici oculum.

Infatuare.

Credita pecunia.

Interim neque ita longo intervallo libertus a Fusiis cum literis ad Hermippum venit. pecunia petitur ab Hermippo. Hermippus ab Heraclida petit. ipse tamen Fusiis satisfacit absentibus, & fidem suam liberat. hunc æstuatē & tergiuersantem iudicio ille persequitur, a Recuperatoribus causa cognoscitur. Nolite existimare Iudices non vnā & eādem omnibus in locis esse fraudatorum & inficiatorum impudentiam. fecit eadem omnia quæ nostri debitores solent. negauit sese omnino versuram vllam fecisse Romæ. Fusiorum se affirmauit nunq̃ omnino nomē audisse. Hermippum vero ipsum pudentiissimum atque optimū virum, veterem amicum atque hospitem meum, splendidiissimum atque ornatissimum ciuitatis suæ probris omnibus maledictisq; vexat. Sed cum se homo volubilis quadam præcipiti celeritate dicendi in illa oratione iactaret, repente testimoniis Fusiorū, nominibusq; recitatis homo audacissimus pertimuit, loquacissimus obmutuit. Itaque Recuperatores contra istum rē minime dubiam prima actione iudicauerunt. Cum iudicatum non faceret, addictus Hermippo, & ab hoc ductus est. Habetis & honestatem hominis, & auctoritatem testimoniū, & causam omnem simultatis. Atq; is ab Hermippo missus cum ei pauca mancīpia vendidisset, Romam se contulit: deinde in Asiam rediit, cū iam frater meus Flacco successisset, ad quē adiit, causamq; itaretulit, Recuperatores vī Flacci coactos & metu falsum inuitos iudicauisse. Frater meus pro sua æquitate prudētiaq; decreuit, vt si iudicatum negaret

in duplum iret: si metu coactos diceret, haberet eosdem Recuperatores.

Ita) id est valde. Fidem suam liberat) id est quod promiserat persoluit. Æstuantem) id est iratum. Tergiuersantem) Tergiuersari, vt ait No. Marcellus, est dicta mutare & quasi tergū vertere. Iudicio persequitur), i. in iudiciū adducit. A Recuperatoribus) Recuperatores sunt iudices ideo cōstituti, vt ex eorū sententiā suū quisq; recuperet, vt qui vi ex possessiōe deiecti sunt, vt qui mutuo pecuniā dederūt. De quib⁹ alio loco. Fraudatorū), i. eorum qui suos creditores fallūt, nec ijs persoluūt.

Inficiatorū), i. pecuniā mutuo acceptā negantiū. Versurā fecisse), i. pecuniā mutuo accepisse. Pudētissimū), i. veracissimū. Nominib⁹), i. tabulis, in quibus accepisse se a Fulijs pecuniā Heraclides confiteretur.

Audacissimus pertimuit) Antitheton est. Actione prima, i. causa nō ampliata, & qđ vulgo dicūt supra campū. Iudicatū nō faceret) Authore Gellio cap. pri. vltimi libri ex lege tabularū. xij. confessi eris ac debiti iudicatis. xxx. dies sunt dati cōquirendę pecunię causa, quā dissoluerēt. Eosq; dies Decēuiri iustos appellauerūt, velut quoddā iustitiū. i. iuris inter eos quasi interstitutionē quandā & cessationē. Quibus diebus nihil cū his agi iure posset. Post deinde nisi dissoluerāt, ad Prętorē vocabātur, & ab eo, quibus erant iudicati addicebantur, neruo quoq; aut compedibus vinciebātur. Verba ex lege tabularū. xij. si quis requirat, ea ibidem inueniet. Iudicatū nō facit is, qui dānatus nō facit quod Iudices pronūciauerunt.

Addictus Hermippo), i. a Flacco Prętore Hermippo datus est, vt ei seruiret, quoad pecunia credita ei dissoluta esset. Addictus a seruo quid differat Quintilianus libro. viij. scribit. Seruus, inquit, quum manumittitur, fit libertinus: addictus recepta libertate est ingenuus. Seruus inuito domino libertatē nō cōsequetur, addictus soluendo citra voluntatē domini cōsequetur. Ad seruū nulla lex pertinet, addictus legem habet. Propria liberi, quę nemo habet nisi liber, pręnomen nomē cognomē tribum, habet hęc addictus. Ab hoc ductus est) neruo aut compedibus vinctus. Honestatē hominis) ironia est. Simultatis) id est odij Heraclidę aduersus Flaccū. Missus), i. dimissus. Pauca mācipia), vt ei aliqua ex parte satisfaceret. Falsum iudicauisse), i. falsam & iniustā sententiā tulisse. Si iudicatum negaret), i. Recuperatores falsum iudicauisse diceret. Falsum enim negamus. In duplum iret) Hoc vt arbitror, illam habet sententiā, vt Heraclides illam pecuniā de qua questio est, & pręter eam tantundem deponeret, quam si vinceret, reciperet, sin contra, amitteret. Id aliqua ex parte sacramento simile erat, de quo pro Milone scripsimus. Haberet eosdē Recuperatores) qui Q.

Cicerone Prętore vi & metu coacti non iudicaret.

Liberare
fidē suam.
Tergiuersari.
Persequi
iudicio.
Recuperatores.
Fraudatores.
Inficiator.

Iudicatū
nō facere.
Addictus
qui sit.

Iudicare
falsum.
Negare iudicatum.
Ire in duplum.

Recusauit, & quasi nihil esset actum, nihil iudicatum,
 ab Hermippo ibidem mancipia, quæ ipse ei vendiderat,
 petere coepit. M. Grati dius Legatus, ad quem
 est aditum, actionem se daturum negauit: re iudica-
 ta stari ostendit placere. Iterum iste, cui nullus esset
 vnq̃ consistendi locus, Romam se retulit. Persequi-
 tur Hermippus, qui nunq̃ istius impudentiæ cessit.
 Petit Heraclides a C. Plotio Senatore viro prima-
 rio, qui Legatus in Asia fuerat, mancipia quædam,
 quæ se, cum iudicatum esset, per vim vendidisse di-
 cebat. Q. Naso vir ornatissimus, qui Prætor fuerat,
 Iudex sumitur, qui cum sententiam secundum Plo-
 tium se dicturum ostenderet, & ab eo iudice abiret,
 quod iudicium lege non erat, causam totam reliquit.
 Satis ne vobis Iud. videor ad singulos testes accede-
 re: neque vt primo constitueram tantummodo cum
 vniuerso genere conflagere. Venio ad Lysaniam eius-
 dem ciuitatis, peculiarem tuum Deciane testem.
 Ephebus. quem tu cum ephebum Tenni cognosses, quoniam
 Fidutia. te nudus delectarat, semper nudum esse voluisti. Ab-
 duxisti Tenno Apollonidem: pecuniam adolescentu-
 lo grandi fœnore, fidutia tamen accepta, occupau-
 isti. Hanc fidutiam commissam tibi tenes hodie ac
 possides, eum tu testem spe recuperandi fundi pater-
 ni venire ad testimonium dicendum coegisti, qui quo-
 niam testimonium dixit, quidnam sit dicturus, expe-
 cto. Noui genus hominum, noui consuetudinem, no-
 ui libidinem. Itaque & si teneo quid sit dicere para-
 tus, nihil tamen contra disputabo prius q̃ dixerit: to-
 tum enim conuertet atq; alia finget.

Legatus) Q. Ciceronis. Actionem) id est vt vulgo dicunt, commissionem in ius vocandi, aut agendi potestatem. Cui nullus esset vsquam consistendi locus) Egentes enim ne domi quidem consistere possunt. Itaque ante, quum testes egētes significaret Cicero dixit, Qui domi stare non poterant. Nunquam istius impudentię cessit) id est Hunc mendacem iudicio persecutus est. Qui Legatus in Asia fuerat) Fuerat autem Legatus L. Flacci. Quum iudicatum esset) id est quū sententia a Recuperatoribus cōtra Heraclidam lata esset. Secundum Plotium) id est pro Plotio. Vt pro Roscio Comodo, Satis etiam iudici fecisse videar, cur secundum Roscium iudicari debeat. Actione in Verrem quarta, Nec cogat ante horam decimam de absente secundū præsente iudicare. Et pro A. Cecinna, Vt vobis iam Recuperatores nulla dubitatio sit, siue rem, siue verba spectare vultis, quin secundum nos iudicetis. Sententiam se dicturum) Dicit sententiam tam Senator q̄ Iudex. Iudex vero non Senator fert sententiam, vt alio loco precepimus. Ostenderet) significaret aut diceret. Vt pro Cornelio Balbo, Iudices quum sæpe ferrent, palamq; loquerentur quid essent lege Papia de M. Crasso, Mamertinis repetentibus iudicaturi, Mamertini publice suscepta causa destiterunt. Et ab eo iudice abiret) Ita legendum esse arbitror. & ab eo iudice abiit, & quod iudicium lege non erat &c. Iudicium lege non erat) id est nulla lege hoc iudicium constitutum fuerat. Cū vniuerso genere) id est cum omnibus in generali. Quoniā te nudus delectarat) scōma est. Semper nudum) id est pauperem. Abduxisti Tenno Apollonidē) Si hic locus emendat⁹ est, Apollonidem & Lysaniam pro eodem dixit, vt ostendat qua ratione Decianus Lysaniā semper nudum esse voluerit. Fiducia tamen accepta) Authore Boethio in Commentariis in Topica Ciceronis fiduciam accepit cuiuscūq; res aliqua mancipatur, vt eam mancipanti remancipet. Velut si quis tēpore dubio timēs amico potentiori fundū mancipet, vt ei quū tēpus, quod suspectū est, preterierit, reddat. Hęc mancipatio fiduciaria nominatur, iccirco quod restituēdi fides interponit. Hęc ille, quod fidē prestare debeat is qui fiduciā accepit, idē Cicero in eodē libro testis est. Si tutor, inquit, fidē prestare debet, si socius, si cui mādaris, si qui fiduciā acceperit, debet etiā procurator. Hoc tamen in loco fiduciā pro pignore Cicero dicere videtur. Fūdū enim Apollonidē paternū pro pignore Decianus acceperat. Pecuniā grandi foenore occupauisti) Vt nō multo post, Actum quidem Tralliani, quū ipsi graui foenore istā pecuniā multos annos occupauissent, a Flacco tamen omnia quę voluerūt, impetrauerūt. Occupare pecuniā foenore est eā foenore collocare, qua tū vti potest qui accepit, non qui dedit, tanq̄ eam occupauerit, Testimonium dixit) quod in tabulis perscriptum est. Quidnā sit dicturus) pręsens scilicet.

Secundū
Plotiū iu-
dicare.

Sententiā
dicere &
ferre.

Abire a Iu-
dice.

Fiduciariā
accipere.

Occupare
pecuniā
foenore.

Quamobrem & ille seruet quod parauit: & ego me ad id quod attulerit, integrum conseruabo. Venio nunc ad eam ciuitatem, in quam ego multa & magna officia contuli, & quam meus frater in primis colit atq; diligit: quæ si ciuitas per viros bonos grauesque homines querelas ad vos detulisset, paulo commouerer magis: nunc vero quid putem? Trallianos Meandrio causam commisisse homini egenti, sordido, sine honore, sine existimatione, sine censu? ubi erant illi Pythodorus & Lepison? cæteri homines apud nos noti, inter suos nobiles? ubi illa magnifica & gloriosa ostentatio ciuitatis? nonne esset puditum, si hanc causam agerent seuerè, non modo Legatum, sed Trallianum omnino dici Meandrium? huic illi Legato, huic publico testi patronum suum iam inde a patre atque maioribus, L. Flaccum mactandum ciuitatis testimonio tradidissent? Non est ita Iudices, non est profecto. Vidi ego in quodam iudicio nuper Philodorum testem Trallianum, vidi Parrhasium, vidi Archidemum: cum quidem idem hic mihi Meandrius quasi ministrator aderat, subiiciens, quid in suos ciues ciuitatemq; si vellem, dicerem. Nihil enim illo homine leuius, nihil egentius, nihil inquinatius. Quare si hunc habent auctorem Tralliani doloris sui, si hunc custodem literarum, si hunc testem iniuriæ, si hunc auctorem querelarum, remittant spiritus, comprimant animos suos, sedent arrogantiam, fateantur in Meandrii persona esse expressam faciem ciuitatis. Sin istum semper illi ipsi domi proterendum esse & conculcandum putauerunt, desinant pu

Puditum
esset.

Ministra-
tor.

tare auctoritatem esse in eo testimonio, cuius auctor inuētus est nemo. Sed exponā quid in re sit ut quā obre ista ciuitas neq; seuerē Flaccū oppugnarit, neq; benigne defenderit, scire possitis. Erat ei Castritiano nomine irata, de quo tuto respondit Hortensius, inuita soluerat Castritio pecuniam iādiu debitam. hinc totum odium, hinc omnis offensio.

Venio nūc ad eam ciuitatē) Meandrii Tralliani testimoniū refutat. Trallis op-
Sunt autē Trallis oppidū ab Argiuis & quibusdā Thracibus in Asia pidum.
conditū in promontorio natura munito. quæ vrbs optime habitatur
ab hominibus opulētis, si qua alia Asiaticarum vrbiū bene habitatur,
ut ait Strabo libro. 14. Trallis autem ut Alpis, Sardis, & Syrtis in no-
minatiuo & accusatiuo numeri pluralis dici Priscianus libro. vij. testis
est. Colit atq; diligit) Attende hoc loco diligere magis esse q̄ colere, Diligere.
ne id perpetuū putes qđ Grammatici dicūt, diligimus leuiter, colimus
cum veneratione. De quo alio loco fusiū scripsimus. Colit etiam pro
eo qđ est habitat possis intelligere, quīs incolere q̄ colere sæpius dicat
Cicero. Pythodorus & Lepison.) Hi Tralliani fuerunt viri optimi. Pythodo-
De Pythodoro scripsit Strabo quartodecimo ad hanc sententiā, Sem- rus.
per aliqui ex Trallianis principes sunt in prouincia, quos Asiarchas vo-
cant. in quibus Pythodorus fuit, vir ab initio Nyssaensis, postea pro-
pter claritatem eo commigrauit, & singulari cum Pompeio amicitia
iunctus fuit. In regales opes supra duo millia talentorum possidebat,
quas a D. Cesare venundatas, propterea quod Pompeii amicus fuisset,
postea redemit, & filiis minores non reliquit. Apud nos noti.) id est
noti nobis. Agerent.) Tralliani scilicet. Subiiciens.) id est submi-
nistrans. Authorem) id est defensorem & vltorem. Spiritus) id est
superbiam. In Meandrii persona) id est Meandrium ciuitatis perso-
nam repræsentare. Proterendum) non modo nullo honore afficien-
dum, sed ut abiectum conculcandum. Erat ei Castritiano nomine)
Castritio Tralliana ciuitas debebat pecuniam. Castritius ad Flacci iu-
diciū Trallianam ciuitatem adduxit. Ut Tralliani Castritio creditā
pecuniam soluerent Flaccus iudicauit. Eam ob causam Flacco irati
Tralliani facti sunt. De quo toto respondit Hortensius.) Q. enim
Hortensius cum Cicerone hanc Flacci causam defendit. Inuita) id est
Flacci iudicio coacta. Debita) Participium est. Alioqui creditam non
debitam dixisset. Offensio) id est res propter quam Tralliani offensi
a Flacco ei irati fuerunt. Offensionē passiue, & offensam actiue dici in
Catonem Maiorem Ciceronis scripsimus.

Orba ab
optimati-
bus.
Lingua fla-
bellū se-
ditionis.

Deuorati
spe.

Quo cum venisset Lælius ad iratos, & illud Castrici-
cianū vulnus dicendo refricuisset, siluerūt principes,
neq; in illa concione adfuerunt, neq; ipsius decreti ac
testimoniū auctores esse voluerunt. vsq; eo orba fuit
ab optimatibus illa cōcio, vt princeps principū esset
Meandrius: cuius lingua quasi flabello seditionis
illa tum est egentiū concio ventilata. Itaq; ciuitatis
pudentis, vt ego semper existimaui, & grauis, vt ipsi
existimari volūt, iustū dolorē querelasq; cognoscite.
Quæ pecunia fuerit apud se Flacci patris nomine a
ciuitatibus, hanc a se esse ablatā querūtur. alio loco
queram, quid licuerit Flacco, nūc tantū a Trallianis
requiro, quā pecuniam a se ablatam querūtur, suam
ne dicāt, sibi a ciuitatibus collatā in vsum suū, cupio
audire. Non, inquit, dicimus. Quid igitur? delatam
ad nos, creditam nobis L. Flacci patris nomine, ad
eius dies festos atq; ludos. quid tum? hanc te, inquit,
capere non licuit. iam id videro. sed primū illud te-
nebo. queritur grauis, locuples, ornata ciuitas, q; nō
retinet alienū. spoliata se dicit, q; id nō habet quod
eius non fuit. quid hoc impudentius dici aut fingi
potest? delectum est oppidum, quo in oppido vno
pecunia a tota Asia ad honores L. Flacci poneretur.
hæc pecunia tota ab honoribus translata in quæ-
stum & foenerationem, recuperata est multis post
annis: quæ ciuitati facta est iniuria? at moleste fert
ciuitas, credo. amissum est enim præter spem, quod
erat spe deuoratum lucrum. At queritur. impuden-
ter facit. non enim omnia quæ dolemus, eadem iu-
re queri possumus. At accusat verbis grauissimis.

non ciuitas, sed imperiti homines a Meandrio concitati. Quo loco etiam atque etiam facite ut recordermini, quæ sit temeritas multitudinis, quæ leuitas propria Græcorum, quid in concione seditiosa valeat oratio.

Leuitas
Græcorum

Authores) id est principes & participes. Orba ab optimatibus) Ut vacuus laude & a laude, liber metu & a metu, ita orba optimatibus & ab oprimatibus dicitur. Ut in libro Tusculanarum Questionum. 3. & nescio quo poeta, Arce & vrbe orba sum, quo accedam? quo applicem? Ut autem probus & probatus, ita orbus & orbatus dicitur. Ut in eodem tertio, Corque meum penitus turgescit tristibus iris, Quam decore atque omni me orbatum laude recordor. Et in libro de Amicitia, Moueor enim tali amico orbatus, qualis, ut arbitror, nemo unquam erit, & ut confirmare possum, nemo certe fuit. Quasi flabello) Est autem flabellum instrumentum, quo fit ventilatio, ad calorem vel excitandum vel diminuendum. Terentius in Eunuchus, Heus tu, inquit, Dore cape hoc flabellum, & ventulum huic sic facito, dum lauamur. Ventilata) Ventis enim & tepes statibus huiusmodi conciones comparari solent. Itaque ciuitatis) Aliam causam odii Trallianorum in Flaccum dicit, ut eorum testimonio credendum non esse ostendat. Iustum dolorem) Ironia est. Apud se) .i. Trallibus.

Orba: ab
optimatibus.

Orbus &
Orbatus.

Flabellum.

Ventilata.

Fuerit a ciuitatibus).i. quam ciuitates Trallis contulerint. Alio loco) in hac oratione, & paulo post. Requiro).i. quero. Est autem compositum pro simpliciter. Ad eius dies festos atque ludos) Qui provinciam integre innocenterque administrauerat, in eius laudem festi dies atque ludi instituebantur, ad eosque celebrandos, pecuniam ciuitates conferebant. Ut Marcellea Syracusani, & Mutia Asiatici in honorem M. Marcelli & Mutii Scauole instituerunt. In honorem Flacci patris ut Valeria institueret ciuitates Asiae pecuniam contulerunt, quam Tralliana ciuitas accepit. Hanc te, inquit, capere non licuit) Licuit te capere, & licuit tibi capere dicimus, ut paulo post, At enim istam pecuniam huic capere non licuit. Deuorare spe lucrum).i. iam animo concepit. Deuorare pecuniam Cicero dixit, Actione in Verrum. v. Commissa est pecunia tanta Pretori. Non reperietis hominem timide nec leuiter hec improbiissima lucra ligurientem: deuorare omnem pecuniam publicam non dubitauit. At queritur) Locus hic dialogo similis est. Facite ut recordermini).i. recordemini. Ut in libro de Senectute, Inuitus quidem feci, ut L. Flamini e Senatu eicerem. Et pro A. Cluentio, Facite ut non solum mores eius & arrogantiæ, sed etiam vultum atque amictum, atque illamque ad talos demissam purpuram recordermini. Ex comparatione Romanarum concionum, quæ nonnunquam sine seditione non sunt, ostendit quam seditiosæ sint Græcorum conciones.

Marcellæ
Mutia.

Licuit te
capere &
tibi.

Deuorare
pecuniam.

Facite ut
recorde-
mini.

Hic in grauissima & moderatissima ciuitate, cum est forum plenum iudiciorum, plenum magistratuū, plenum optimorum virorum & ciuium, cum speculatur atque obsidet rostra vindex temeritatis & moderatrix officii Curia, tamen quantos fluctus excitari concionum videtis? Quid vos fieri censeatis Trallibus? an id quod Pergami? nisi forte hæ ciuitates existimari volunt, facilius vna se epistola Mithridatis moueri impellique potuisse, vt amicitiam populi Romani, fidem suam, iura omnia officii humanitatisque violarent, quam vt filium testimonio læderent, cuius patrem armis pellendum a suis necnibus censuissent. Quare nolite mihi ista nomina ciuitatum nobilium opponere: quos enim hostes hæc familia contempsit, nunquam eosdem testes pertimescet. vobis autem est confitendum, si consiliis principum vestræ ciuitates reguntur, non multitudinis temeritate, sed optimatum consilio bellum ab istis ciuitatibus cum populo Romano esse susceptum: sin ille tum motus est temeritate imperitorum excitatus, patiamini me delicta vulgi a publica causa separare. At enim istam pecuniam huic capere non licuit. vtrum vultis patri Flacci licuisse nec ne? si licuit, sicuti certe licuit, ad eius honores collatam, ex quibus ipse nihil capiebat, patris pecuniam recte abstulit filius: si non licuit, tamen illo mortuo non modo filius, sed quiuis hæres rectissime potuit auferre. Ac tum quidem Tralliani cum ipsi grauifœnore istam pecuniam multos annos occupauissent, a Flacco tamen omnia quæ

voluerunt, impetrauerunt. neque tam fuerunt impudentes, ut id quod Lælius dixit, dicere auderent, hanc ab se pecuniam abstulisse Mithridatem. quis enim erat, qui non sciret in ornandis studiosiorē Mithridatem quā in spoliandis Trallianis fuisse? Quæ quidem a me si ut dicenda sunt, dicerentur, grauius agerē Iudices, quā adhuc egi, quāta Asiaticis testibus fidem habere vos cōueniret. reuocarē animos vestros ad Mithridaticū bellī memoriā, ad illam vniuersorū ciuiū Rom. per tot vrbes vno puncto temporis miseram crudelemque cēdem, Prætores nostros deditos, Legatos in vincula cōiectos, nominis prope Romanī memoriā cū vestigio imperiū non modo ex ædibus Græcorum, verum etiam ex literis esse deletam.

Hic) id est Romæ. Plenū iudiciorum) Ut ministeria pro ministris, & seruitia pro seruis, ita iudicia pro iudicibus dicimus. Curia) quæ foro iudiciali proxima est. An id quod Pergami) An non id quod Pergami? Vna se epistola) Mithridates Asiam occupauit, isque ante bellum cum populo Romano susceptū vnas literas per Asiam misit, ut quicquid ibi ciuiū Romanorū esset, vno & cōstituto die necaretur. Cuius patrum) L. Flaccum. Mithridate enim Asiam occupante L. Flacco Consuli, huius patri, portas tota Asia clausit, ut paulo post dicit Cicero.

Delicta vulgi) id est testimonia, quæ vulgi sunt, non totius ciuitatis.

At enim istam pecuniam) Proponit refutandū quod modo pollicitus fuerat, licuisse Flacco hanc pecuniā accipere. Abstulisse Mithridatem) quā Asiam occupauit. Vno puncto temporis) Mithridates ut antea dixi, vnas literas secreto misit ad omniū Asiæ vrbium principes, ut tricesimū diē obseruātes Romanos oēs & Italos, qui apud eos essent, eorūque vxores cū liberis interficerēt, eosque insēpultos abicerent. Author est Appianus in Mithridatico. Prætores nostros deditos) Idē scribit Q. Oppium Prætozem a Laodicēnsibus Mithridati deditum, & paulo post Maniū Attilium Legatum in asino vinctū iussu Mithridatis pcedēte tibicine traductū. Eodē authore Ephesij Romanorū statuas deiecerūt, quæ Ephesierant. Ex ædibus Græcorum) quā Romanos ciues necauerunt.

Iudicia p
iudicibus.
Mithrida
tis crude
litas.

Mithrida
tis crude
litas.

Mithridatem deum, illum patrē, illum conseruatorē
 Asię, illum Euhyum, Bromium, Nyfium, Bacchum,
 Liberum nominabant. vnū atq; idē erat tēpus, cū L.
 Flacco Consulī portas tota Asia claudebat, Cappa-
 docem autē illū non modo recipiebat suis vrbibus,
 verū etiā vltro vocabat: liceat hęc nobis, si obliuisci
 nō possumus, attacere: liceat mihi potius de leuitate
 Gręcorū queri, q̃ de crudelitate. auctoritatē isti ha-
 beant apud eos, quos esse omnino noluerūt. nā quos
 cūq; potuerūt togatos, interemerūt: nomē ciuiū Ro.
 quantū in ipsis fuit, sustulerūt. In hac igitur vrbe se
 iactant, quā oderūt: apud eos, quos inuiti vident: in
 ea Republica, ad quā opprimendā nō animus eis, sed
 vires deficiūt, & defuerūt. aspiciāt hūc florem Lega-
 torum laudatorūq; Flacci ex vera atq; integra Grę-
 cia, tum se ipsi expendāt, tum cū his cōparent, tum si
 audebūt, dignitatē horum anteponant suam. Adfunt
 Athenienses, vnde humanitas, doctrina, religio, fru-
 ges, iura, leges ortę, atq; in omnes terras distributę
 putātur: de quorum vrbis possessione, propter pul-
 chritudinē etiā inter deos certamen fuisse proditum
 est. Quę vetustate ea est, vt ipsa ex sese suos ciues ge-
 nuisse dicatur, & Deorū eadē terra parēs, altrix, pa-
 tria, dicatur. auctoritate autem tanta est, vt iam fra-
 ctum prope ac debilitatum Gręcię nomen huius
 vrbis laude nitatur.

Athenien-
 laus.

† Deorū

Euchius
 Bacchus.

Euhyum.) In codicibus aliis Euchium lego: quo nomine Bacchus
 appellatus est, q̃ illi vota nūcuparent. εὐχὴ enim votum dicitur. His
 autē Bacchi nominibus Mithridatē Asiatici appellabant, q̃ Bacchus

fuerit bellator egregius, & huius ope a populi Romani seruitute liberati esse videbatur. Cappadocem illum Mithridatem qui Cappadociam a maioribus acceptam possedit, quis Romani hunc ea abire coegerint, ut est apud Apianum. Autoritatem isti habeant) Artificiosa prohibitio, quae fit per concessionem. Qualis illa apud Virgilium in libro Aen. 4. I, sequere Italiam, ventis pete regna per undas. Fruges) Cicero Actione in Verrum. 6. author est fruges in Sicilia a Cerere primum inuentas: deinde ab eadem Athenas esse allatas. Eam ob rem Athenienses Cererem colunt singulari religione.

Fruges
inuentæ.

Iura, leges) Vel de Draconis & Solonis legibus intelligit, vel de legibus iis quas Ceres inuenisse dicitur, quæ ob id legifera dicitur a Virgilio in libro Aen. 4. Maculant lectas de more bidentes Legiferæ Cereri. Leges enim, ut ait Seruius, Ceres dicitur inuenisse. Vnde eius sacra Thesmophoria appellatur. Fingitur autem hoc, ut idem ait, quia ante inuentum a Cerere frumentum passim homines vagabantur, quæ feritas rupta est inueto frumeto, propter quod ex diuisione nata sunt iura. De quorum vrbis possessione) Quum in agro Attico hic apparuisset subito oliuæ arbor, illic aquæ magna vis erupisset, Regem Cecropem prodigia ista mouerunt. Itaque misit ad Apollinem Delphicum sciscitatum quid intelligendum, quidve faciendum esset. Ille respondit, quod olea Mineruam significaret, aqua Neptunum: & quod esset in ciuium potestate, cuius ex nomine potius duorum deorum, quorum signa illa essent, ciuitas vocaretur. Hoc oraculo accepto Cecrops ciues omnes vtriusque sexus ad ferendum suffragium conuocauit. Is enim mos tum iisdem in locis fuit, ut etiam foemine publicis consultationibus interessent. Consulta igitur multitudine mares pro Neptuno, foemine pro Minerua tulerunt sententias. Et quia plus vna inuenta foeminarum est, Minerua vicit, suumque nomen urbi dedit. Ea enim Græce Ἀθηνᾶ dicitur. Iratus tum Neptunus aestuatibus marinis fluctibus Atheniensium agros populatus est. Eius iracundia ut placaretur ab Atheniensibus mulieres supplicio triplici affectæ sunt, ut nulla in posterum ferret suffragia, ut nullus filiorum maternum nomen acciperet, ut ne quis eas Athenas vocaret. Hec D. Augustinus libro de Ciuitate Dei decimo octauo, ex M. Varronis sententia tradit. Quid de hac contentione Mineruæ & Neptuni Seruius libro Commentariorum primo in Georgica Virgilii scribat, prudens omitto, quia ignotum nemini paulo humaniori arbitror. Possessione autem melius legitur, quam positione, ut in codicibus aliis scriptum est. Is enim urbem in tutela & possessione sua habiturus erat, qui nomen imposuisset. Laudat item Athenas Cicero aliasque ciuitates, quarum testimonia pro Flacco producit, ut earum testimoniis credatur facilius, quemadmodum testes contra Flaccum productos vituperat, ut iis fidem derogat. Ut ea ex sese suos ciues genuisse dicatur) Vetustatem

Ceres legifera.

Mineruæ
& Neptuni
contentio.
Athenarum
nomen.
Foeminae
in publicis
consultationibus.
Foeminae
plures viris.

urbis hac ratione probat. Urbium enim non ita vetustarum qui primi ciues fuerint, & vnde aduenerint, literis perscriptum est. Vt primos ciues Romae fuisse pastores eos qui cum Romulo venerint, deinde Sabinos ignotum non est. Et eorum ciuium, scilicet in codicibus alijs scriptum est, & eorum.

Lacedæm.

Vni moribus.

Massiliens. laus.

Laudare facilius quam emulari.

Græcorum genera tria.

Ad sunt Lacedæmonii: cuius ciuitatis spectata ac nobilitata virtus, non solum natura corroborata, verum etiam disciplina putatur, qui soli toto orbe terrarum septingentos iam annos amplius vni moribus & nunquam mutatis legibus viuunt. Ad sunt ex Achaia cuncta multi Legati, Bœotia, Thessalia, quibus locis nuper Legatus Flaccus Imperatore Metello preffuit. Neque vero te Massilia pretereo, quæ L. Flaccum militem Quæstoremque cognosti: cuius ego ciuitatis disciplinam atque grauitatem non solum Græciæ, sed haud scio an cunctis gentibus anteponendam iure dicam: quæ tam procul a Græcorum omnium regionibus, disciplinis, linguaque diuisa, cum in ultimis terris cincta Gallorum gentibus, barbarie fluctibus alluatur, sic optimatum consilio gubernatur, ut omnes eius instituta laudare facilius possint, quam emulari. Hisce utitur laudatoribus Flaccus, his innocentie testibus, ut Græcis Græcorum auxilio resistamus. Quod quis ignorat, qui modo vni mediocriter res istas scire curauit, quin tria Græcorum genera sint vere: quorum vni sunt Athenienses, quæ gens Ionum habetur, Aeoles alteri, Dores tertium nominabant. Atque hæc cuncta Græcia, quæ fama, quæ gloria, quæ doctrina, quam plurimis artibus, quæ etiam imperio & bellica laude floruit, paruum quedam locum ut scitis Europæ tenet, semper tenuit: Asiæ maritimam ora bello superatam cinxit urbibus, non ut munitam coloniis illam augeret, sed ut obsesam teneret. Quamobrem quæso a vobis Asiatici testes,

ut cū vere recordari voletis quātū auctoritatis in iudiciū afferatis, vosmetipsi describatis Asiā, nec quid alienigenę de vobis loqui soleāt, sed quid vosmetipsi de genere vestro statuatis, memineritis. Nāq; ut opinor Asia vestra cōstat ex Phrygiā, Mysia, Caria, Lydia: utrū igitur nostrū est an vestrū hoc prouerbiū? Phrygē plagis fieri solere meliorē: quid de tota Caria: nōne hoc vestra voce vulgatū est: si quid cū periculo experiri velis, in Care id potissimū esse faciūdū?

Disciplina) Lycurgi. Septingētos iā annos āplius) Scribit T. Liuius lib. 38. Lycurgi disciplinā, cui p octingētos annos Lacedemonij assueuerāt, ab Acheis sublatā esse. Eādē a Romanis restitutā esse Plutarch⁹ scripsit in vita Philopoemenis. Septingētos iā annos āplius) meli⁹ id dictum est, q̄ quo modo vulg⁹ loquit, amplius q̄ septuaginta iā annos: ut paulo post, Ante pedes Pretoris in foro expēsū est auri pōdo cētū paulo minus. Et apd Terētiū, Plus millies audiui. Septingētos iā ānos viuūt. ut paulo post, Annos iā triginta in foro versaris. Militē Questorēq; cognosti) Intelligēdū nō est Flaccū militē & Questorē fuisse Massilię tāq; in vrbe subiecta po. Ro. Ea em ciuitas libera fuit. Massilia aut regnāte Romę Seruio Tullio cōdita fuit ab ijs q; ex terra Phocide ab Harpalo Regis Cyri pfecto fugati sūt, ut est apd A. Gelliū cap. 16. libri. 10. De disciplina & seueritate Massiliēsiū aliquot exēpla sūt apd Valeriū Maximū lib. 2. titulo de iustitutis antiqs. In vltimis terris) i. in vltima parte terrarū. Quę gēs Ionū habet) Atheniēses & Iones p eadē gēte intelligit, quāuis Ionica lingua & Attica lōge differant. Nō ut munitā colonijs) Colonię em magna ex parte in littoribus ædificari solebāt, ut p donū & hostiū icursionib⁹ improuisis facili⁹ resisteret, qua ratiōe regio munitior esset. In Asię aut maritima ora Gręci colonias posuerūt, ut i eā quoties vellēt p colonias suas etiā cū exercitu ingrederent, qua ratiōe Asiā velut ppetuo obsessā tenerēt. Phrygē plagis) Hoc puerbiū dicit in hoies barbaro & seruilī ingenio, qui nō monitis, nō pudore, nō honestate, sed tātū verberib⁹ fiūt meliores. De quo Erasmi⁹ plura. In Caria id potiss. esse faciēdū) Erasmi⁹ de hoc puerbio in Care periculū, docte cēset hoc in loco, i Care, nō i Caria legēdū eē. Nā singula hęc de gēte nō de regiōe Cicerō dicit. Id aut puerbiū tū dici idē Erasmi⁹ scribit, quū hoīe viliore piculū faciēdū dicim⁹, in quo si parū feliciter cesserit, nō multū dispēdij capiendū sit. Cares em barbaro seruilīq; ingenio, ad quiduis malorū mercede proposita ferendum paratī fuerunt, iūq; primi mortalium mercede militasse dicuntur, ut qui vitam suam vilem haberent.

Phryx plagis fit melior.

Lycurgi legib⁹ quot annos vsi sint Lacedemonij.

Massilia.

Vltimę terre. Colonia.

Phryx p plagis fit melior.

In Care periculū.

Despica-
tui duci.
Myforum
vltimus.
Lydus ser-
uus.

Aurū Hie-
rosolymī-
tanum.

Pōpei⁹ au-
rū Hieroso-
lymitanū
nō attigit.

Quid porro in Græco sermone tam tritum atq; cele-
bratū est, q̄ si quis despīcatui ducitur, vt Mysorū vl-
timus esse dicatur? Nā quid ego dicā de Lydia? quis
vnq̄ Græcus comœdiā scripsit, in qua seruus prima-
rum partiū non Lydus esset? Quāobré quę vobis fit
iniuria, si statuimus vestro nobis iudicio standū esse
de vobis? Equidē mihi iā satis superq; dixisse videor
de Asiatico genere testiū, sed tamen vestrū est Iudi-
ces omnia quę dici possunt in hominū leuitatē, incō-
stantiā, cupiditatē, etiā si a me minus dicūtur, vestris
animis & cogitatione comprehendere. Sequitur aurī
illa inuidia Iudaici. Hoc nimirum est illud, q̄ non
longe a gradibus Aureliis hæc causa dicitur: ob hoc
crimen hic locus abs te Læli atq; illa turba quæsitā
est. Scis quanta sit manus, quanta concordia, quan-
tum valet in concionibus. Summissa voce agam, tā-
tum vt Iudices audiant: neque enim desunt, qui istos
in me atque in optimum quenq; incitent: quos ego
quo id facilius faciant, non adiuuabo. Cum aurum
Iudæorum nomine quotannis ex Italia & ex omni-
bus vestris prouinciis Hierosolymam exportari so-
leret, Flaccus sanxit edicto, ne ex Asia exportari lice-
ret. Quis est Iudices, qui hoc non vere laudare pos-
sit? exportari aurum non oportere, cum sæpe antea
Senatus, tum me Cōsule grauissime iudicauit. Huic
autem barbarę superstitioni resistere, seueritatis mul-
titudinem Iudæorum flagrantem nonnunquam in
concionibus, pro Rep. contemnere, grauitatis sum-
mæ fuit. At Cn. Pompeius captis Hierosolymis, vi-
ctor ex illo fano nihil attigit.

Primarum partium) Authore Asconio Pediano comoedia quinque actus habet, hoc est, quinque dicitur in scena. Est ergo persona primarum partium quae saepius actu regreditur, secundarum quae minus minusque procedit. Teretius in Phormione. Quia primas partes qui aget, is erit Phormio. Hec ille. Hunc locum enarrans Donatus, Primas nunc, inquit, maximas. Ad actorem enim retulit. Cicero in Diuinatione, In actoribus Graecis fieri videmus saepe illum, qui est secundarum aut tertiarum partium, quum possit aliquanto clarius dicere, quam ipse primarum, multum submittere, ut ille princeps qui maxime excellat. Inde primas pro principatu & excellentia saepe licet inuenire. Ut de Claris Oratoribus, Primas in causis agebat Hortensius. Idem lib. de Oratore. 3. de actione scribens, Huic primas dedisse Demosthenes dicitur, quum rogaretur, quid in dicendo esset primum, huic secundas, huic tertias. Et lib. de Orat. ad Brutum. Ut iam non sine causa Demosthenes tribuerit & primas & secundas & tertias actioni. Et lib. de Orat. 2. Non possum equidem non ingenio primas concedere. Idem de claris Oratoribus, Erat excellens iudicio vulgi, & facile primas tenebat adolescens. Idem de Oratore ad Brutum. M. Antonius, cui vel primas eloquentiae patrum nostrorum tribuebat aetas, vir natura peracutus & prudens. Itemque, Quis unquam dubitauit quin in Rep. nostra primas eloquentia tenuerit, semper urbanis pacatisque rebus, secundas iuris scientia? Non longe a gradibus Aurelij, Gradus Aurelij, forum Aurelium, & tribunal Aurelium a Cicerone saepe dicitur. Eo improborum hominum ad tumultum & cedere faciendam paratorum multitudo conueniebat. ut scripsimus in prima Inuentuarum Ciceronis, Ad hos gradus Aurelios magno tumultu actum fuisse causam C. Iunij pro A. Cluentio scripsimus. Hunc locum agende huius causae non longe a gradibus Aurelij. Laeli de legibus, ut eos gradus Aurelios improbis hominibus & seditiosis compleret, qui in Flaccum & Ciceronem incitarentur, quum Cicero inuidiam auri Hierosolymitani a Flacco amoliret. Concordia) ironia est. Tantum ut Iudices audiant) Non is, qui ad gradus Aurelios collocati sunt. Non adiuuabo) Nam submitte voce age. Hierosolyma) Hierosolyma Iudee urbs orientis urbium longe clarissima fuit, ut ait Plinius cap. xiiij. libri quinti. Hierosolyma quoque in numero plurali dici paulo post inuenias. Barbarae superstitioni, Iudeorum religionem, quam a Deo immortali Mosi tradita est, superstitionem Romanis saepe appellauerunt, quum eorum superstitio re vera non religio fuerit, cuius ne vestigium quidem relictum sit. Flagrantem). i. aestuantem & tumultuantem. Captis Hierosolymis) Cn. Pompeius antequam bellum Mithridaticum confecisset, Iudeam subiugauit, & Hierosolymam vi cepit. Ea urbs fossam habebat in lapide excisa quadraginta pedes alta, ccl. lata. Pompeius obseruato ieiunij die, quo ab omni ope Iudei abstinere impleta fossa, & ad motus scalis in urbem ingressus, moenia euerti iussit, & Iudeorum Regem Aristobolum cepit, qui a Romanis desciscuerat. Authores sunt Strabo libro, xvi. & Appianus in Mithridatico.

Partes primae.

Primas partes agere.

Aurelij gradus.

Hierosolyma.

Hierosolyma capta.

Aristobolus.

In primis hoc, multa alia sapienter. in tam suspiciosa ac maledica ciuitate locum sermoni obtrektorum non reliquit. non enim credo religionem & Iudeorum & hostium impedimento praestantissimo Imperatori, sed pudorem fuisse. Vbi ergo crimen est: quoniam quidem furtum nusquam reprehendis, editum probas, iudicatum fateris, quaesitum & prolatum palam non negas, actum esse per viros primarios res ipsa declarat. Apameae manifeste comprehensum, ante pedes Praetoris in foro expensum est auri pondo centum paulo minus per Sextum Cesium Equitem Romanum castissimum hominem atque integerrimum: Laodiceae viginti pondo paulo amplius per hunc C. L. Peduceum Iudicem nostrum: Adramyttii per Cn. Domitium Legatum: Pergami non multum auri ratio constat. aurum in aerario est, furtum non reprehenditur, inuidia queritur, a iudicibus oratio auertitur, vox in coronam turbamque effunditur. Sua cuique ciuitati religio Laeli est. nostra nobis. stantibus Hierosolymis, pacatisque Iudaeis, tamen istorum religio sacrorum a splendore huius imperii, grauitate nominis nostri, maiorum institutis abhorrebat: nunc vero hoc magis, quod illa gens quid de imperio nostro sentiret, ostendit armis, quam chara diis immortalibus esset, docuit, quod est victa, quod elocata, quod seruata. Quamobrem quoniam quod crimen esse voluisti, id totum vides in laudem esse conuersum, veniamus iam ad ciuium Romanorum querelas. Ex quibus sit sane prima Deciani.

Iudeorum
religionē
eleuat.

Elocata.

Furtum nusquam reprehendis) id est nusquam ostendis Flaccū ex hac pecuniā quicq̃ accepisse. Edictū probas) quo Flaccus sanxit, ne ex Asia pecuniā exportari liceret. Iudicatū fateris) Nā exportari aurū nō oportere, quū sepe antea Senatus, tū Cicerone Cos. grauissime iudicauit. Prolatū palā) Nā ante pedes Prætoris expensū est. Per viros pri-
marios) Cesiū, Peduceū, Domitiū. Apamee) Apamea Asiæ oppidū est, qđ antea Celenas, deinde Ciboton appellauerūt. Expensum est auri pondo centum paulo minus) Vulgo ita loquerentur, expensum est paulo minus quam centum pondo auri. Castissimum hominem) Castus auctore Nonio Marcello dicitur aliquando a furtis & rapinis abstinēs. M. Varro, Nec manus visco tenaci tinxerat viri casta. Castū quoq; periuro contrariū esse Cicero significat pro Roscio Comoedo, Quis quē frau-
dasse dicatur? Roscius Fanniū? Quid est hoc probus improbū? pudens impudentē? periurū castus? callidū imperitus? liberalis auidū? Incredibile est. Laodicee) Laodicea vrbs Asiæ celeberrima fuit, Lyco flumini imposita, primum Diospolis, deinde Rhoas appellata, vt ait Plinius libro quinto. Per hunc C. L. Peduceū) Valerius Probus in libro de interpretandis Romanorum literis scribit per C. L. significari Caii libertum, vel Caium libertum. C. Peduceum forte scribi oporteat. C. cuiusdam Peducei Cicero meminit in libro Epistolarum familiarium. xij.

Adrymeti) Adramyttij legendum esse arbitror. Nusquam enim meminī legere Adrymetum urbem esse Asiæ. Adramyttium autem Pōponius Mela libro primo & Strabo libro. xiiij. inter Asiæ vrbes numerant. Per Cn. Domitiū Legatū) Hoc in loco arbitror desiderari quot pondo Adramyttij expēsa sint. Non multum auri ratio constat) id est quot auri pondo expensa sint non constat. Inuidia queritur) in Flaccum. A iudicibus oratio auertitur) Nam ad turbam quæ in gradibus Aurelij erat, orationem in hac quæstione auri Hierosolymitani Lælius aduertit. Stantibus Hierosolymis) antequam Pompeius cum Iudeis bellū gereret. Tamē istorū) Quid si tum non tamen legas? Ostēdit armis) quum a Romanis desciiuit. Quā chara dijs immortalibus) Parum charam dijs immortalibus hanc gentem fuisse ostendit, quod eam dii ipsi nō adiuuerint, sed bello vinci passi sint. Vt pro Q. Ligario, Causa tum dubia, quod erat aliquid in vtraque parte, quod probari posset. Nunc melior certe ea iudicanda est, quam etiā dii adiuuerint.

Elocata) id est loco & dignitate mota, vel facta tributaria. Vt elocatum fundum, qui locatus sit, Cicero Actione in Verrem quinta appellat. Xenon ad se pertinere negabat, fundū elocatum esse dicebat. Seruata) id est serua facta. Ad ciuium Romanorum querelas) In accusatione Lælius dixerat ciues Romanos qui in Asia negociarentur, queri de Flacco, quod ab ijs pecuniā exegisset.

Apamea.

Castus hō

Laodicea.

Adramyttium.

Dijs grati
non sunt
qui vincū-
tur.

Elocatus.

Quid tibi tandem Deciane iniuriæ factum est? ne-
gociaris in libera ciuitate. Primum patere me esse
curiosum: quousque negociabere? præsertim cum sis
illo loco natus. Annos iam triginta in foro versaris,
sed tamen Pergameno. Longo interuallo, siquando
tibi peregrinari commodum est, Romam venis, af-
fers faciem nouam, nomē vetus, purpuram Tyriam.
in qua tibi inuideo, quod vnīs vestimentis tam diu
lautus es. Verum est, negociari libet: cur non Per-
gami? Smyrnæ? Trallibus? vbi & multi ciues Ro-
sunt, & ius a nostro magistratu dicitur? ocium te
delectat: lites, turbæ, Populus Romanus odio est,
Græcorum libertate gaudes: cur ergo vnus tu Apol-
lonienses amātissimos Populi Romani, fidelissimos
socios, miseriore habes, quā aut Mithridates,
aut etiam pater tuus habuerit vnquam? cur his per
te frui libertate sua? cur denique esse liberos non li-
cet? homines sunt tota Asia frugalissimī, sanctissi-
mī, a Græcorum luxuria & leuitate remotissimī,
patres familias suo cōtenti, aratores, rustici: agros
habent & natura per bonos, & diligentia culturaque
meliores. In hisce agris tu prædia habere voluisti.
Omnino mallem (magis erat tuum, si te crassi agri
delectabant) hic alicubi in Crustumino, aut in Ca-
penati parauisses. Verum esto, Catonis est dictum,
pedibus compensari pecuniam.

Vna vesti-
menta.

Pedib⁹ cō-
pensari pe-
cuniam.

Primum ostendit querelæ Deciani credendum non esse, propterea
quod is Flacco iratus erat, quia ab eo Prætor ob avaritiam & crudelita-
tem damnat⁹ fuerat. In libera ciuitate) Apolloniam, vt arbitror, in-
telligit. Libera ciuitas quæ sit scripsimus pro Cornelio Balbo. Quo.

usque negociabere? Mercaturam quæ satiata quæstu vel contenta potius sit, Cicerō in libro de Officiis primo laudat. Iccirco quæ nunquam contenta sit, vituperanda est. Illo loco id est illa generis dignitate.

Faciem nouam id est mutatam. Annis enim triginta hominis facies multum mutatur. Nomen vetus Nam nomen non mutatur.

Purpuram Tyriam id est vestem purpuream. Purpura Tyria cur appellata sit, videre licet apud Politianum in Miscellaneis cap. xij. Vni vestimentis Urbanitas est, qua irridet sordes Deciani, qui tanto tempore vno vestimēto vtatur. Vt in nostra Gallia dici solet, quum quis vnica veste longum tempus vtatur, colorem vestis ei placere. Vna autem vestimenta plurali numero dixit, quod vestimentum etiam capitis, pedum, aliarumque corporis partium indumentum sit, quæ indumenta tam longo tempore Decianus non mutauit. Cur non Pergami? Id videtur pugnare cum eo quod paulo ante dixit, Annos iam triginta in foro versaris, sed Pergameno. Arbitror autem ita intelligi oportere, vt Apolloniæ Decianus negociatus sit & commoratus, sed in foro Pergameno versatus. Aut ita legendum esse, Cur Pergami, nō Smyrnæ aut Trallibus? Multi ciues Romani qui negociantur. A nostro magistratu id est a Prætorē Romano. Apollonienses Hos significat socios populi Ro. ac liberos fuisse. Habes id est facis. Tota Asia frugalissimi Dicendi genus attendendum est. Nam vsu sermonis quotidiani dicerent, Totius Asiæ frugalissimi. Quamuis autem frugalem dici Grammatici negent, frugalitas tñ frugaliter & frugalissimus dicitur. Vt lib. Tusculanarū quæst. 3. Eas tres virtutes fortitudinē iustitiā prudentiā frugalitas est cōplexa. Et si hoc quidē cōmune est virtutū. Omnes em̄ inter se nexę & iugatę sunt. Reliqua igitur & quarta virtus, vt ipsa sit frugalitas necesse est. Itē paulo post, Frugalitas, vt opinor, a fruge, qua nihil melius e terra oritur. Libro de Finib⁹ secūdo, Quod bene, id recte frugaliter, honeste. In Verrē Actione tertiā, Homo autē ordinis sui frugalissimus. Diligētia culturaque meliores Vt ingenia ita agri qui boni sunt, diligētia culturaque fiunt meliores. Crassi id est boni & pingues.

Hic alicubi In Italia. In Crustumino Crustumī Italię oppidū erat prope Veios, nō longe ab vrbe Roma distans. Oppidū veteris nomē retinet ager Crustuminus, in quo natū scēnū ibidē noxiū, extra salubre est. Author est Plini⁹ libris secūdo & tertio. In Capenati Capena oppidū fuit haud pcul ab vrbe Rom. Inde Capenas gentile nomē. Verū esto Quod improbauit, donat Deciano, vt ad sequētia trāseat. Pedib⁹ cōpensari pecuniā Librū vbi id Cato dicat, nō extare arbitror. Illā tñ esse puto sententiā, Agros ita bonos emi, vt p singulis pedib⁹ detur pecunia. Agri enim steriles paruo emuntur, nec pro singulis pedibus datur pecunia. Quum fundi bonitatem significant, id vulgo dicūt, si fundus solidis numis operiretur, non emi quantum valeat.

Asia tota
frugalissi-
mi.
Frugalis
non dicitur.
Frugaliter
& frugalitas.

Crassus
ager.
Crustum-
inum.
Capena.

Pedib⁹ cō-
pensari pe-
cuniam.

Longe omnino a Tiberi ad Caicū:quo in loco etiam Agamēnon cum exercitu errasset, nisi ducem Telephum inuenisset. Sed concedo id quoq, placuit oppidum, regio delectauit, emisses. Amyntas est genere, honore, existimatione, pecunia, princeps illius ciuitatis: huius socru, mulierē imbecilli consilii satis locupletē pellexit Decianus ad sese, & cū illa quid ageretur, nesciret, in possessione prędiorū eius familiam suā collocauit: vxorē abduxit ab Amynta pręgnantem, quę peperit apud Decianū filiam, hodieq, apud Decianū est & vxor Amyntę & filia: nū quid harum rerū a me fingitur Deciane? sciūt hęc omnes nobiles, sciunt boni viri, sciūt deniq, nostri homines, sciūt mediocres negociatores. Exurge Amynta, repete a Deciano, nō pecuniā, nō prędia: socru deniq, sibi habeat, restituat vxorem, reddat misero patri filiam. Membra quę debilitauit lapidib, fustibus, ferro: manus, quas cōtudit: digitos, quos cōfregit: neruos, quos cōcidit: restituere non potest. Filiā, filiā inquā ærūnoso patri Deciane redde. Hęc Flacco te nō p̄basse miraris? cui quęso tandē probasti? emptiōes falsas, prędiorū proscriptiōes cū mulierculis aperta circūscriptiōe fecisti. Tutor his rebus Græcorū legibus ascribendus fuit. Polemocratem scripsisti mercenariū & administrum consiliorū tuorum. Adductus est in iudiciū Polemocrates de dolo malo & de fraude a Dione huius ipsius tutelę nomine, qui concursus ex oppidis finitimis vndiq, qui dolor animorum: quę querelę condēnatus est Polemocrates sententiis omnibus, irritę venditiōes, irritę proscriptiōes: num restituīs?

Iudiciū de
dolo malo

Longè omnino a Tyberi.) Significat agros eos qui ad Tyberim sunt, steriles esse, quales sunt qui in Pupinia sunt, de quibus est apud Valerium Maximum libro. 4. titulo de Paupertate. Eos autem qui ad Caicum sunt esse admodum foecundos. Est autem Caicus fluuius ex Mysia veniens, vt ait Plinius libro. v. Mysum Caicum Virgilius appellat in libro Georg. 4. Etiam Agamemnon cū exercitu errasset.) Hoc arbitror dici ad significandā magnā vbertatem agrorū qui ad Caicum sunt. Nisi ducem Telephum inuenisset) Telephus Herculis filius ex Augea Alcei Arcadiæ Regis filia Mysiæ Rex fuit, vt fusius licet videre apud Diodorum Siculum libro. v. Eum ducē Græcorū ad Troianum bellum proficiscentiū factū esse Dictys Cretensis libro secundo de bello Troiano scribit. Vbi multa de hoc Telepho legere licet. Emisses) id est emere debuisses. Amyntas est genere) Narratio specialis est. Illius ciuitatis) Apolloniæ. Imbecilli cōsiliū) Cuiusmodi, solēt esse mulieres probæ. Quid agere?) i. quid Decianus agere vellet. Prædiorū eius) mulieris. Collocauit) Decianus. Vxorē abduxit) Authore Donato in Hecyrā Terentij, vt accersi vxor ad maritum, ita abduci a marito dicitur. Membra quæ debilitauit) Membra filiæ Amyntæ intelligi arbitror. Deciani crudelitatem ostendit. Hæc Flacco te non probasse). i. te ob hæc a Flacco damnatū. Circūscriptione). i. deceptione & circūuentione. Id enim circūscribere significat. Vt libro Academicarū Quæstionū quarto, Fallacibus & captiosis interrogationibus circūscripti atque decepti quidā, quū eas dissoluere nō possunt, desciscunt a veritate. Et libro de Officiis tertio, Iste dolus malus legibus erat vindicatus, vt tutela. xij. tabulis, & circūscriptio adolescentium lege Lectoria. Græcorum legibus) Etiam Romanorum legibus. Nam, vt ait Cicero pro Murena, mulieres omnes propter infirmitatem consilij maiores in tutorū potestate esse voluerunt. Itaq; nihil iis licet facere sine tutorum auctoritate. Ascribendus) id est interponendus, hoc est, tutoris auctoritas interponi debuit. Scripsisti) id est vt tutorem ascripsisti. Administratū) id est qui consilio tibi administrat, cuius consilio vteris. Huius ipsius tutelæ nomine.) quia tu eum velut tutorē ascripsisti, qui tamen tutor non erat. Qui concursus ex oppidis finitimis vndique?) Celebritatem causæ dicit, vt maiorem Deciani fraudem ostendat. Sententiis omnibus.) Iustum iudicium ostendit. Irritæ proscriptiones) Proscribere est libellum quendam rei venali affigere, quo ea res venalis esse cognoscatur. Vt hic sæpe videre licet, quum domus venalis est. Vt in libro de Officiis tertio, Claudius proscripsit insulam, vendidit: emit P. Calpurnius Lanarius. Huic ab Auguribus illud idem denunciatum est. Itaque Calpurnius quū demolitus esset, cognosceretq; Claudium aedes postea proscripsisse, quā esset ab Auguri-

Caicus.

Telephus.

Abducere
vxorem a
marito.Circūscri-
bere.Mulieres
sub tu-
tela.Proscribere
re rem.

bus demoliri iussus, ad arbitrum illum adegit. Et paulo post, Sic tu quū aedes proscribas, tabulam tanquam plagam ponas.

Defers ad Pergamenos, vt illi reciperent in suas literas publicas præclaras proscriptiōnes & emptiōnes tuas. repudiāt, reiiciunt. at qui homines? Pergameni laudatores tui. ita enim mihi gloriari visus es laudatiōne Pergamenorum, quasi honorem maiorū tuorum assecutus esses: & hoc te superiorē putabas esse q̄ Lælium, q̄ te ciuitas Pergamena laudaret. Num honestior est ciuitas Pergamena, q̄ Smyrnea? an ne ipsi quidem dicunt? Vellem tātum habere me ocii, vt possim recitare psephisma Smyrneorū quod fecerunt in Castritium mortuum, primū vt in oppidū introferretur, quod aliis non conceditur: deinde vt ferrent ephebi, postremo vt imponeretur aurea corona mortuo. Hæc P. Scipioni clarissimo viro, quū esset Pergami mortuus, facta non sunt. At Castritium quibus verbis dii imortales, decus patriæ, ornamentum populi Romani, florem iuuentutis appellant? Quare Deciane, si cupidus es gloriæ, alia ornamenta censeo quæras. Pergameni te deriserunt, quid tu? Iudi te non intelligebas? Quum tibi hæc verba recitabant, clarissimū virum, præstantissima sapientia, singulari ingenio, mihi crede, ludebant. Quū vero coronam aureā literis imponebant, reuera non plus aurum tibi q̄ monedulæ committebant. Ne tum quidem hominū venustatem & facetias perspicere potuisti? Igitur illi Pergameni proscriptiōnes quas tu efferebas, repudiauerunt. P. Orbius homo & prudens & innocēs, cōtra te omnia decreuit. In P.

Psephis
sma.

Globiū meū necessariū fuisti gratiosior. Vtinā neq;
ipm, neq; me pœniteret, Flaccū in Curia decreuisset:

In suas literas publicas).i.vt vulgo dicūt, in sua registra. Præclaras)
Ironia est. Ne ipsi quidē) Smyrnei. In Castritiū mortuū) Id contra
Decianum esse significat. Quod tamen breuitatis causa omittere se di-
cit, quæ breuitas iudicibus ipsis iucūda est. Vel qđ ait Luceius) Multa
hoc in loco deerant. Ab eo videlicet loco, In Castritiū mortuū vsq; ad
ad hūc, Vel qđ ait Luceius, quę in codice in Germania impresso reposita
sunt, quīs nō satis emēdata, ita tamen vt maxima ex parte intelligi
possunt. Ea aut quātū maxime potuimus, emēdauius. In oppidū.)
id est Pergamū. Qđ aliis nō cōceditur) Ne Romę quidē id cōcedebat.
Authore Cicerone libro de Legibus. 2. Hominē mortuū, inquit lex in
xij. tabulis, in vrbe ne sepelito, neque vrito. Sed ante legē tabularū. xij. Sepelire
& post, viros claros in vrbe sepultos fuisse, vt Publicolā Tiberonem & in vrbe.
Fabritium idē dicit. P. Scipioni) Quum P. Scipio Nasica Pontifex P. Scipio
Max. Tyb. Gracchū occidisset, eaq; ob rē plebi infensus esset, & aduersus Nasica.
eum pararetur accusatio, legationē liberā ei Senatus, vt postea dice-
mus, in Asiā decreuit, isq; prope Pergamū mortuus est, vt ait Plutar-
chus in vita Graccorū. Alia ornāmēta).i. alias laudes. Pergamenī
te deriserūt) Superiorē se Decianus q̄ Lēlium putabat, q̄ a Pergame-
na ciuitate laudatus esset. Ludi).i. derideri. Quū hęc verba recitabāt,
Clarissimū virū).i. quum hęc verba in literis de te recitabant appel-
lantes te clarissimū virū. Imponebāt literis) vt ea imponeretur Ca-
stritio mortuo. Q̄ monedum) Cum Chonrado Peutingero sentio
monedule, non monediū hoc in loco scribi debere, q̄ monedule furas-
citas aurī argentiq; præcipue mira sit. Quod autē sit iocus is, cuius op-
portunitate Cicero Flaccū de manifestissimis criminibus exemerit, nō
puto: propterea quod Macrobius in libro Saturnaliū. 2. negat hūc iocū
in Ciceronis oratione extare. Prius enim Cicero solebat orationes in Cicero qñ
foro pronūciare, q̄ scribere. Itaque nonnulla scribebat quæ nō dixerat: scripsit ora-
nonnulla dixerat, quæ non scribebat. Hunc iocum ab eo de industria tiones su-
omissum arbitror, ne eius ioci opportunitate, potius q̄ innocētia Flac- as.
cus absolutus esse videatur. Nec verisimile est hanc Ciceronis oratio-
nem Macrobiū ætate integram non fuisse: quem iocum sibi notum
esse dicit ex Furiū Bibaculi libro. Hominū) Pergamenorum. Per-
scriptiones) Proscriptiones scribi debere arbitror. Vt ante dixit. Irritæ
venditiones, irritæ proscriptiones. Itemq; Defers ad Pergamenos,
vt illi reciperent in suas literas publicas præclaras proscriptiones &
emptiones tuas. Flaccum incuria decreuissent) Hic locus emen-
datus non est.

Verídicas adiungís causas inímicítiarum, q̃ patri L. Flaccí Ædíli Curulí pater tuus Tribunus pl. diem dixerit. At istud nec ípsi quídem patri Flaccí, valde molestum esse debuit: præsertim cū ille, cui díes dícta est, Prætor postea factus sit & Consul : ille qui díe díxit, non potuerit príuatus in ciuitate cōsistere. Sed si istas inímicítias putabas, cur quū Tribunus militum Flaccus esset, in illíus legíone miles fuísti? quū per leges militares effugere líceret iníquitatem Tribuní, cur autem per te inímicum paternum, in consílium vocauít? Quæ quídem q̃ sancte solíta sint obseruari, scítis omnes. Nunc accusamur ab íis qui in consílio nobís fauerunt. Decreuit Flaccus, num aliud atq; oportuit in líberos? Num alíter censuit Senatus? In absentem decreuit? Quum ibídem esses, quum prodire nolles. non est hoc in absentem reum Senatusconsultum & decretum Flaccí. Quid si non decreuístet, sed díxisset: quis posset vere reprehédere? Num etiã fratris meí líteras pleníssimas humanitátis & æquitatís reprehensurus? Quas easdē mulierí a me datas, apud * requisíuit. R. líterarumq; Cíceronís. Quid? Hæc Apolloniéses, occasiõe facta, ad Flaccū detulerūt. Apud Orbíū acta non sunt, ad Globulum delata non sunt. Ad Senatum nostrū, me Cōsule, nōne Legatí Apollonienses omnia postulata de iníuriís vníus Decíaní detulerūt? Ad hæc, prædía incensa dedicauísti. Míttito q̃ aliena, míttito q̃ possessa per vím, míttito q̃ conuicta ab Apolloniensibus, míttito q̃ a Pergamenís repudiata, míttito etiã q̃ a nostrís magistratíbus in íntegrum restítuta, míttito q̃

nullo iure, neque in re, neque in possessione tua.

Veridicas adiūgis causas) Veras non veridicas legi oportere arbitror.
 Inimicitias) inter te & Flaccū. propter quas a Flacco se damnatum
 Decianus dixit. *Ædili Curuli*) *Ædiliū* em̄ duo genera fuisse vulgati⁹
 est, q̄ vt ignorari possit. Alij enim Curules erāt, alij plebei. Nec ipsi
 quidē patri) A maiore ad minus. Nam si patri, qui offensus est, id valde
 molestū esse nō debuit, multis minus filio. *Prætor postea*) Nam post
Ædilitatē primū *Prætura*, deinde *Cōsulatus* geri solebāt. Causa est cur
 id valde molestū patri nō fuerit. Pater em̄ honoribus postea auctus est,
 Deciani pater ita miser fuit, vt nō potuerit priuat⁹ in ciuitate cōsistere,
 aut propter egestatē, aut aliquo iudicio cōdemnatus, propter qđ exilio
 multatus ciuitatē amiserit. *Inimicū paternū*).i. patrē tuū inimicū pa-
 tris sui. *In cōsiliū*) Iudicū: vel in cōsiliū Flacci *Prætoris*. *Fauerūt*).i.
 paruerūt. Aliud atq; oportu⁹).i. aliud q̄ iustum fuit. *In liberos*).i.
 in te, cuius pater, vt dicis, inimicus fuit L. Flacci patri. *In liberos*).i.
 in te, qui auaritiā tuā & crudelitātē Flacco probare nō potuisti. Ali-
 ter) q̄ Flaccus decreuit. *In absentem* decreuit) L. Flaccus. *Fratrīs*
mei) Q. Ciceronis, qui Flacco in Asia successit. *Apud requisit*) locū
 hūc emendatum non esse nulli ignotum est. Si diuinare liceret mihi,
 lacunam sic replerem, apud tribunal sic requisit. *Responsi literarūq;*
Ciceronis (videlicet *Quinti*) quid sup. allatum est. *Apollonidenſes*)
Scribendū arbitror *Apollonienses*, de quibus antea mentionē habuit.

Occasione facta).i. data. *Apud Orbium*) Significat P. Orbium *Præ-* Facere oc-
 torem in Asia ante P. Globulum, & Globulū ante Flaccū fuisse, quare casionem.
 Globulum non Globium ante, & hīc scribendū arbitror, vt postea scri-
 ptum inuenire licet. *Me Consule*) quū Flaccus *Prætor* urbanus erat.

Incensa).i. quæ *Censores* non censuerunt. Vt incensum hominē pro *Incensus*.
 A. Cecinna appellat, iam populus, quū eum vendidit, qui miles factus
 non est, non adimit ei libertatem, sed iudicat eū non esse liberum, qui
 vt liber sit, adire periculum noluit: quū autem incensum vendidit, hoc
 iudicat, quū ij qui in seruitute iusta fuerunt, censu liberentur, eum qui
 quū liber esset, censerī noluerit, ipsum sibi libertatem abiudicasse. *In-*
censa prædia intelligere videtur ea quæ libera non fuerint. *Mittoq;*
aliena &c.) legendum facile apparet, mitto quod aliena, idque in tota
 hac repetitione. *Aliena* possessa per vim &c.) Hæc in causa fuerunt,
 cur a Deciano dedicari non licuerit. *Conuicta*) Id enim habet intel-
 lectum, vt arbitror, quod *Apollonienses* hæc sua esse ostenderint.

In integrum) Vt dedicata nō essent. Mitto quod nullo in iure neq;
 re neque possessione tua) legendum puto, Mitto quod nullo iure neq;
 in re neque in possessione tua.

Illud quero, sunt ne ista prædia censui censendo?
 habeant ius ciuile? sint nec ne? sint municipii? sub-
 signari apud ærarium, apud Censorem possint? In
 qua tribu denique ista prædia censuisti? Commisi-
 sti, si tempus aliquod grauius accidisset, ut ex iis-
 dem prædiis & Apolloniæ & Romæ imperatum
 esset tributum. Verum esto gloriosus fuisti, volui-
 sti magnum agri modum censere, & eius agri qui
 diuidi plebi Romanæ non potest. Census es præ-
 terea numeratæ pecuniæ cētum triginta milia. Eam
 opinor tibi numeratam non esse abs te. Sed hæc
 omitto. Quibus & mancipia Amyntæ: neque huic
 vllam in eo fecisti iniuriam, possidet enim ea mancipia
 Amyntas. Ac primo quidem pertimuit, quum
 te audisset seruos suos esse censum. Retulit ad iuris-
 consultos. Constabat inter omnes, si aliena censen-
 do, Decianus sua facere posset, eum maxima ha-
 biturum esse dominia. Habetis causam inimicitia-
 rum, qua causa inflammatus Decianus ad Lælium
 detulerit hæc opimam accusationem. Nam ita que-
 stus est Lælius, quum de perfidia Deciani diceret.
 Qui mihi author fuit, qui causam ad me detulit,
 quem ego sum secutus: is a Flacco corruptus est,
 is me deseruit ac prodidit. Siccine tu author tan-
 dem eum, cui tu in consilio fauisses, apud quem
 omnes gradus dignitatis tuæ retinuisses, pruden-
 tissimum hominem, nobilissima familia natum,
 optime de Republica meritum in discrimen omniū
 fortunarum vocauisti? Scilicet defendam Decianū
 qui tibi in suspicionem nullo suo delicto venit. Non

est, mihi crede, corruptus. Quid enim fuit quod ab eo redimeretur, ut duceret iudicium.

Sunt ne ista prædia censui censendo) Totus hic locus ita deprauatus est, ut inde nulla elici sententia possit. Videtur tamen Cicero vel le probare prædia ea quæ Decianus dedicauit incensa esse, quod Deciani non fuerunt, sed aliena, & per vim possessa. Sunt ne.) sint ne legendum potius est. Censui censendo) quid si legas, Sint ne ista prædia censore censenda? Habeant ius ciuile: sint nec ne?) Fortasse scribendum sit, Habeant ius ciuile nec ne. Quauis id durum videatur, prædia ius ciuile habere. Censuisti?) Si hic locus emendatus est, prædia sua censere dicitur etiam is qui ea Censori dat censenda & æstima- manda. Hoc autem dico si hic locus emendatus est: nam totus hic locus mihi suspectus est. Commisisti) id est fecisti. Roma est imperatum esset tributum) Hic locum corruptum quis non videt? Fortasse autem scribendum sit, Romæ imperatum esset tributum. Verum esto &c.) Aduersario concedit, quod erat in controuersia, ut ad sequentia transitum faciat. Qui diuidi plebi Romanæ non potest) id est qui ius ciuile Romanum non habet. Numeratæ pecuniæ) id est pecuniæ promptæ & præsentis. Non enim prædia solum, sed etiam pecunia censebatur. Centum triginta) Sestertiū aut milia, ascribendum videtur. Non esse abs te) Sed ab Amyntæ vxore, aut ab alio. Seruos suos esse censum) Fortasse legendum, Seruos suos censuisse. Ut ante dixit, In qua tribu denique ista prædia censuisti? Aut legendum est, quum a te audisset seruos suos esse censos. Nisi hic & paulo ante, Censui est præterea &c. census præteritū sit verbi censeor deponentaliter accepti. Retulit ad Iurisconsultos) id est Iurisconsultos cōsultuit. Inter omnes) Iurisconsultos. Censendo) id est Censori dando censenda. Habiturum esse) prædia aliudve quid hoc loco deest. Simul deesse arbitror, Flaccum Prætorem de hac re iudicasse. Itaque adiungit Cicero, Habetis causam inimicitiarum, ut magis lucidam faciat orationem. Habetis) id est audistis. Opimum) id est vberē. Est autem Ironia. Questus est Lælius) In Flacci accusatione. Qui mihi author fuit) Mimesis est. Imitatur enim verba ea quibus Lælius aut vsus est, aut certe vti potuit. Sicci- ne tu author) Apostrophe ad Decianum est. Eum) L. Flaccū. Cui tu in consilio fauisses) Nam antea dixit. Nunc accusamur ab iis qui in consilio nobis fauerunt. Scilicet defendam Decianum) Ostendit verisimile non esse Decianum a Flacco corruptum. Redimeretur) id est emeretur. Compositum pro simplici. Ut duceret) id est produceret & differret.

Sestertiū.
vicies.

In manū
conuenire

Horæ accu-
satoris &
patroni.

Cui sex horas omnino lex dedit. Quātū tandē ex his horis detraheret, si tibi morē gerere voluisset? Nimi rū illud est quod ipse suspicatur. Inuidisti ingenio scri ptoris tui, q̄ ornabat facete locū quē prēhēderat: & acute testeis interrogabat aut circūueniebat: fortasse fecisti & tu vt populī sermone exciperes. Idcirco Decianū vsq; ad coronā applicasti. Sed vt hoc verisimile est, ita haud verisimile Decianū a Flacco eē corruptū. Ea q; scitote Iudices esse vera, vel qđ ait Luceius, L. Flaccū sibi dare cupisse, vt fide se abduceret, sestertiū vicies. Et eū tu accusas auaritiæ, quē dicis sestertiū vicies voluisse perdere? nā quid emebat, cū te emebat? vt ad se trāsires? quā partē causæ tibi daremus? an vt enunciares consilia? Lælii? qui testes ab eo prodirent. quid? nos non videbamus habitare vnā? quis hoc nescit? tabulas in Lælii potestate fuisse non dubium est: an ne vehementer, ne copiose accusares? nunc facis suspicionem. Ita enim dixisti, vt nescio quid a te impetratum esse videatur. At enim Androni Sextilio grauis iniuria facta est, & non ferenda: q̄ cum esset eius vxor Valeria intestata mortua, sic egit eam rem Flaccus, quasi ad ipsum hæreditas pertineret. In quo quid reprehendas, scire cupio. q̄ falsum intenderit? qui doces? ingenua inquit fuit. Operitum iuris hominem. quid? ab ingenuis mulieribus hereditates lege non veniunt? in manum inquit conuenerat. Nūc audio, sed quæro usu, an coëptione?

Cui sex horas omnino lex dedit) In publicis causis singulis lege cōstituebantur horæ accusatori & patrono. Vt in causa Milonis duas horas accusatori & tres reo lege datas esse Asconius dicit. In causa Rabirii

perduellionis, reo tantū semihoram datā sibi Cicerō queritur. Inuidisti ingeniosus scriptoris tui) Hic itidem locus multum corruptus est. Fortasse ita legendum esset, Inuidisti ingenio scriptoris tui, q̄ ornat locum quem prēhenderat, & acute testes interrogabat. Locum quem prēhenderat) Quum multi erant in eadem causa accusatores, sua cuique causae pars agenda tribuebatur. Aut fortasse fecistis) Hoc in loco aliquid deesse, eaque quae adsunt nullo sensu sibi cohaerere ignotum non est. Applicasti nō applicuisti ex more Ciceronis poti⁹ est.

Vel quod ait Luceius) Hic adhuc aliquid deest, aut corrupta lectio est, quae ad hunc mihi modum magis integra videretur, Nam quod ait Luceius: vt nam particula sit inceptiua. Hunc autem Luceium Flacci cū Lelio accusatorem fuisse significat. Vt fide se abduceret) id est vt se pręuicatorē faceret, nec fidelis accusator esset. Fide enim quenquam abducere est corrumpere ne seruet fidem. Et eum tu accusas auaritiæ) Apostrophe ad Luceium est. Auaritiæ) id est repetundarum. Perdere) id est frustra tibi dare. Vt ad se transfires) & eum defenderes) Quam partem causae tibi darem) defendendam. Enunciares consilia) id est nobis reuelares secreta. Qui testes) enunciares. Tabulas) vbi scripta sunt testimonia, ex Asia allatas. Ne vehementer, ne copiose accusares) id est vt esses lenior & negligentior in accusatione, nec nobis tantum noceres, quātum posses. Vt nescio quid a te impetratū esse videatur) Luceium irridet, qui nec vehementer nec copiose Flaccum accusauit. At enim Androni) Hæc est secunda ciuium Romanorum querela. Valeria) Hæc eo nomine appellata est, quia L. Valerij Flacci filia erat. Quod falsum intenderit) id est, quod falso hereditatem ad se pertinere dixerit. Qui doces) id est quomodo aut qua ratione. Sed quero vsu coemptione) Legendum esse arbitror, vsu an coemptione. Quauis illud alio loco scripserimus, hic tamen locus postulat vt repetatur, Authore Boethio libro Commentariorum in Topica Ciceronis secundo. Tribus modis vxor habebatur vsu farre coemptione. Sed confarreatio solis Pontificibus conueniebat. Quae autem in viri manum coemptione conuenerant, hæc matresfamilias vocabantur: quæ vero vsu vel farre, minime. Coemptio vero certis solennitatibus peragebatur, & sese in communicando inuicem interrogabant. Vir ita, An sibi mulier materfamilias esse vellet. Illa respondebat, velle. Item mulier interrogabat, an vir sibi paterfamilias esse vellet. Ille respondebat velle. Itaque mulier in viri manum conueniebat. Et vocabantur hæ nuptiæ per coemptionem. Et erat mulier materfamilias viro loco filiae. Quam solennitatem in suis institutis Vlpianus ponit. Hæc ille. Quibus verbis significat vxorem quouis modo haberi in manu viri conuenire, vt hoc in loco Cicero dicit vxorem, quæ vsu aut

Fide abducere.

Enunciare consilia.

Vxoris habende modi

Matresfamilias.

In manu viri conuenire.

coemptione habita sit in manum conuenisse. A quoque Gellius cap. tertio libri quarti iustam legitimamque vxorem in mariti manu esse dicit. Eius verba sunt ex Ser. Sulpitij sententia, Pellicē, inquit, appellatā, probrosamque habitam, quę iuncta consuetaque esset cum eo, in cuius manu mancipioque alia matrimonij causa foret. Quibus ex verbis satis cognosci potest, quid sit in viri manum conuenire. Cicero tamen in Topicis significare videtur eas solum in manū viri conuenisse, quę per coemptionem habitę sint. Vxorīs, inquit, duę formę. Vna matrū familias. Hę sunt, quę in manum conuenere. At altera earum, quę tā tantummodo vxores habentur.

Vfus.

Coēptio.

Vsu non potuit: nihil enim potest de tutela legitima sine omnium tutorum auctoritate diminui. Coemptione? omnibus ergo auctoribus. In quibus certe Flaccum fuisse non dices. Relinquitur illud, quod vociferari non desistit: non debuisse, cum Pretor esset, suum negocium agere, aut mentionem facere hæreditatis. Maximas audio tibi L. Luculle, qui de L. Flacco sententiam laturus es, pro tua eximia liberalitate maximisque beneficiis in tuos, venisse hæreditates, cum Asiam prouinciam Consulari imperio obtineres: si quis eas suas esse dixisset, concessisses? Tu T. Vecti siqua tibi in Africa venerit hæreditas, usu amittes? an tuum nulla auaritia, salua dignitate retinebis? At istius hæreditatis iam Globulo Prætoris Flacci nomine petita possessio est. Non igitur impressio, non occasio, non vis, non tempus, non imperium, non secures ad iniuriam faciendam, Flacci animum impulerunt. Itaque eodem etiam M. Lurco vir optimus meus familiaris conuertit aculeum testimonij

sui: negauit a priuato pecuniam in prouincia Præ-
torem petere oportere. Cur tandem Marce Lurco
non oportet? extorquere, accipere contra leges non
oportet: petere non oportere, nunq̃ ostendes, nisi do-
cueris non licere.

Vsu) Vsu quia ratione vxor haberi solita sit legere non memini, nisi
quod scribit A. Gellius capite secundo libri tertij ex Q. Mutii sen-
tentia, vxorem vsurpandi causa a viro trinoctium totum abesse de-
bere ex duodecim tabulis. Vsurpari vxorem pro eo quod est vsu habe-
ri dici arbitror. De tutela legitima) Significat eam quæ vsu vxor ha-
bita sit, definere esse sub agnatorum tutela, aut certe eam diminuere,
quæ legitima tutela dicitur. Vt in libro Institutionum Iustiniani pri-
mo, titulo de legitima agnatorum tutela. Quibus testamento tutor
datus non sit, ijs ex lege duodecim tabularum agnati sunt tutores, qui
vocantur legitimi. Sunt autem agnati cognati per virilis sexus cognat-
tionem coniuncti, quasi a patre cognati. Erat igitur Flaccus Valeriæ so-
rori agnatus. Consulari imperio) In bello Mithridatico. Tu. T. Ve-
sti) Hunc T. Vestium significat Prætorem huic causæ præfuisse, eumq̃
fortitione Africam administraturum. Globulo Prætore) Huic Flac-
cum successisse arbitror. Impressio) id est vis & impetus. Vt in libro
Epistolarum Familiarium quinto, Ad tertium nonas Ianuarias quū
agere coepisset, tertio quoque verbo orationis suæ me appellabat, mihi
minabatur, neque illi quicquam deliberatius fuit, quam me quacunq̃
ratione posset, non iudicio neque disceptatione, sed vi atque impres-
sione euertere. Inde impressionem dare & facere pro eo quod est in ho-
stes summa vi irruere & impetum facere. T. Liuius dicit libro secundo.
Volsi cursu & clamore fessi, quum se velut stupentibus metu intulisse
sent Romanis, posteaquam impressionem sensere ex aduerso factam,
& ante oculos micare gladios, haud secus, q̃ si in insidias incidissent,
turbati vertunt terga. Libro tertio, Duo extra ordinem millia, quæ in
sinistrum cornu Romanorum in ipso certamine impressionem face-
rent, tenere. Libro quarto, Hæc locutum, exequentemque dicta redin-
tegrato clamore secuti dant impressionem. Non occasio) quod esset
Prætor Flaccus. M. Lurcho) De Lurchonis testimonio antea dixit.
Non licere) Est enim aliquid quod non oporteat, etiam si licet, quic-
quid vero non licet, certe non oportet. Vt ait Cicero pro L. Cornelio
Balbo.

Vsu habere
re vxorē.

Tutela le-
gitima.

Impressio.

Facere im-
pressionē
& dare.

Dicere pecuniam doti

Iudicium ex edicto dare.

An legationes sumere liberas exigendi causa, sicut & tu ipse nuper & multi viri boni sæpe fecerunt, rectum est? quod ego non reprehendo, socios video queri. Prætores si hæreditatē in prouincia non reliquerit, non solum reprehendendum, verum etiā condemnandum putas? Doti, inquit. Valeria pecuniam omnem suam dixerat. nihil istorum explicari potest, nisi ostenderis, illam in tutela Flacci non fuisse. si sit, quæcunque sine hoc auctore est dicta dos, nulla est. Sed tamen Lurconem quæ pro sua dignitate moderatus est in testimonio dicendo religioni suæ, tamen iratum Flacco esse vidistis. neque enim occultauit causam iracundiæ suæ, neque reticendam putauit. questus est libertum suum Flacco Prætores esse damnatum. O conditiones miseras administrandarum ciuitatum & prouinciæ: in quibus diligentia plena simulatum est, negligentia vituperationum, ubi seueritas periculosa est, liberalitas ingrata, sermo insidiosus, assentatio perniciofa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundiæ occultæ, blanditiæ apertæ: venientes Prætores expectant, presentibus inserviunt, abeuntes deserunt. Sed omittamus querelas, ne nostrum consilium in omittendis prouinciis laudare videamur. Literas misit de villico P. Septimii hominis ornatī, qui villicus cædem fecerat. Septimium ardentem iracundiā videre potuistis. in Lurconis libertum iudicium ex edicto dedit. hostis est Lurco. quid igitur? hominum gratiosorum splendorumque libertis fuit Asia tradenda: an simultates nescio quas cum libertis vestris Flaccus exercet?

Legationes sumere liberas) Legationes **liberas** decernebat Senatus ijs qui propter egregium aliquod facinus populi inuidiam sibi confluauerant, vt his honesta causa ex vrbe proficiscendi esset ad declinandam inuidiam. Vt quum accusatores a plebe pararentur Scipioni Nasice, qui Tyb. Graccum occiderat, Senatus de salute eius sollicitus liberam ei legationem in Asiam decreuit. vt in Ciceronis **Milonianam** scripsimus. D. Brutus scripsit ad Ciceronem, quæ epistola est in libro Epistolarum Familiarium. xi. Eius verba sunt, Quum in his angustiis versarer, placitum est mihi, vt postularem legationem liberam mihi reliquisque nostris, vt aliqua causa proficiscendi honesta quæreretur. Etiam exigendi causa huiusmodi legationes decerni hoc in loco testatur Cicero. Legationes liberas, definitum tempus lege Iulia habere Cicero scripsit ad Atticum libro decimoquinto. Socios video queri) id reprehendendam significat. Doti pecuniam dixerat) id est dotis nomine promissum ferat. Dicere enim authore No. Marcello promittere aliquando significat. Pomponius, Numos certos dicas. Dico quinquaginta millia. Sallustius libro historiarum secundo. Eodem anno in Macedonia C. Curio principio veris cum exercitu profectus in Dardaniam, quibus potuit pecunias dictas coegit. Afranius, Nescio cui vicino perpauperi, cui diceat dotis paululum. Explicari, id est expediri, & ad accusationem vtiliter proferri. Sine hoc authore) id est non interueniente Flacci auctoritate. Apud Titum Liuium libro tricesimoquarto, M. Cato dissuadens ne Oppia lex abrogetur. Maiores, inquit, nostri nullam ne priuatam quidem rem agere foeminas sine authore voluerunt, in manu esse parentum, fratrum, virorum. Moderatus est religioni sue) Moderatus participium est. Medicor illam rem & illi rei, modulator, moderor, & comitor authore Seruio libro Commentariorum in Aeneid. Vergilij septimum dicimus. Infidiosus) id est fallax & assentatorius. Vehementes in prouinciam. Expectant) aduentum optantes. In omittendis prouincijs) Cicero enim post Quaesturam constituit ab vrbe non discedere, quod sensisset populum Romanum aures hebetiores, oculos acres atque acutos habere. Vt amplius idem ait in Oratione pro Cn. Plancio. Eam ob rem nec Pretor, nec Consul prouinciam sortitus est. Literas misit) Coniicere licet P. Septimii libertum in Asia caedem fecisse ac deinde Romam confugisse. Flaccum ea de re Romam scripsisse. Iudicium ex edicto dedit) id est tulit sententiam secundum edictum. Id edictum quod fuerit sciri non potest, quia ignotum est, quo crimine conuictus sit is Lurchonis libertus, quem turpi iudicio condemnatum fuisse antea Cicero dixit. Tradenda libertis) vt in eo quod vellent impune facerent. An similtates nescio quas) Id credendum non est Flaccum horum libertos poena affecisse, quia ijs iratus esset.

Legationes
libere.Dicere do-
ti pecunia.Foeminae
in tutorum
potestate.
Moderatus
religionem.
Infidiosus.Dare edi-
ctum.

Decisionis
arbiter.
† Cælius.

Prolixe.

Aram te-
nens iuraret

An vobis in vestris vestrorūq; causis seueritas odio est: eandē laudatis cū de nobis iudicatis. At iste Andro spoliatus bonis vt dicitis, ad dicendū testimoniū nō venit. Quid si veniat: decisionis arbiter C. † Cælius fuit, quo splendore vir, qua fide, qua religione: obfignator C. Sextilius Lurconis sororis filius, homo & prudens & constans & grauis: si vis erat, si fraus, si metus, si circūscriptio, quis pactiōem fieri, quis adesse istos coegit? Quid si ista omnis pecunia, huic adolescentulo L. Flacco reddita est: si petita, si redacta, si per hūc Antiochum paternum huius adolescētis libertum, senī illi Flacco probatissimum: videmur ne non solū auaritię crimen effugere, sed etiā liberalitatis laudem assequi singularem: communem enim hæreditatem, quę æqualiter ad utrūq; lege venisset, concessit adolescenti propinquo suo, nihil ipse attigit de Valerianis bonis. Quod statuerat facere, adductus huius pudore, & non amplissimis patrimoniī copiis, id non solum fecit, sed etiam prolixè cumulateq; fecit. Ex quo intelligi debet, eum contra leges pecunias non cepisse, qui tam fuerit in hæreditate cōcedenda liberalis. At Falcidianum crimen ingens. Talenta quinquaginta se Flacco dicit dedisse: audiamus hominem, non adest. Quomodo igitur dicit: epistolam mater eius profert, & alteram soror. Scriptum ad se dicunt esse ab illo, tantam pecuniam Flacco datam. Ergo is, qui si aram tenens iuraret, crederet nemo, per epistolam, quod volet, iniuratus probabit: at qui vir? q̃ non amicus suis ciuibus: qui patrimonium satis lautum, quod hic nobiscum con-

ficere potuit, Græcorum conuiuîis maluit dissipare.

An in vestris) In codicibus aliis lego, An vobis, in vestris &c. Vestrorum) vt libertorum, aliorumq. Seueritas) quā Flaccus in horum libertorum iudicio secutus est. Decisionis arbiter) Significat Flaccū pactionē cū Androne de hereditate Valerię fecisse, eiusq. C. Cęciliū arbitrum, & C. Sextiliū obfignatorē, vt nullā vim, nullā fraudem in Flacco fuisse ostēdat.

Decisio.

Decisionis).i.pactionis. Decisionē in re dici postea significat. & decidere pacisci significat. vt pro Sex. Roscio Amerino, Si hāc ei rē priuatim Sex. Roscius mādauisset, vt cū Chysogono trāsigeret atq. decideret. Et pro Q. Roscio Comoedo, Panurgū, inqt hūc seruū cōmunē Q. Flauius Tarquiniēsis qdā interfecit. In hāc rē inqt me cognitōrē dedisti: lite cōtestata, iudicio dāni iniuriā cōstituto, tu sine me cū Flauio decidisti. Si

vis) Flacci, quia Prætor erat. Pactionē).i.decisionē. Quis adesse istos) Cęciliū & Sextiliū. Adolescētulo L. Flacco) huius Flacci ppinquo. Redacta) in sūmā. Si p hūc) Arbitror legēdū, Si numerata, aut si donata p hūc, Copiis) quib. hic adolescēs abūdabat. Prolixe).i.abūde & magna copia. Prolixū em̄ quasi porro laxū dictū est. Inde plixa oratio dicī. Hac voce vsus est etiā in oratiōe p domo sua. Neq. ille tot suspicionib. certorū hoīm & scelere exulceratus, quē meū tēpus postularēt, fatis plixe mihi pollicerē. Et ad Trebatii lib. Epist. Familiariū. 7. Neq. mehercule minus ei plixe de tua volūtate promisi, q. erā solitus de mea polliceri. At Falcidianū crimen) Ostēdit falsum qd Falcidiū dixerit se de-

Prolixe.

disse Flacco talēta quinquaginta. Falcidianū crimē) qd i Falcidiū admis- sum a Flacco, aduersarii dixerūt, quū se quinquaginta talētis spoliatum dicit. Vt crimen Asinianū, qd in Asiniū admisū est, quē Auili. necauit, Pro. A. Cluētio, Ac tū in Oppianici causa crimen hoc Asinianū quū testib. multis, tū vero iudicio Auili probabat. Et p Milone Clodianū crimen, quod in Clodiū admisū videbat accusatorib., quū eū Milo occidit. Nec vero me Iudices Clodianū crimē mouet, nec sū tā demēs, tāq. vestri sensus ignarus, vt nesciā qd de morte Clodij sentiat. Ingēs) Ironia est. Si arā tenēs iuraret) Morē fuisse Græcorū vt arā tenētes iurarēt, alibi scripsim. Est aut argumētū a maiore ad minus. Cōficere).i.deco- quere pdere absumere. vt paulo post. Vt eā pecuniā quam cōfecerat, nō cōsūpisse, sed Flacco dedisse videat. Alioq. cōficere pecuniā est colligere, vt alio loco docuimus. Dissipare).i.dispergere. Dissipare em̄ dispergere est vt pereat vel ignominie causa. vt in lib. de Legibus. 2. C. Marij sitas reliquias apud Anienem dissipari iussit Sylla victor, acerbiorē odio incitatus, quam si tam sapiens fuisset, quam fuit vehemēs. Dissipatum ser- monē pro dispersa fama ante dixit Cic. Sermo est tota Asia dissipatus.

Crimen
Falcidia
num.

Iurat tē
nēs aram
Conficere
patrimo-
niū & pec-
uniā.
Dissipare
Dissipatus
sermo.

Comesse
bona.
Matercula

De vitio
detrahit.

quid attinuit relinquere hanc urbem? libertate tam
preclara carere? adire periculum nauigandi? quasi bo-
na comesse Romae non liceret. Nunc denique mater-
culae suae festiuus filius aniculae minime suspitiosae
purgat se per epistolam, ut eam pecuniam, quam confecerat,
non consumpsisse, sed Flacco dedisse videatur. At fru-
ctus isti Trallianorum Globulo P. venierant. Falcidius
emerat HS. nongentis millibus, si dat tantam
pecuniam Flacco, nempe idcirco dat, ut rata sit em-
ptio. Emit igitur aliquid, quod certe multo pluris es-
set. Dat de lucro, nihil detrahit de viuo: minus igitur
lucri facit: cur Albanum venire iubet? cur matri
praeterea blanditur? cur epistolis & sororis & matris
imbecillitate aucupatur? Postremo cur non audimus
ipsum? retinetur credo in provincia, mater negat. ve-
nisset, inquit, si esset denunciatum. Tu certe coegisses,
si vllum firmamentum in illo teste posuisses, sed homi-
nem ab negotio abducere noluisti. Magnum erat ei
certamen propositum, magna cum Graecis contentio,
qui tamen ut opinor iacent victi: nam iste vnus totam
Asiam magnitudine poculorum, bibendoque superauit.
Sed tamen quis tibi Leli de epistolis istis indicauit?
mulieres negant se scire. Quis? is ipse? igitur ille tibi se
ad matrem & sororem scripsisse narrauit? an etiam scri-
psit oratu tuo? at vero M. Ebutium constantissimum & pru-
dentissimum hominem Falcidii affinem nihil interrogas?
nihil eius generum pari fide praeditum C. Malium? qui pro-
fecto de tanta pecunia, si esset data, nihil audisse non
possent. His tu igitur epistolis Deciane recitatis,
his mulierculis productis, illo absente auctore lau-

dato, tantum te crimen probaturum putasti? præsertim cum ipse non deducendo Falcidium, iudicium feceris plus falsam epistolam habituram ponderis, quàm ipsius præsentis fictam vocem, & simulatum dolorem.

Materculæ suæ festiui filius) Falcidium eludit, hisque diminutivis blandimenti derisorii causa utitur. At fructus isti.) Hoc dictum aduersarii Cicero proponit refutandum. Isti autem hoc loco ociosa dictio videtur, ut ea sit sententia aduersarios dixisse Falcidium Globulo Prætoris Trallianorum fructu emisse. Ut rata sit emptio.) probante Flacco Prætoris, qui Globulo successit. Multo pluris esset) quàm pecunia ea qua id emeret. Nihil detrahit de viuo) Lucrum & viuum in emptione sunt ad hunc modum. Si quis rem valentem triginta scutat, viginti scutatis emat, viuum est viginti scutati, & decem lucrum.

Viuum in
emptione.

Cur Albanum vænire iubet) Ostendit falsum esse quod fructus Trallianos emerit, quod de lucro aliquid Flacco dederit. Nam si Trallianos fructus minoris quàm essent, emit. & si quid de lucro Flacco dedit, opus non fuit, ut Albanum venderet. Matris imbecillitatem aucupatur) id est matrem imbecillam captat & vult decipere. Ab negotio abducere.) Deridet Cicero Falcidium, eumque in contemptum iudicibus adducit, quo minus falcidianum crimen esse credant. Magnitudine poculorum.) Græcos in conuiuio primum minoribus poculis, deinde maioribus bibere solitos, & inde factum prouerbum, ut Græco more bibere dicatur, scripsimus latius in Commentariis in Græphum Ausonij. An etiam scripsit oratu tuo) id est an eum orasti ut scriberet, ut haberes quod in Flaccum diceres. Oratu autem est veluti iussu permissu hortatu euentu arbitrato, aliaque eiusdem generis multa, quæ in hoc casu tantum in quarta declinatione inueniuntur. Iudicium feceris.) id est iudicaueris. Ut paulo post, Grauius iudicia pro Reipublicæ dignitate multa de coniuratorum scelere fecistis. Pro lege Manilia, De quo homine vos, id quod maxime facit auctoritatem, tanta & tam præclara iudicia fecistis. Id autem dictum est, ut facere pugnam, prælium, coniecturam, finem, conuicium, furtum, pactionem, aliaque eiusdem generis, de quibus alio loco scripsimus. Simulatum dolorem) quod dolere se simulet de tanta pecunia Flacco data.

Aucupat
imbecillitatem
matris.
Græco more
bibere.

Oratu.

Facere iudicium.

Sed quid ego de epistolis Falcidii, aut de Androne Sextilio, aut de Deciani sensu tãdiu disputo? postulo de salute omniũ nostrũ, de fortunis ciuitatis, de summa Reipublice taceo? quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris Iudices sustinetis. Videtis in quo motu tẽporũ, quãta in cõuersione rerũ ac perturbatione versemur. Cũ alia multa tetri homines, tum hoc vel maxime molitur, vt vestrae quoq; mentes, vestra iudicia, vestrae sententiae optimo cuiq; infestissime atq; inimicissime reperiãtur. grauia iudicia pro Reip. dignitate, multa de coniuratorũ scelere fecistis. non putãt satis cõuersam esse Remp. nisi in eandẽ impiorũ pœnã optime meritos ciues detruserint. Oppressus est C. Antonius, esto. habuit quãdã ille infamiã suã: neq; tamẽ ille ipse, pro meo iure dico, vobis iudicibus dãnatus esset: cuius damnatione sepulcrum L. Catiline floribus ornatũ, hominũ audacissimorũ ac domesticorũ hostiũ conuẽtu epulisq; celebratũ est. iusta Catiline facta sunt. nunc a Flacco Lentuli pœnæ per vos expetuntur. quam potestis P. Lentulo, qui vos in complexu liberorum coniugumq; vestrarum trucidatos incẽdio patriæ sepelire conatus est, mactare victimã gratiorẽ, q̃ si L. Flacci sanguine illius nefariũ in vos omnes odiũ saturaueritis? Litemus igitur Lentulo.

Iusta.

Litare.

De Deciani sensu) Qui nō satis ingeniose Falcidianũ crimen finxit. Aut Deciani sensu, q̃ Amyntæ vxori imposuit. De salute omniũ nostrum) Transit ad conciliationem quæ est partim per cõmiserationẽ, partim per enumerationem. Quam vos vniuersam) Id Cicero facit sæpiissime, vt ostendat iudicium, quod laturi sint iudices, ad Rẽpublicã vel ad ipsos iudices pertinere. Id paulo post faciet amplius. In quo mo

tu).i.in qua mutatione. Certi homines) qui in coniuratis fuerunt,& coniurationi fauerūt. Conuersam).i.versam & mutatā,vt ante dixit, Conuerſa
 Quāta in cōuerſione rerū ac perturbationē versemur. Impiorū poenā) Resp.
 qua coniurati affecti sunt. Oppreſſus eſt C. Antonius) C. Antonius C. Anto-
 Marci oratoris filius Ciceronis Cōſulis Collega ſuſpicione coniuratio- nii cauſa.
 nis laborauit. Itaq; L. Catilina petens Conſulatum Ant onii ſibi fore
 Collegam ſperabat hominē & familiarē,& omnibus neceſſitudinibus
 circūuentū,cū eoq; ſe Conſulem initiū agendi belli ſe facturum . Itaq;
 repulſo Catilina Cicero hunc ſuū Collegam pactiōe prouincię perpu-
 lerat,ne contra Rempublīcā diſſentiret. Author eſt Salluſtius. De hac
 Antonij ſuſpicione Cicero pro P. Seſtio, Atq; ego, inquit, de Antonio
 nihil dico præter vnū, nūq̃ illum in illo ſummo timore ac periculo ci-
 uitatis,neq; cōmunē metum omnīū,neq; propriam nonullorū de ipſo
 ſuſpitiōē,aut inficiando tollere,aut diſſimulando ſedare voluiſſe. Hūc
 accuſauit M. Cēlius, vt eſt in Oratione pro eo Cēlio, Accuſauit, inquit,
 C. Antonīū Collegā meū, cui miſero præclari in Rempublīcā beneficii
 memoria nihil profuit, nocuit opinio maleficij cogitati . Eū ſe Cicero
 defendiſſe dicit pro domo ſua. Hora, inquit, fortasſe ſexta diei queſtus
 ſum in iudicio,quū C. Antonīū Collegam meū defēderē,quædam de
 Republica quæ mihi viſa ſunt ad illius miſeri cauſam pertinere. L.
 Catilinę) Nam decreuit Senatus,vt Antonius cū exercitu Catilinam
 perſequi maturaret. Quū autem Antonius pedibus æger prælio aſſe
 nequiret,M. Petreio Legato exercitū permiſit, a quo necatus Catilina
 eſt, vt eſt apd Salluſtiū. Domestīcorū hoſtiū).i.coniuratorū. Epulisq; Epulum
 Romani enim veteres propinquorū ſuorū aut amicorū mortuorum mortuorū
 nomine populo Ro.epulū dabāt. Vt pro L.Murena Q. Maximus Afri- noie dare.
 cani patui ſui nomine epulum populo dedit, cui rei Q. Ælium Tu- Iuſta,
 beronem præfecit. Iuſta) Iuſta numero tantum plurali appellātur ſa-
 crificia ea quę in honorem mortuorū fiunt. Cicero in libro de Legib⁹.2.
 Siti dicūtur ii qui conditi ſunt.nec tamē eorum ante ſepulcrum eſt, q̃
 iuſta facta,& corpus incenſum eſt. Itemq;. Quid vero ex iis, qui horum
 ſclerū principes fuerūt,& præter ceteros in omni religione impij; non
 ſolū vita cruciati atq; dedecore,verū & ſepultura & iuſtis exequiis carue-
 rūt. A Flacco Lentulī poenę expetūtur) qđ Flaccus Prętor ad pontē
 Miluiū Allobroges cū comitatu & literis deprehēderit. In his ſuas lite-
 ras agnoſcens Lentulus impietatis poenas dedit. Per vos) veſtris ſen-
 tentiis, ſi Flaccū condemnetis. Litemus igitur Lentulo) Artiſicioſa
 prohibitio eſt,quę permiſſionis ſpeciem habet. Litemus) id eſt ſacrifi- Litare.
 cemus & iuſta faciamus, aut Lentulī manes Flacco maſtato placem⁹.
 No.enim Marcellus ſacrificare & litare diſtinguit, vt ſit ſacrificare ve-
 niam petere,litare propitiare & votum impetrare.

Parentare

Parētemus Cethego . reuocemus eiectos . nīmīę pietatis & summi amoris in patriam vicissim nos pœnas, si ita diis placet, sufferamus . nos iam ab iudiciis nominamur , in nos crimina finguntur , nobis pericula comparantur . quę si per alios agerent, si deniq; per populi nomen ciuium imperitorum multitudinem concitassent, æquiore animo ferre possemus . Illud vero ferri non potest , q; per Senatores , & per Equites Ro. qui hæc omnia pro salute omnium, cōmuni consilio, vna mēte atq; virtute gesserūt, harū rerū auctores, duces, principes spoliari omnibus fortunis ac de ciuitate expelli posse arbitrātur . Etenim populi Ro. perspicīūt eā mentē & volūtātē, omnibus rebus quibus potest populus Ro. significat quid sentiat: nulla varietas est inter homines opinionis, nulla volūtatis, nulla sermonis . Quare si quis illuc me vocat, venio . Populū Ro. disceptatorē nō modo nō recuso, sed etiā deponco . vis absit, ferrū ac lapides remoueantur, operę faceffant, seruitia fileant : nemo erit tā iniustus , qui me audierit, sit modo liber & ciuis , quin potius de premiis meis q̃ de pœna cogitandū putet . O dii immortales, quid hoc miserius? nos qui P. Lētulo ferrum & flammā de manibus extorsimus, imperite multitudinis iudicio confidimus, lectissimorum ciuium & amplissimorum sentētiās pertimescimus . M. Aquiliū patres nostri multis auaritiæ criminibus, testimoniisq; cōuictū, quia cū fugitiuis fortiter bellum gesserat, iudicio liberauerunt . Consul ego nuper defendi C. Pisonē, qui quia Consul fortis constāsq; fuerat, incolumis est Reipublicæ cōseruatus .

Faceffant
operę.C. Piso ab-
solutus.

Parentemus).i.iusta exequiarū faciamus. Non solū parentibus parentalia fieri locus hic documento est. Non igitur absurda opinio eorū est, qui a parendo, parentare inclinātū esse putauerūt, q̄ qui parentarēt mortuis parerent, qui viui ita fieri iusserāt. Eiectos).i.exules & dānatos. Si ita placet) In codicibus aliis scriptū est, si ita diis placet. Ab indicibus) qui sperāt fore, vt Flaccus cōdemnetur: qđ si fiat, oēs qui adiutores & authores fuerūt opprimēde coniurationis in iudiciū etiam fictis criminibus vocabūt. Itaq; se ab indicibus iā nominari dicit. Per Senatores & per Equites).i.per Iudices qui sunt ex Senatorio ordine & Equestri. Hęc omnia gesserūt) In opprimēda coniuratione. Senatus eū & Equitū cōsilio & auxilio tū vsus Cicero est. Harū rerū authores) vt me & Flaccum. Perspiciūt eā mentē) Fortasse legendū sit, perspicūt mentē, ad eā sententiā. Hi certi homines populi Romani mētem cognoscunt, quā populus ipse omnibus rebus, quibus potest, significat. Quia igit in populo nulla varietas opinionis in Senatoribus & Equitibus eā se inuenire posse putauerunt. Illuc).i.ad populi iudiciū. Vis absit).i.nullus ciuis improbus absit, qui vim faciat. Ferrum).i.gladii.

Operē).i.operarii, quorū auxilio improbi vtebātur ad vim faciendā. De iis alibi scripsimus. Operē autē pro operariis, vt seruitia pro seruis dicūtur. Facebant).i.recedāt, absint. Id enim faceere significat, vt ait No. Marcellus. Cicero in Hortensio, Facebant igit oēs, qui docere nihil possunt, quo melius sapiētiusq; viuamus. M. Aquiliū) His exemplis ostēdit sapiētes iudices in rebus iudicādis cogitasse, quid Reipublicæ vtilitas posceret. M. Aquiliū) M. Antonius orator excitauit M. Aquiliū Consularē reum in causa eius perorāda, eiusq; tunicā diloricauit, & iudicibus cicatrices aduersas senis Imperatoris ostēdit. vt author est Cicero in libro de Oratore, 2. Quo eodē in libro facit eūdē Antoniū illa de eodem Aquilio dicentē, Nolite existimare me ipsum, quū mihi M. Aquilius in ciuitate retinēdus esset, quæ in causa peroranda fecerim sine magno dolore fecisse. Quē enim ego Consulem fuisse, Imperator ornatū a Senatu, ouātē in Capitoliū ascendisse meminissē, hūc quū afflētū, debilitatū, moerentē, in summū discrimen adductū viderē, non pri⁹ sum conatus misericordiā aliis cōmouere, q̄ misericordia sum ipse captus. Sensi equidē tum magnopere moueri iudices, quū excitauī moestū ac sordidatū senē, & quū feci magno animi motu ac dolore, vt discinderem tunicā, & cicatrices ostenderē. Hūc de pecuniis repetundis reum fuisse T. Liuius libro. lxx. author est. Cum fugitiuis fortiter bellū gesserat) M. Aquilius Consul in Sicilia bellū seruile concitatum confecit, vt ait idem Liuius libro superiore. De hoc bello seruili L. Florus in Epitomatis scripsit. C. Pisonem) Quo crimine accusatus Pison sit, quōq; A. Thermus legere non memini.

Parentare

Operas.

Faceere.

M. Aquiliij
defensio.

L. Murena
absolutus.

Legati lau-
dationis
causa.

Defendí ítem Consul L. Murenā Consulē designatū. nemo illorū iudicum clarissimis viris accusantibus audiēdū sibi de ambitu putauit, cū bellū iam gerēte Catilīna omnes me auctore duos Consules Cal. Ianuriis scirent esse oportere. Innocens & bonus vir, & omnibus rebus ornatus, bis hoc anno me defendēte absolutus est A. Thermus, quāta Reipublicę causa, letitia populi Romani quanta gratulatio consecuta est? Semper graues & sapientes iudices in rebus iudicandis quid vtilitas ciuitatis, quid cōmunis salus, quid Reipublicę tempora poscerent, cogitauerunt. cum tabella vobis dabitur Iudices, nō de Flacco dabitur solum: dabitur de ducibus auctoribusq; conseruandę ciuitatis: dabitur de omnibus bonis ciuib; : dabitur de vobismetipsis : dabitur de liberis vestris : de vita, patria, de salute communi. non iudicatis in hac causa de exteris nationibus, non de sociis : de vobis ac vestra Republica iudicatis. Quod si prouinciarum vos ratio magis mouet quā vestra, ego vero non modo non recuso, sed etiam postulo, vt prouinciarum auctoritate moueamini. Et enim opponemus Asię prouincię, primum magnam partem eiusdē prouincię, quę pro huius periculis Legatos laudatoresq; misit. deinde prouinciā Galliam, prouinciā Ciliciā, Hispaniā prouinciā, Cretam. Gręcis autem, Lydis & Phrygibus & Myxis obsistēt Massilienses, Rhodii, Lacedæmonii, Atheniēses, cūcta Achaia, Thessalia, Bœotia, Septimio & Cēlio testibus, P. Seruilius & M. Metellus, huius pudoris integritatisq; testes repugnabūt, Asia

tice iurisdictioni urbana iurisdictionis respondebit. annui temporis criminationem omnis ætas L. Flacci & perpetua vita defendet.

Clarissimis accusantibus) M. Catoni. Ser. Sulpitio, & Cn. Posthumio. Audiendum) id est obediendum. Calendis Ianuariis) Eo enim die Consules designati Ciceronis ætate inibant magistratum. Pro L. Murena ostendit Cicero quantum salutis communis intersit duos Coss. inire. in Rep. Calend. Ianuariis esse. Quum tabella vobis dabitur Iudices) Tabellæ Tres tabellas dari iudicibus ab eo qui causæ præest, pro Milone dixim⁹. iudicium. Vnam absolutionis, in qua litera A. Alteram condemnationis, in qua litera C. Tertiā ampliacionis, in qua literæ N. L. scriptæ essent. Has autem tabellas in causa Milonis Pompeium iudicibus ante actionem causæ dedisse Cicero significat. Quocirca hunc locum ita intelligendum arbitror. Quum tabella vobis dabitur, id est a vobis, id est quum vos dabitis tabellam iudicii vestri in vnam. Aut aliquibus in causis tabella dabatur iudicibus post vtriusque actionem. Vt pro A. Cluentio, Quum hæc sunt videnda, tum vero illud est hominis magni iudices atque sapientis, quum illam iudicandi causa tabellam sumpserit non se putare esse solum, neque sibi quodcunque concupierit licere: sed habere in consilio legem, religionem, equitatem, fidem. Libidinem autem, odium, inuidiam, metum, cupiditatesque omnes amouere. De exteris nationibus) De Græcis & Asiaticis, quos a Flacco spoliatos accusator dixit. Opponemus Asiæ) Per capita repetit quæ ante dixit. Prouinciā Galliā) Eā intellige in qua sunt Allobroges. Arbitror autē Ciceronē dixisse loco primo qui truncatus est, Flaccum in Gallia fuisse. Nisi eo referatur, quod Massilia, quæ in Gallia est, militem eū Questorēque cognouit. Ciliciā) In qua P. Seruilius Imperatore Tribunus militum fuit. Hispaniā) In qua M. Pisoni Questor fuit. Cretā) Nā bellū Cretense magna ex parte gessit, atque vna cū summo Imperatore sustinuit. Rhodiorum ante non meminit, si codices emendati sunt. Sēptimio & Cælio) Qui irati Flacco contra eū testimoniū dixerūt. P. Seruilius) quo Imperatore in Cilicia Tribunus militū fuit. M. Metellus) Cui Imperatori Legatus Flaccus Achaie, Boeotie, Thessalie præfuit. Urbana iurisdictionis) Nam Prætor urbanus fuit Flaccus, cuius iurisdictionis in summo & periculosissimo Reip. tēpore etiā ab inimicis laudatur. Annui temporis criminationē) Annū enim prouinciā Asiam Flaccus administravit. Omnis ætas) Nullū enim Flacci in priuatis rebus factum auarū, nulla in re pecuniaria contentio, nulla in re familiari sordes ab aduersario proferri potest.

Et si prodesse L. Flacco Iud. debet, q̄ se Tribunum
mil. q̄ Questorem, q̄ Legatum Imperatoribus claris-
simis, exercitibus ornatissimis, provinciis grauissi-
mis dignū suis maioribus prestitit: profit q̄ hic vo-
bis videntibus, in periculis cōmunibus omnium ve-
strum, sua pericula cum meis coniunxit: profint hone-
stissimorum municipiorum coloniarumque lauda-
tiones: profit etiam Senatus populique Rom. precla-
ra & vera laudatio. O nox illa quæ pene æternas
huic verbis tenebras attulisti: cum Galli ad bellum,
Catilina ad urbem, coniurati ad ferrum & flammam
vocabantur: cum ego te Flacce, cælum noctemq̄ cō-
testans, flens flentem obtestabar: cum tuæ fidei opti-
mæ & spectatissimæ salutem urbis & ciuium com-
mendabam. Tu tu Flacce Prætor communis exitii
nuncios cepisti: tu inclusam in literis Reipub. pestem
deprehendisti: tu periculorum indicia, tu salutis auxi-
lia, ad me & ad Senatum attulisti, quæ tibi tum gra-
tiæ sunt a me actæ: quæ ab Senatu: quæ a bonis
omnibus: quis tibi, quis C. Pontinio fortissimo viro
quenq̄ bonum putaret vnq̄ non salutem, verum ho-
norem vllum denegaturum? O Nonæ illæ Decem-
bres, quæ me Consule fuistis, quem ego diem vere
natalem huius urbis, aut certe salutarem appellare
possum. O nox illa, quam iste est dies consecutus,
fausta huic urbi: miserum me, metuo ne funesta no-
bis, qui tum animus L. Flacci? (nihil dicam enim de
me) qui amor in patriâ: quæ virtus: quæ grauitas ex-
stitit? Sed quid ea commemoro, quæ tum, cum agebā-
tur, vno cōsensu omnium, vna voce populi Romani,

O nox illa

Nonæ De-
cembres,

vno orbis terræ testimonio, in cælum laudibus efferebantur: nunc vereor ne non modo non profint, verum etiā aliquid obsint. Etenim multo acriorem improborum interdum memoriam esse sentio, q̄ bonorum. Ego te, si quid grauius acciderit, ego te inquā Flacce perdidero. Mea dextra illa, mea fides, mea promissa: cum te, si Remp. conseruaremus, omniū bonorum præsidio, quoad viueres, non modo munitum, sed etiam ornatū fore pollicebar. Putaui, speraui, etiā si honos noster vobis vilior fuisset, salutem certe charam futuram. At L. Flaccū quidem Iudices, si (quod dii immortales omen auertant) grauis iniuria afflixerit, nunq̄ tamē prospexisse vestræ salutis, cōsuluisse vobis, liberis, cōiugibus, fortunis vestris, poenitebit.

Hic id est Romæ, in opprimenda coniuratione Catilinæ. A minore ad maius suadet. O nox illa) Ad mouēdos affectus accedit. O nox illa) qua Allobroges cum comitatu & literis, ad Catilinam & Gallos a Flacco & Pontinio ad pontem Miluium deprehensi sunt. Aeternas tenebras) id est occasum & interitum. Quæ ab Senatu?) L. enim Flaccus & C. Pontinius Prætores deprehensis & confessis coniuratis merito ac iure a Senatu in æde Concordiæ laudati sunt, quod eorum opera forti fidelique Cicero vsus esset, vt ait Cicero in tertia Inuectiua. O nonæ illæ Decembres) Nonis Decembribus coniurati literas suas & signa agnoscens de coniuratione confessi sunt in Senatu in æde concordiæ. Quem ego diem vere natalem) De hac re plura Cicero dicit in procemio tertiæ Inuectiue. Multo acriorem) Nam vt alibi dicit Cicero cui dolet meminisse, cui placet obliuiscitur. Improborū) qui coniurationi fauebant. Quam bonorum) qui hæc in cælum laudibus efferebant. Si quid grauius acciderit) id est si condemnaris. Maelum omen euitat, vt Iudices magis commoueat. Munitum) aduersus improbos. Ornatum) honorib⁹ & magistratibus. Honos noster) Consulatus meus & prætura Flacci. Salutem) vestram. Nunquam tamē prospexisse vestræ salutis) Viri magnanimi est, vt eum recte factorum nunquam poeniteat, quamuis eorum memoria parum grata sit.

Poenitere
recte facti
fortis viri
non est.

Vt pro Milone illa prosopopoeia, Valeant ciues mei, sint incolumes, sint florentes, sint beati: stet hæc vrbs præclara, mihi que patria charissima, quoquo modo merita de me erit. Tranquilla Repub. ciues mei, quoniã mihi cum illis non licet, sine me ipsi, sed per me tamẽ perfruatur. Ego cedam atque abibo.

Secta

Integrum
est.

Sẽper ita sctiet, talẽ se animũ & generis dignitatẽ, & pietatẽ suã & patriã debuisse. Vos ne poeniteat tali ciui nõ pepercisse, per deos immortales Iud. prouide-
te. Quotus em̃ quisq; est, qui hãc in Rep. sectã sequatur? qui vobis qui vestri similibus placere cupiat? qui optimi atq; amplissimĩ cuiusq; hominis atq; ordinis auctoritatẽ magnĩ putet? illã viã sibi vident exped-
tiorẽ ad honores, & ad omnia quẽ cõcupiuerũt. Sed cætera sint eorũ, sibi habeãt potetia, sibi honores, si-
bi ceterorũ cõmodorũ sũmas facultates. Liceat his, qui hæc salua esse voluerunt, ipsis esse saluis. Nolite Iud. existimare eos, quibus integrũ est, qui nondũ ad honores accesserũt, nõ expectare huius exitũ iudiciũ.
Si L. Flacco tãtus amor in bonos omnes tantum in Rẽp. studiũ, calamitatĩ fuerit, quẽ posthac tam amẽ-
tem fore putatis, qui nõ illã viã vitæ, quã ante præci-
pitẽ & lubricam esse ducebat, huic planæ & stabili præponẽdã esse arbitretur? Qz si taliũ ciuiũ vos Iud. tædet, ostendite. Mutabunt sententiã, qui potuerint: cõstituent quid agãt, quibus integrũ est. Nos qui iã progressi sumus, hunc exitũ nostræ temeritatis fere-
mus: sin hoc animo q̃ plurimos esse vultis, declarabi-
tis hoc iudicio, quid sentiatis. Huic, huic misero pue-
ro, vestro ac liberorũ vestrorum supplici Iudices hoc iudicio viuẽdi præcepta dabitis: cui si patrẽ conser-

uatis, qualis ipse debeat esse ciuis, præscribetis. Si eripitis, ostenditis bonæ rationi & cōstanti & graui nulum a vobis fructū esse propositū. Qui vos quoniam est id ætatis, vt sensum iam percipere possit ex mœrore patrio, auxiliū nondū patri ferre possit, orat ne suū luctū patris lachrymis, patris mœrorē suo fletu augeatis: quī etiam me intuetur, me vultu appellat, meam quodammodo flens fidem implorat, ac repetit eam, quam ego patri suo quondam pro salute patriæ sponderim, dignitatem. Misere mini familiæ Iudices, misere mini fortissimi patris, misere mini filii: nomen clarissimum & fortissimum, vel generis, vel vetustatis, vel hominis causa, Reip. reseruate.

Qui hanc in Republica sectam sequatur) id est qui magistratum gerere cupiat. Qui vobis) Sensus postulare videtur, vt quin non qui legatur & postea, quin optimi. Expeditionem) id est breuiorem & faciliorem. Sint eorum) qui hanc in Rep. sectam sequuntur. Licet ijs &c.) Vt mihi & Flacco. Quibus integrum est) id est qui magistratus nec gesserunt, nec petiuerunt. Calamitati fuerit) vt condēnetur. Esse arbitretur) Esse non arbitretur mihi legendum esse videtur, aut viam vitæ præcipitem & lubricam appellat, quæ sine magistratu agitur: & stabilem, quæ cum magistratu. Qui potuerint) id est qui magistratum nondum gesserint. Hoc animo) vt gerant magistratus. Huic misero puero) Ad mouēdos affectus Flacci filium puerum producit. Bonæ rationi) id est honestæ vitæ. Vt contra Metellus Numidicus dixit authore Gellio capite. vi. libri primi. Quid, inquit, nos a diis immortalibus diutius expectemus, nisi malis rationibus finem facimus? Ne suum luctum) Instructum fuisse hunc puerum significat, vt in peroratione lugeret. Id quam circumspecte faciendum sit, Quintilianus libro sexto scribit. Familiæ) Valeriæ.

Ratio-bona & mala.

FINIS

Sub prelo Ascensiano sub Idus Iunias. 1531.

Cū gratia & priuilegio prima charta declaratis.

quas qualis ipse debet esse cunctis, praestitueris. Si enim
 pars, ostendit bonae rationi & constanti & grati nulli
 sum a vobis fuisse esse propositum. Qui vos quomodo
 est id tamen, ut scilicet iam percipere possit ex more
 tota patria, auxilium nonnulli patri ferre possit, erat ne
 sum fuisse patrias iactis, mis, patrias in tota suo fiera
 augere: qui cuncti me intuerent, me vultu appellat,
 meum quodammodo hunc fidei implorat, ac respo
 nit. Eandem ego patri suo quondam pro salute pas
 sive respondendum, dignitatem. Misericordiam famulatus
 iudices, misericordiam fortissimi patris, misericordiam filii
 nomen clarissimum & fortissimum, vel generis, vel
 virtutis, vel hominis causa, Resp. redierat.

Qui tamen in Republica sedam sedantur id est qui magistratus
 tunc gerere cupiat. Qui vobis) Sentis possunt videri ut quia
 nonnulli legunt & possunt quia optime. Exponitur id est dicitur
 rem & rationem. Sine ratione in hac in Republica sedantur. Ita
 est ius & ut in Flacco. Quis autem est id est qui magis
 status nec gesserit, nec perierit. Cuiusmodi fuerit ut condone
 sit. Eius arbitrium) Eius non arbitrium in se legendum esse vis
 etiam autem vultu ut percipiam & iudicium appellat quia me magis
 fuisse agere & fuisse, quia magis. Qui potest) id est Ratio-Bo
 qui magistratum nondum gesserit. Hoc animus ut gerant magistratus na & ma
 tus. Hunc magistratum) Ad honores affectus Flacci filium peruenit la
 product. Bonae rationi) id est nonne vultu ut contra iudicium
 iudicis dicitur autem Ratio capite vultu fuisse. Quod quid sit non
 quis immortali bus dicitur expectans, aut magis rationis fuisse
 fuerit. Ne sum iudicium) iudicium fuisse hunc peruenit lignis
 est ut in peroratione iugeret, id quod circumspice facendum sit.
 Quintilianus libro sexto scribit. Iamque) Varias.

FINIS

Sub prelo Alcebrano sub Iohas Iunior 1511.
 Cui gratia & privilegio prima curia declarata.